

ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม: กรณีศึกษาบทบาทของ
พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
**AN ANALYTICAL STUDY ROLES OF MONKS TO WORD SOCIETY:
A CASE STUDY THE ROLES OF PHRAMAHA SUVAN CHANTHARACH,
SANGHA GOVERNOR OF CHAMPASAK PROVINCE LAO PEOPLE'S
DEMOCRATIC REPUBLIC**

นายอุ้นหล้า บุปผาวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

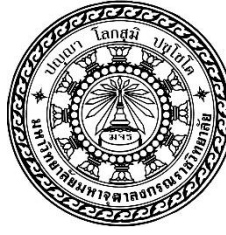
ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม: กรณีศึกษาบทบาทของ
พระมหาสุวณ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

นายอุ่นหล้า บุปผาวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**An Analytical Study Roles of Monks to Word Society:
a Case Study of Phramaha Suvan Chantharach,
Sangha Governor of Champasak Province
Lao People's Democratic Republic**

Mr. Ounlar Bouphavong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม : กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุนัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระครูสิริสุตาภรณ์, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุชาติ บุญชญาณนท์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์, ผศ.ดร.
พระครูสิริสุตาภรณ์, ดร.

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายอุ่นหล้า บุปผาวงศ์)

Thesis Title : An Analytical Study Roles of Monks to Word Society: a Case Study of Phramaha Suvan Chantharach, Sangha Governor of Champasak Province Lao People's Democratic Republic

Researcher : Mr. Ounlar Bouphavong

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Assist. Prof. Dr., Phrakru Sripariyattayapiwat, Pali VII
B.A. (Abdhamma studies)

M.A. (Pali & Sanskrit), Ph.D., (Pali & Sanskrit)

: Pha kruSirisutapon, Bali VI, B.A (Social Studies)

M.A. (Sociology), Ph.D., (Buddhism)

Date of Graduation: July 24, 2018

Abstract

The thesis entitled “An Analytical Study of the Monk’s Roles to Wards the Community: Case Study of Phramaha Suvan Chantharach”, Sangha Governor of Champasak Province, Lao aimed to Study the Roles of the Monks as well as scrutinizing and applying the four developments and the works of Phramaha Suvan Chantharach, Sangha Governor of Champasak Province, Laos.

It has been found that the Monks have played an important Roles in the Community to Wards the following aspects, viz. mental adviser, and mental developing center for Lao Buddhists along with help solving problems, being the perfect model for the Community. Particularly, the roles of Phramaha Suvan Chantharach to Wards the Society in Champasak Province, Laos have been manifested in four parts, for instant, 1) Sangha’s administration, 2) Sangha education, 3) Propagation of Buddhism and 4) Public welfare.

The results in analyzing the works of Phramaha Suvan Chantharach Sangha Governor of Champasak Province, Laos were four in four aspects, viz. 1) Physical development - promote the advancement of politics and economics 2) Moral development - encouraging the people to purify the body and speech 3) Mental development - promote the development of mind both of external and internal 4) Wisdom development - promote the advancement of intellectual in three level, viz. wisdom resulting from reflection, wisdom resulting from study, wisdom resulting from mental development.

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม : กรณีศึกษา

บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

ผู้วิจัย : นายอุ้นหล้า บุปผางค์

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูศรีปริยัตยาภิวัดน์, ผศ., ดร., ป.ธ.๗, ปอ.บ. (อภิธรรมบัณฑิต),
M.A. (Pali), Ph.D. (Pali)

: พระครูสิริสุตาภรณ์, ดร., ป.ธ. ๖, พธ.บ (การบริหารการศึกษา),
M.A. (Sociology), พธ.ด., (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม : กรณีศึกษาบทบาทของ พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ตลอดทั้งวิเคราะห์บทบาท และการประยุกต์ใช้หลักภาวนา ๔ ของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

ผลจากการศึกษา พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคม การให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นศูนย์ ลวมทางด้านจิตใจทางพุทธศาสนิกชนของประชาชนลาวและช่วยแก้ปัญหาชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่สังคม โดยเฉพาะบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว พบว่า มี ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ๒) ด้านศึกษาคณะสงฆ์ ๓) ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ๔) ด้านการสาธารณูปการ

จากการวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า มีบทบาท ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านกายภาวนา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ ๒) ด้านศีลภาวนา ส่งเสริมให้เกิดการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย ๓) ด้านจิตภาวนา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิต ทั้งภายในและภายนอก ๔) ด้านปัญญาภาวนา ส่งเสริมให้เกิดปัญญา ๓ ระดับ คือ สุตมยปัญญา จิตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอได้ระดับปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเกื้อกูลอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อพระมหาทวิ มหาบุญโญ, ผศ.,ดร. ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พระครูธรรมธร ศิริวัฒน์สิริวิฑูโน, ผศ.,ดร. และพระครูสิริสุตาภรณ์,ดร. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตั้งแต่การดำเนินการจัดทำโครงร่างและให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวินิพนธ์เล่มนี้ทั้งการแนะนำหลักการเขียนวิทยานิพนธ์การค้นคว้าข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ตลอดจนคำชี้แนะและตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงานวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์และขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานีทุกท่านที่ได้ให้วิชาความรู้รวมทั้งให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่างๆจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่มีอุปการคุณรวมทั้งเพื่อนนิสิตปริญญาโทคณะพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตอุบลราชธานี รุ่นที่ ๑๐ ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวินิพนธ์และเป็นอีกหนึ่งแหล่งข้อมูลสำคัญ สะท้อนให้เห็นคุณค่าและความสำคัญต่อบทบาทพระสงฆ์และพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมแขวงจำปาสักเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติได้ในอนาคตต่อไป

สุดท้ายนี้ประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาธรรมบูชา สังฆบูชาและมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดามารดาครูบาอาจารย์ทุกท่านตลอดถึงพุทธศาสนิกชนที่มีส่วนทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบมา

นายอ่อนหล้า บุปผาวงศ์

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๘ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๒
๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาวแขวงจำปาสัก	๑๓
๒.๑ ความหมายของบทบาท	๑๓
๒.๒ ประเภทของบทบาท	๑๕
๒.๓ ความสำคัญของบทบาท	๑๖
๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์ สปป. ลาว ที่มีต่อสังคม	๒๑
๒.๔.๑ ด้านการปกครองสงฆ์	๒๓
๒.๔.๒ ด้านการศึกษาสงฆ์	๒๕
๒.๔.๓ ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา	๓๘
๒.๔.๔ ด้านการสาธารณูปการ	๔๓
๒.๕ บทสรุป	๔๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ ศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว	๔๙
๓.๑ ประวัติพระมหาสุวัน จันทราช	๔๙
๓.๒ บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก	๕๖
๓.๒.๑ บทบาทด้านการปกครองของพระมหาสุวัน จันทราช	๕๗
๓.๒.๒ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ของพระมหาสุวัน จันทราช	๖๒
๓.๒.๓ บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระมหาสุวัน จันทราช	๖๖
๓.๒.๔ บทบาทด้านการสาธารณูปการของพระมหาสุวัน จันทราช	๖๙
๓.๓ สรุป	๗๒
บทที่ ๔ ศึกษาวิเคราะห์ประยุกต์หลักภาวนา ๔ กับบทบาทผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป. ลาว	๗๕
๔.๑ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักกายภาวนา	๗๕
๔.๒ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักศีลภาวนา	๗๗
๔.๓ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักจิตภาวนา	๘๐
๔.๔ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักปัญญาภาวนา	๘๓
๔.๕ สรุป	๘๔
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๘๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
๕.๑.๑ บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว แขวงจำปาสัก	๘๗
๕.๑.๒ บทบาทของมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว	๙๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๙๑
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย	๙๑
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติการ	๙๑
๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	๙๑
บรรณานุกรม	๙๒
ภาคผนวก	๙๖
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	๙๗
ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล	๑๐๑

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์	๑๐๘
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๑๑๒
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย	๑๑๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้จากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการอ้างอิง โดยจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ตัวอย่าง เช่น ส.ม. (บาลี)๑๙/๑๖๖๔/๕๒๘ หมายถึง สุตตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค (ภาษาบาลี) เล่มที่ ๑๙ ข้อที่ ๑๖๖๔ หน้า ๕๒๘,อง. ตก.(ไทย). ๒๑/๓๕/๑๑๙. หมายถึง อังคุตตรนิกาย ติกนิบาตนิบาต เล่มที่ ๒๑ ข้อที่ ๓๕ หน้า ๑๑๙. เป็นต้น ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา	(บาลี)	= วินัยปิฎก	มหาวิภังคปาฐ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา	(ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.มหา.อ	(บาลี)	= วินัยปิฎก	สมณฑปาสาทิกา มหาวิภังคอนุฎก	(ภาษาบาลี)

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ส.อ.	(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ฉก.อ	(บาลี)	= สุตตันตปิฎก	นโรธปุรณ	ฉกนิปาตอนุฎก	(ภาษาบาลี)
ส.ม.	(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.อ.	(บาลี)	= ขุททกนิกาย	ธมฺปทอนุฎก		(ภาษาไทย)
ขุ.ป.	(ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฏีสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินชีวิตของประชาชนลาวในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอันมาก เนื่องจากความซับซ้อนทางเหตุปัจจัยของสังคม ทำให้การดำรงชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้น จึงควรมีบทบาทรับผิดชอบและหาทางเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมลาว เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน จึงต้องนำวิกฤตนี้ มาเป็นโอกาสเพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นที่พึงทางใจของประชาชน ช่วยอบรมศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสมานสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวกัน

ความทันสมัยของโลกในยุคปัจจุบัน ทำให้พระสงฆ์จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีบทบาทเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีงามให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยเฉพาะการเข้าใจวิถีชีวิตแห่งชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา วัฒนธรรมประเพณี หรือความเป็นอยู่ของประชาชน จนสามารถเป็นผู้นำทางด้านความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องได้ ซึ่งก็คงจะเป็นการนำย้อนไปสู่บทบาทของพระสงฆ์ในอดีตนั่นเอง ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่เรานำสิ่งต่าง ๆ มาประยุกต์ และปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นซึ่งได้พิสูจน์มาแล้ว โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำสอนต่าง ๆ พุทธศาสนิกชนคนลาวก็ได้ถือปฏิบัติกันมาช้านานวัดและพระสงฆ์จึงเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจศีลธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชนทั้งในทางสังคม วัฒนธรรมและศาสนาวัตถุและพระสงฆ์เป็นผู้นำเอาพุทธธรรมมาอบรมสั่งสอนประชาชน ให้มีความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตด้วยความสุขและยุติธรรม

การที่ได้เห็นวัดมีความเจริญสวยงามนั้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของประชาชน เพราะประชาชนลาวส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา จึงเห็นได้ว่ามีวัดตั้งอยู่ใจกลางของหมู่บ้าน วัดเป็นสถานที่เรียนรู้ เป็นสถานที่ฝึกอบรมคุณธรรม จากนั้นวัดยังเป็นแหล่งกลางสำหรับการสมาคมหรือการดำเนินชีวิตทางสังคม และเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมประเพณี^๑ ส่วนพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในด้านธรรมะ ระเบียบข้อปฏิบัติตลอดถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้มีความร่มเย็นเป็นสุข

สำหรับแขวงจำปาสักเป็นแขวงหนึ่งที่อยู่ภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวระบบการปกครองคณะสงฆ์ภายใต้ธรรมนูญปกครองสงฆ์ และพระสงฆ์ลาวมีบทบาทสำคัญต่อประเทศชาติในหลายด้าน เช่น ด้านการปกครอง ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านการเผยแผ่พระธรรมคำสอน ระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิต ตลอดถึงจารีตประเพณีวัฒนธรรม และด้านสาธารณูปการ เช่น การสร้างปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ตลอดถึงการพัฒนาประเทศชาติให้มีความสงบสุข สวยงาม เสียสละ สามัคคี มีวินัย จากนั้น ประวัติศาสตร์ลาวยังได้กล่าวถึงวีรกรรมของ

^๑ วารสารความสุข, กองทุนส่งเสริมพระสงฆ์สามเณร, ฉบับที่ ๔ กุมภาพันธ์, (วัดศรีมื่นธรรมาราม แขวงไชยบุรี), ๒๕๕๘, หน้า ๓๐.

พระพุทธรูปศาสนาซึ่งพระสงฆ์ลาวจำนวนมากได้อุทิศกำลังกาย กำลังจิตใจ กำลังสติปัญญา และเสียสละชีวิตตนเพื่อประกอบส่วนเข้าในการปกป้องรักษา และพัฒนาประเทศชาติ ทั้งในยามสงคราม และยามประเทศชาติมีสันติภาพ เอกราชประชาธิปไตย และความสามัคคีเป็นเอกภาพทั่วแผ่นดินลาว^๒ พระสงฆ์ก็ได้ประกอบส่วนช่วยเหลือสังคมด้วยดีตลอดมา

พระมหาสุวัน จันทะราช เป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่มีบทบาทความสำคัญหลายด้านในประเทศลาวและชาวแขวงจำปาสัก เพราะเป็นพระเถระผู้นำทางจิตวิญญาณรูปหนึ่งที่มีพุทธศาสนิกชนให้ความเคารพและศรัทธา ซึ่งมีบทบาทหลายด้านทั้งทางโลก และทางธรรมเพราะท่านได้ถูกแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการแนวลาสร้างชาติ ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แขวงจำปาสัก^๔ สมัยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จนถึงปัจจุบันเอาใจใส่กับการศึกษาสงฆ์ในระดับมัธยมต้น มัธยมปลายสงฆ์ พ่อมทั้งเป็นผู้ที่ก่อตั้งวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักซึ่งเป็นที่ศึกษาเราเรียนพระภิกษุสามเณร และฆราวาส ในระดับปริญญาตรีหลาย สาขา “พระมหาสุวัน จันทะราช ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์อันถือได้ว่าสมบูรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนา คือ ท่านบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนที่เป็น อัตตสมบัติ และปรหิตสมบัติพร้อมๆ กันไปโดยส่วนอัตตสมบัติท่านเป็นพระที่ยึดมั่น ในหลักธรรมวินัย มีศัลยาจารวัตรงดงามไปตามระดับเป็นที่เคารพเลื่อมใสในศรัทธาของสาธุชนทั่วไป ส่วนปรหิตปฏิบัติ ท่านบำเพ็ญคุณประโยชน์ในส่วนที่เป็นสาธารณเป็นอันมากหลังที่ปรากฏเป็นรูปประธรรม และนามธรรม เช่น ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ และนักเรียนได้ศึกษา มีการฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมในทุกปี

พระมหาสุวัน จันทะราช ได้อุทิศชีวิต ให้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทั้งที่เป็นวัดและธรณีสงฆ์ได้อุทิศตนเพื่อการสงเคราะห์แก่ทุกรูปทุกนามโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ แม่เมตตาธรรมโดยถ้วนหน้าแก่ทุกชีวิต ที่เข้ามาพึ่งใบบุญ เป็นที่เคารพสักการะของบรรดาศิษยานุศิษย์ทั้งคนลาวและต่างชาติ สายตาของพระอาจารย์มองบุคคลทั้งหลายด้วยความเสมอกันในความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ดังนั้น ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันพระอาจารย์เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนเพื่อเพื่อประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงตระหลอระยะเวลาที่ได้บวชมอล้วนแต่ให้สังคมได้พึ่งอาศัยมีบางครั้งการทำงานมีอุปสรรค แต่ท่านก็พยายามแก้ไขด้วยหลักธรรม และอุดมการณ์ของพระอาจารย์เอง

ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมกรณีศึกษาพระมหาสุวัน จันทะราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่า น่าจะเป็นประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ ตลอดถึงอิทธิพลประเพณี วัฒนธรรม และคุณงามความดีของพระอาจารย์ไว้ให้เคียงคู่กับสังคมลาวตลอดไป

^๒ ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว, (นครหลวงเวียงจันทน์ : องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ๒๕๕๗, คำปรารภ, หน้า ๑.

^๓ พระมหาบุญทะวี วิไลจักร, พระมหาสุวัน จันทะราช เส้นทางพระนักพัฒนา, (วัดหลวงปากเซ, ๒๕๕๙), คำนำ.

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประยุกต์หลักภาวนา ๔ กับบทบาทผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่มีต่อสังคม

๑.๓. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) เอกสารปฐมภูมิได้แก่ พระไตรปิฎก เอกสารทางวิชาการ ต่างๆ และ หนังสือที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับบทบาททวมทั้งข้อมูลภาคสนาม (Field Research) การสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัยเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และครบถ้วน นำมาศึกษาเพื่อความเข้าใจใน ปัญหาที่ถูกต้อง ได้สมเหตุสมผลทำให้องค์ความรู้ในบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๓.๑ ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

๑.๓.๒ ศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณูปการในแขวงจำปาสักด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทพระสงฆ์ กรณีศึกษาบทบาทของพระอาจารย์สุวัน จันทราช วามิบทบาทอย่างไร โดยจะศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและคนควาข้อมูลที่เกี่ยวของใดเกนหนังสือวิชาการ เทศนา ผลงานเขียนของท่าน เทปบันทึกเสียงรายการวิทยุเทป ออกอากาศรายการโทรทัศน์กิจกรรม ทางเว็บไซต์

๑.๓.๓ ศึกษาวิเคราะห์ประยุกต์หลักภาวนา ๔ กับบทบาทผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสัก จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด ๑๕ รูป/คน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ต้องการทราบบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ต้องการทราบบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สปป. ลาว เป็นอย่างไร

๑.๔.๓ ต้องการวิเคราะห์ประยุกต์หลักภาวนา ๔ กับบทบาทผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว เป็นอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามครรลองของพระธรรมวินัย ในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์จะแสดงบทบาทของความเป็นสมณะด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแสดงธรรมตลอดทั้งการปฏิบัติธรรมช่วยเหลือสังคมตามสมควรแก่ความเป็นสมณะ

พระสงฆ์ หมายถึง ผู้ที่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ในประเทศลาวว่ามีบทบาทช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพระสงฆ์ใน สปป.ลาว นั้นจะมีหลักปฏิบัติช่วยเหลือสังคมและมีระบบในการบริหารกิจการสงฆ์อยู่ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ และด้านสาธารณูปการ

พระมหาสุวัน จันทะราช หมายถึง พระสงฆ์ที่ท่านเป็นฝ่ายบริหารงานของคณะสงฆ์ในประเทศลาว และท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจการสงฆ์ของประเทศทั้งการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว โดยเฉพาะปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะแขวงจำปาสัก และผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ หนังสือ

แกรนท์ อีแวนส์ ได้เขียนหนังสือชื่อ “ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์” กล่าวถึงพระพุทธศาสนาในลาวว่า ความสำคัญของพระพุทธศาสนาคือแนวคิดที่เป็นสากล ที่สามารถดึงดูดผู้คนต่างชาติ ต่างภาษาให้เข้ามาอยู่ในกรอบวัฒนธรรมเดียวกัน นอกเหนือจากนั้นคณะสงฆ์ยังมีประโยชน์ต่อกษัตริย์ผู้มีบทบาทเป็นองค์อุปถัมภ์ เนื่องจากคณะสงฆ์เป็นแหล่งของอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ที่แข่งกับพระภูมิเจ้าที่ต่าง ๆ ที่สิงสถิตอยู่ในหลักเมือง ดังนั้นคณะสงฆ์จึงช่วยให้กษัตริย์สามารถลดอำนาจของพระภูมิ หรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าเมืองเล็กเมืองน้อยลงได้^๔

พระดำรง (พ.ธรรมมิกมณี) ผู้เขียนหนังสือ “พระพุทธศาสนาในประเทศลาว” ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในลาวว่า ประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ประชาชนในประเทศประมาณ ๙๐ เปอเซ็นต์ เป็นชาวพุทธ ซึ่งพระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลอยู่ในจิตใจของคนลาวมาหลายพันปีแล้วตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีโคตรบองที่เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล จนมาถึงศตวรรษที่หนึ่งแห่ง ค.ศ. ๑ แต่ได้เสื่อมอำนาจการปกครองลง เมื่ออาณาจักรฟูนัน ได้รุ่งเรืองขึ้นในบริเวณลุ่มน้ำโขงอาณาจักรศรีโคตรบองก็ได้เจริญรุ่งเรืองมากกว่า ๕๐๐ ก็ได้เสื่อมลงอีก^๕ การประชุมคบรอบ ๒๐๑๓ ของคณะ อ พ ศ ๑๐ อำเภอนิคมจำปาสัก ระบุว่า พระสงฆ์ - สามเณร ในทิวเขางของข้าพระเจ้าก็คือ พระสงฆ์ลาวในทิวเขางได้เสริมขยายบทบาทของตน ให้มีความเข้มแข็งเป็นของตนเอง^๖

บุญมี เทบสีเมือง ผู้เขียนหนังสือ “ความเป็นมาของชนชาติลาว : การตั้งถิ่นฐานและสถาปนาอาณาจักร” ได้สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของคนลาวโบราณจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่า

^๔ แกรนท์ อีแวนส์, ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์, ฤษฏีเฮย์มอนด์ แปลเป็นไทย, (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓.

^๕ พระดำรงค์ ธรรมมิกมณี, พระพุทธศาสนาในประเทศลาว, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๕๕๔. หน้า ๑.

เอกสารเล่มนี้จะเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาไม่มากนัก แต่ก็ได้กล่าวถึงหลักฐานโบราณคดีเชิงพระพุทธศาสนา ที่สำคัญคือพระธาตุต่าง ๆ ที่อยู่ทั่วประเทศล้วนแต่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา^๗

นอกจากนี้ “ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว”^๘ นับเป็นเอกสารอีกชิ้นหนึ่งที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุด กล่าวคือทำให้เราได้รับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงระบบปกครองคณะสงฆ์ และการเคลื่อนไหวของคณะสงฆ์ลาวนับตั้งแต่ภายหลังยุคปฏิวัติปี ค.ศ. ๑๙๗๕ เป็นต้นมา เนื่องด้วยความพยายามฟื้นฟูพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และผู้นำทางการเมือง จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ก็สามารถประกาศใช้ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ได้อย่างเป็นทางการ โดยธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว แบ่งรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ลาวออกเป็น ๔ ชั้นคือ

๑. องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นศูนย์กลาง
๒. องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นศูนย์ชั้นแขวง นครหลวง และเขตพิเศษ
๓. องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นเมือง
๔. องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นเขตวัด

การบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว แบ่งออกเป็น ๔ กรรมการหลัก คือ

๑. กรรมการปกครองสงฆ์
๒. กรรมการศึกษาสงฆ์
๓. กรรมการเผยแผ่ศีลธรรม และปฏิบัติกรรมฐาน
๔. กรรมการสาธารณูปการ

ความตื่นตัว ห่วงหาญต่อการทำงาน มีความสมัคสมานสามัคคี เผยแผ่ศีลธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และนโยบายของพรรครัฐ ในแต่ละระยะคณะ อ.พ.ส แต่ละชั้นตอนได้เอาใจใส่ประสานสมทบกับอำนาจการปกครอง แต่ละชั้นปฏิบัติโครงการดำเนินงาน ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวง มีความสมัคสมานสามัคคี ภายใน ภายนอก ระหว่างพระสงฆ์ - สามเณร และสั่งสอนญาติโยมพุทธศาสนิกชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความหนักแน่น เข้มแข็ง เสริมขยายมั่นเชื่อมั่นดังามที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา พร้อมกันปฏิบัติแนวทางยุทธศาสตร์ของภาครัฐคือ การกิจปกปักรักษา และสร้างสรรค์พัฒนาประเทศชาติให้รุ่งเรืองศรีวิไล^๙ หนังสือ เกียรติคุณ พระอาจารย์ มาลี แก้วเขียว อดีต เจ้าคณะแขวงจำปาสักพบว่า คนลาว ชาติลาว ของพวกเราที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ติดพันทางด้านศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา อันได้เกลี้ยกล่อมในจิตสำนึกอันเป็นมโนธรรมของคนลาวทุกเผ่า มีความอ่อนโยนซื่อสัตย์สามัคคี และมีมนุษยสัมพันธ์แต่ดึกดำบรรพ์แล้วยังทำ

^๗ บุญมี เทบสีเมือง, *ความเป็นมาของชนลาว และสถาปนาอาณาจักร*, ไพฑูริย์ (แปล), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐.

^๘ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, *ทำนุญปกครองสงฆ์ลาว*, (เวียงจันทน์ : องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ๒๕๕๓) หน้า ๑๐.

^๙ กองประชุมประจำปี ๒๐๑๓, คณะกรรมการ อ.พ.ส. ๑๐ ตัวเมือง, วันที่ ๘/กรกฎาคม ๒๕๕๖

ให้เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของพวกเรา ได้สนิทแนบขยายความรักและความผูกพัน มีน้ำใจเพื่อแผ่ต่อกันโดยผ่านพระพุทธศาสนา อันเป็นที่เคารพนอบน้อมของคนลาวบรรดาเผ่าเกือบทั้งหมดชาติ^{๑๐}

คำตัน เทพบัวลี ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ลาว ในหนังสือพระพุทธศาสนากับสังคมลาว พบว่า มูลเหตุการต่อสู้ของพระสงฆ์ลาวแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้น ถือว่าเป็นที่มาของความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาอยู่ในผืนแผ่นดินลาวปวงชนลาวทั้งชาติ ทำให้ชาวลาวนำเอาคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำรงชีวิต เป็นการดำรงตนอย่างมั่นคง โดยมีการจำแนกกระหว่างบาปบุญ คุณโทษ จำแนกจะแจ้งระหว่างศีลธรรมกับอธรรม ความถูกต้องกับความผิดโดยเฉพาะคือพระสงฆ์ลาวต้องยึดถือและยืนข้างศีลธรรมเสมอไป หมายความว่าหากจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นจะไม่เพิกเฉย โดยมีการจำแนกให้รู้ทันทีว่า ความถูกต้องอยู่ที่ไหน ความผิดพลาดอยู่ที่ไหน แล้วตัดสินใจยืนข้างฝ่ายผู้ถือศีลธรรมเสมอไป^{๑๑}

พระสาโล กันตสีโล กรรมการการเผยแผ่ศีลธรรม กล่าวในงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในประเทศลาวหรือประเทศที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาท โดยอ้างอิงเงื่อนไขในแต่ละท้องถิ่น ส่วนมากก็นอนอยู่ในฮีต ๑๒ อย่างไรก็ตามก็ยังติดอยู่ในยุคเก่า การประยุกต์ใช้หลักการเผยแผ่ไม่ทันกว้างออกไปก็ตาม ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองพวกเราก็ตระหนักถึงการเผยแพร่ให้เกิดขึ้นหลายรูปแบบเหมือนที่ทำอยู่ในปัจจุบัน อิงตามรูปแบบและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ขยายตัว โดยเฉพาะการเทศนาให้มีหลากหลายรูปแบบในปัจจุบันความต้องการของสังคมก็มากขึ้นกว่าเดิมหลังจากพวกเราได้เห็นปัญหาดังกล่าวนี้ พวกเราได้แสวงหาพระสงฆ์สามเณรจำนวนหนึ่งที่เคยปฏิบัติร่วมกันมา เข้าใจหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าใจหลักการนำพาของภาครัฐทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันว่า จะหาวิธีที่เหมาะสมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแนวทางของภาครัฐ และนำออกไปเผยแผ่ไม่ให้มีปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างเรากับสังคมโลก ได้มีการอนุญาตจัดตั้งโครงการพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาขึ้นเริ่มต้นแต่ท้าย ปี ค.ศ. ๒๐๐๓ ระยะแรกมีประมาณ ๗ องค์ ส่วนมากได้ผ่านการปฏิบัติการเผยแผ่ และเทศออกอากาศทางวิทยุ โทรทัศน์หรือสื่อมวลชนอื่นๆ แต่ก็ยังไม่สะดวก ฉะนั้นเมื่อเราได้รับอนุญาตจากภาครัฐ โดยเฉพาะศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติเพื่ออนุญาตให้เปิดโครงการ และเรียกชื่อโครงการนี้ว่า โครงการพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาเพื่อนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคม^{๑๒}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงบทบาทของฆราวาสที่มีต่อพระพุทธศาสนาไว้ในหนังสือ “ชีวิตที่สมบูรณ์” ว่าเมื่อญาติโยมอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์พอดีก็ทำให้พระสงฆ์สามารถทำกิจคือ เล่าเรียนปฏิบัติและเผยแผ่คำสั่งสอนได้เต็มที่เมื่อพระสงฆ์ทำหน้าที่ของตนดีแล้วพระพุทธศาสนา

^{๑๐} พระโสมศรี แก้วเขียว, เพื่อเกียรติคุณอดีตประธาน อพส. แขวงจำปาสัก, หน้า ๑

^{๑๑} คำตัน เทพบัวลี, **พุทธศาสนากับสังคมลาว**, (นครหลวงเวียงจันทน์: ช้างคู่การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า

^{๑๒} พระสาโล กันตสีโล, **จดหมายข่าวชาวพุทธ** ปีที่ ๐๒ ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๒.

ดำรงอยู่ก็ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ฉะนั้น ญาติโยมที่อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ก็ว่าได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจึงถือว่ามีส่วนร่วมในการสืบต่ออายุกาลพระพุทธศาสนาด้วย^{๑๓}

ไพบูลย์ ช่างเรียน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทดังนี้ บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสภาพที่ตนครองอยู่และคุณสมบัติของบุคคล ดังนั้น บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างออกไปตามลักษณะสภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การอบรมเลี้ยงดูและความพอใจ^{๑๔}

ปราชญา กล้าผจญ ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^{๑๕}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยและดำเนินการจัดทำไว้หลายท่าน อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอ ดังนี้

พระโสภณวิหารการ (วิศิษฐ์ สุวีโร, ป.ธ.๔) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระครูหลวงโพนสะเม็กกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาวและภาคอีสาน” จากการวิจัยพบว่า ท่านพระครูโพนสะเม็กแห่งราชอาณาจักรล้านช้างแห่งนครเวียงจันทน์ ในอดีตท่านได้มีส่วนในการสร้างความเจริญให้แก่ทั้งศาสนาจักร คือบวรเขตของพระพุทธศาสนา และอาณาจักร คือการเป็นหลักชัยของบ้านเมืองในการสร้างอาณาจักรจำปาสัก ซึ่งอยู่ทางประเทศลาวตอนใต้ นอกจากนั้นท่านยังเป็นที่ประธานนำเหล่าพุทธศาสนิกชนทำการบูรณะซ่อมแซมพระธาตุพนม อันเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุ พระบรมสารีริกธาตุส่วนพระอุระหรือที่เรียกว่าพระอัฐธาตุ เป็นต้น บทบาทของท่านพระครูหลวงโพนสะเม็กต่อราชอาณาจักรนั้นเราจะเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีบทบาททางด้านการเมืองมากเพราะในตอนช่วงปลายรัชสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาสิทธิราช ได้เกิดกรณีพิพาทหรือการแย่งราชสมบัติขึ้น จนเป็นเหตุให้ท่านพระครูต้องอพยพคนลงใต้ไปนครจำปาสัก ต่อไปจนถึงกรุงพนมเปญของเขมร ดังนั้น ท่านจึงมีบทบาทต่อการเมืองทั้ง ๒ อาณาจักรคือ ๑) อาณาจักรล้านช้าง (ศรีสัตตนาคนหุต) บทบาทของท่านพระครูในสมัยของพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชนั้น บ้านเมืองก็เป็นสุข ราษฎรก็ร่มเย็น แวดวงพระพุทธศาสนาก็เจริญรุ่งเรือง มีการศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย โดยมีพระครูหลวงโพนสะเม็กนั้นเป็นศูนย์รวมศรัทธาในฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายของพระพุทธศาสนา บทบาทของ

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๙๒-๑๙๓.

^{๑๔} ไพบูลย์ ช่างเรียน, **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : แพรพิทยาการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๗.

^{๑๕} ปราชญา กล้าผจญ, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

พระราชครูต่ออาณาจักรในช่วงนี้เป็นไปในเชิงบวกคือ เป็นจุดศูนย์รวมใจของข้าราชการและราษฎร^{๑๖}) อาณาจักรจำปาสักนาคบุรีศรี บทบาทของท่านพระราชครูหลวงโพนสะเม็กได้แต่งตั้งให้พระหน่อ กษัตริย์ให้ขึ้นครองราชย์สมบัติโดยได้รับขนานพระนามใหม่ว่า “พระเจ้าศรีสมุทรพุทธางกูร” ซึ่งผลจากการปกครองของพระองค์ทำให้สถานะของพระพุทธศาสนาในเมืองจำปาสักนั้นมั่นคงยิ่งขึ้น^{๑๖}

พระมหากฤษฎา นันทเพชร ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม” โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ประการแรกเพื่อศึกษาทัศนคติของพระสงฆ์ของพระสงฆ์ผู้ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ที่มีต่อบทบาทการพัฒนาสังคมประการที่สองเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มี ผลกระทบต่อทัศนคติของพระสงฆ์ที่ได้รับ ศึกษาในระดับปริญญาตรี ประการที่สาม เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ของพระสงฆ์ในการศึกษาในระดับปริญญาตรีในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต การเก็บข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้วิธีเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ จากกลุ่มพระสงฆ์ที่เรียนบาลีเปรียญธรรมเก้าประโยคในโรงเรียนปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ส่วนกลาง วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร และพระนักศึกษารุ่นปี ๔ ของมหาลัทธิสงฆ์ ๒ แห่งในกรุงเทพมหานคร คือ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยวัดบวรนิเวศและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ จำนวนตัวอย่าง ๑๘๕ ตัวอย่างและนำข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่า F-test จากผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่เรียนวิชาเอกในมหามกุฏราชวิทยาลัยต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ พระสงฆ์ที่เรียนเอกสังคมวิทยา มีทัศนคติเห็นด้วยกับบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม สูงกว่าพระสงฆ์ที่เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษ วิชาเอกศาสนาปรัชญาและวิชาเอกบาลี-สันสกฤตและมีแนวโน้มว่าปัจจัยอื่นๆ เช่น พรรษา สถาบันการศึกษา จำนวนครั้งในการติดตามสื่อโทรทัศน์จะส่งผลให้พระสงฆ์มีทัศนคติต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมบางด้านแตกต่างกันด้วย^{๑๗}

นายไอศูรย์ อินทรเพชร ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต)” จากการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมนั้น พระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยใช้หลักศาสนาช่วยในการวางรากฐานความเจริญแก่สังคมในด้านการปกครองด้านการศาสนาศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อช่วยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นมั่นคงแก่สังคมส่งเสริมให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อมุ่งให้คนที่อยู่รวมกัน สังคมมีการ

^{๑๖} พระโสภณวิหารการ, “บทบาทของพระครูหลวงโพนสะเม็กกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาวและภาคอีสาน”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๗๗.

^{๑๗} พระณัฐพงษ์ศิริวิโส (ตันศิริ), “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”, หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๕๕-๕๖.

เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ อันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข^{๑๘}

ทวี สุทธารมณลักษณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามโครงการอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาสมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สถาบันสงฆ์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านจิตใจและด้านวัตถุ ทางคณะกรรมการมหาเถรสมาคมก็ได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างจริงจัง โดยได้กำหนดเป็นโครงการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้คณะสงฆ์ปฏิบัติฝ่ายรัฐบาลก็สนับสนุนทางด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานส่วนความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมที่ปฏิบัติส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการเทศนาสั่งสอน^{๑๙}

สมคิด เพ็งอุดม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาตามพระคัมภีร์ของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า มีพระสงฆ์หลายรูปได้ปรับเปลี่ยนความเชื่อและค่านิยมของชาวบ้านในด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่อบรมสั่งสอนแนะนำชาวบ้านการทำความสะอาดบ้านเรือนหรือชุมชนไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลองก็คือการทำบุญอย่างหนึ่ง^{๒๐}

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าเป็นความคาดหวังของการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท (Role playing) และสวมบทบาท (Role taking) อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบและการสังเกต (Role model) จากบุคคลที่เรายึดถือ (Significant others) เพื่อจะนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทแห่งตนที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการ^{๒๑}

ประกอบ มีโคตรทอง ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น จะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

^{๑๘} นายไธศุรย์ อินทรเพชร, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺโณโชโต)”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๑๙} ทวี สุทธารมณลักษณ์, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามโครงการอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖), หน้า ๑๐๒.

^{๒๐} สมคิด เพ็งอุดม, “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาตามพระคัมภีร์ของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๐.

^{๒๑} พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวบ้านห้วยยาง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๖๐.

(Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ ประการ ดังนี้

๑. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ

๒. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท

๓. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท^{๒๒}

พระมหาสุภา อุทโท ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้นๆ^{๒๓}

พระครูสังวรสารวัตร (สาร์วย สัรวโร) ได้กล่าวถึง บทบาทก็คือ พฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคม บทบาท เป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและการ กระทำ ของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆว่า บทบาทคือ สิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง^{๒๔}

พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์ ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระครูศีลวราภรณ์ในการเอนำหลักธรรมมาพัฒนาชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข โดยศึกษาเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษา คือชุมชนวัดโนนเมืองที่พระครูศีลวราภรณ์เป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนากิจการชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกนำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนผ่านการเทศนา บรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มซึ่งตั้งหมายไว้คือชุมชนปลอดจากอบายมุขโดยขั้นตอนของกิจกรรมมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง การชี้ให้ประชาชนเห็นโทษของอบายมุขการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมุ่งให้มีการปฏิบัติจริงส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนได้นำเนนการฝายกิจกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า บทบาทของพระ

^{๒๒} ประกอบ มีโคตรทอง, “บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาไทยคดีศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑),

หน้า ๑.

^{๒๓} พระมหาสุภา อุทโท, บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐), วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๙.

^{๒๔} พระอธิการวิน ทีปธมโม (อิมใจ) “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาววัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕-๖.

รูศีลารามารณ์ได้ส่งผลให้ชุมชนได้ร่วมมือทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อมุ่งสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน^{๒๕}

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่าการจะพัฒนาสังคมจะมีสภาพที่เป็นเงื่อนไขที่มีความแตกต่างกันในฐานะทางด้านเศรษฐกิจด้านการเมืองการปกครองส่งผลให้คนจำนวนมากเกิดความท่างเหินในเรื่องของศีลธรรมและวัฒวอารามการที่บพบาทของพระสงฆ์จะกล่อมเกลาศาสนิกชนให้เป็นคนดีสถาบันสงฆ์ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านจิตใจและวัตถุด้วยการสนับสนุนให้การทำหน้าที่หลักคือการปกครองการศึกษาการเผยแผ่สาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์

๑.๗ วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบพบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมและบพบาทของพระมหาสุวัน จันทะราช ที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก บพบาทของมหาสุวัน จันทะราช ที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมลาวในแขวงจำปาสัก โดยเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่มาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Resources) ซึ่งเป็นภาษาลาว (Lao language) ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Resources) ได้แก่พระไตรปิฎกงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร เทปบันทึกเสียง ตลอดจนบทเทศนาเนื่องในวาระต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัย

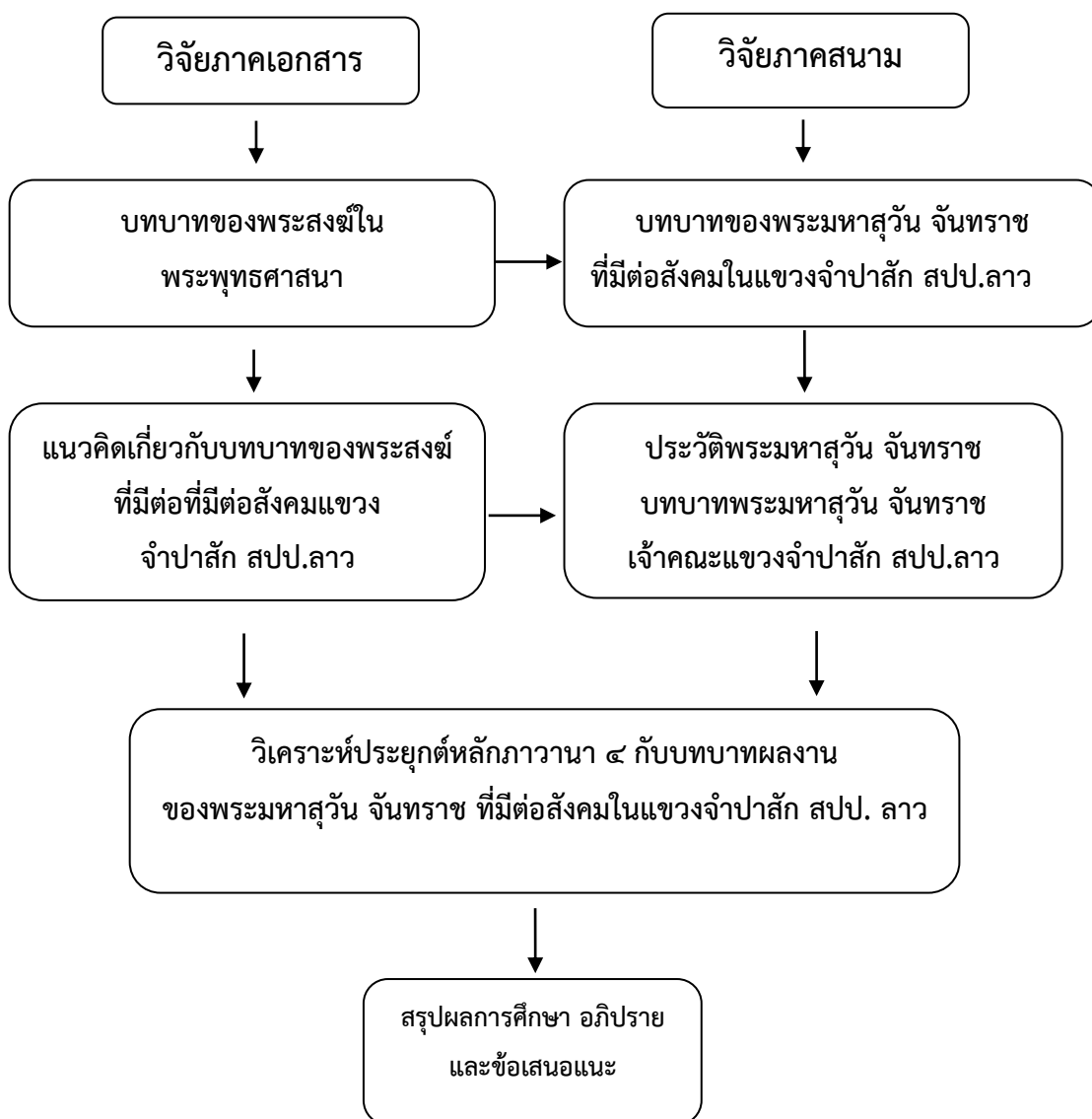
๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๓ การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interviews) โดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ๑๕ รูป/คน ได้แก่

- (๑) กลุ่มพระสงฆ์ จำนวน ๕ รูป
- (๒) กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๕ คน
- (๓) กลุ่มประชาชนทั่วไปที่สามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน ๕ คน
- (๔) กลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลเหล่านี้อยู่ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว

^{๒๕} พระวุฒิกัทร อาทโร (สระทองแพ), “บพบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอำเภอดอนตูมจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๖๒-๖๓.

๑.๘ กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๙.๑ ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา
- ๑.๙.๒ ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
- ๑.๙.๓ ทำให้ทราบถึงการประยุกต์หลักภาวานา ๔ กับผลงานพระมหาสุวัน จันทราช ที่ส่งผลต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

บทที่ ๒

ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว แขวงจำปาสัก

ในการศึกษาบทนี้จะกล่าวถึง แนวความคิด ทฤษฎี และรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหา คือ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว แขวงจำปาสัก

๒.๑ ความหมายของบทบาท

พจนานุกรม ลาวล้านช้างฉบับ สมุหะ มหาบัณฑิต ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าบทบาทไว้ว่า การประพฤติ การปฏิบัติ การทำงาน หรือ บทบาทการทำงาน กิริยา การแสดงออกของการกระทำ การเคลื่อนไหวของร่างกาย^๑

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของบทบาทว่า “การทำตามบทโดยปริยายหมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้เช่นบทบาทพ่อแม่บทบาทครู^๒

พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ ชุติณฺโรร) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทคือพฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคมบทบาทเป็นแบบแผนความต้องการเป้าประสงค์ความเชื่อทัศนคติค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชนคาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ว่าบทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง^๓

พระครูสมุห์อนันต์ อนนฺโต ได้กล่าวถึงบทบาทก็คือพฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานของบุคคลในสังคมบทบาทเป็นแบบแผนความต้องการเป้าประสงค์ความเชื่อทัศนคติค่านิยม^๔

ปราชนา กล้าผจญ ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายเป็นการแสดงพฤติกรรมตาม

^๑ คำพา สีตวงศ์, พจนานุกรมฉบับ สมุหะมหาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๔๘, (SIDAVONG PUBLIC SHER USA), หน้า ๓๔๕.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ จำกัด, ๒๕๒๕), หน้า ๔๕๓.

^๓ พระอธิการวิน ทัฬหะโม (อัมใจ), “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (การพัฒนาสังคม), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖

อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^๕

โสภา ชูพิกุลชัย ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง การแสดงออกหรือการทําหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นของสังคมมุ่งหวังให้เขาทํา ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน บทบาทที่ทำให้คนในสังคมสามารถคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลอื่น รู้ว่าบุคคลอื่นต้องการอะไรจากตน ทำให้เกิดประโยชน์ในการทํางานร่วมกันเป็นทีม^๖

ลือชา ธรรมวินัยสถิต ได้ให้บทบาทของความหมายในแง่ทางโครงสร้างของสังคมว่า บทบาทหมายถึงภาระหน้าที่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะพึงกระทำตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่เมื่อบุคคลใดได้เข้าไปมีสถานภาพหนึ่ง ๆ แล้วย่อมแสดงบทบาทตามสถานภาพนั้น ๆ สถานภาพและบทบาทจึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเปรียบได้กับเหรียญที่ต้องมี๒ด้านเสมอเมื่อสถานภาพเป็นตัวกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์นั้นมีความสอดคล้องกันและเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนด ดังนั้น บทบาทจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของโครงสร้างทางสังคมประการหนึ่ง^๗

ประกอบ มีโคตรกอง ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทว่า “บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้นจะถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้านซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่จะมีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นกับปัจจัย ๓ ประการ ดังนี้”^๘

๑. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองแสดงหรือปฏิบัติ
๒. ประสบการณ์ของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
๓. บุคลิกภาพของผู้แสดงบทบาท

สงวน สุทธิเลิศอรุณ กล่าวว่าบทบาทคือการประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมตามลักษณะการรับรู้และตามทีแสดงจริงบทบาทเป็นผลรวมของสิทธิและหน้าที่ เช่น บุคคลที่เป็นครูก็ต้องประกอบพฤติกรรมในการสอนและอบรมเมื่อแสดงพฤติกรรมดังกล่าวแล้วจะเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม^๙

^๕ ปราชญา กล้าวจัญญ, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓.

^๖ โสภา ชูพิกุลชัย, **จิตวิทยาสังคมประยุกต์**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๒), หน้า ๔๕.

^๗ ลือชาธรรมวินัยสถิต, **มนุษย์กับสังคม**, (เพชรบุรี : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๓๙), หน้า ๔๗.

^๘ ประกอบ มีโคตรกอง, “บทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาไทยคดีศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑), หน้า ๓๖.

^๙ สงวน สุทธิเลิศอรุณ, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘.

ธรรมวาที วารสาร ความสุข ได้กล่าวถึงบทบาท (Role) พระสงฆ์เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมก็เห็นได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจนว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทอันสำคัญต่อสังคมลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพูดโดยรวมแล้วก็จะเห็นว่าวิถีชีวิตของพวกเราที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ตั้งแต่กำเนิดจนถึงวันตาย เช่น งานวันเกิดก็จะนิมนต์พระมาฉันภัตตาหารหรือไม่ก็ไปวัดเพื่อทำบุญใส่บาตรถวายสังฆทานต่าง ๆ เวลาเจ็บป่วยหรือเวลามีเคราะห์เชื้ญหรือแม้กระทั่งเวลาอกหักลูกตายเสียเมียตายจากพิศพรากจากลูกหลานอันเป็นที่รักก็ยังเข้าไปหาพระสงฆ์และนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาตिका-บังสุกุล ให้พูดง่าย ๆ คือ เวลาทุกข์หรือเวลาสุขก็เข้าไปหาพระสงฆ์แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเวลาที่มีความทุกข์มากกว่าจึงหันหน้าเข้าไปหาพระสงฆ์ อย่างนี้สังคมนาวก็คือชาวพุทธ จะมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์และพระสงฆ์เองก็มีบทบาทอันสำคัญต่อสังคมนาวอย่างมาก^{๑๐}

จากการกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกหรือตำแหน่งสิทธิปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้รับการมอบหมายทางสังคม และในการศึกษารั้้งนี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์บทบาทของพระสงฆ์จึงมีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือตำแหน่งสิทธิและหน้าที่ของพระสงฆ์ในลักษณะที่สถานภาพของความเป็นพระสงฆ์จะเป็นสิ่งบ่งบอกถึงลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ได้แสดงออก

๒.๒ ประเภทของบทบาท

จากการทบทวนแนวความคิดที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการพบว่ามีผู้ให้ความหมายประเภทของบทบาทไว้หลายท่าน ดังนี้

อรุณรักธรรม ได้แบ่งบทบาทออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑) บทบาทจริง (Actual Role) เป็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคลที่ถูกควบคุมโดยอารมณ์ พฤติกรรมส่วนตัวและปัญหาในการปฏิบัติงาน

๒) บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescription Role) เป็นขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งทางหน่วยงานหรือองค์การเป็นผู้กำหนด

๓) บทบาทคาดหวัง (Expectation Role) เป็นความคาดหวังของบุคคลอื่นหรือสังคมที่มีต่อบุคคลผู้ครองตำแหน่งและเป็นการคาดหวังของตนเองต่อบทบาทนั้น ๆ^{๑๑}

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ ๓ ลักษณะ คือ

๑) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

๒) บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไรทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยมทัศนคติบุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

^{๑๐} วารสาร ธรรมวาที, บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน, (แขวงไซบูรี : วารสารความสุข, ๒๐๑๕), หน้า ๒๘.

^{๑๑} อรุณรักธรรม, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๘.

๓) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริงซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้า ในขณะนั้นด้วยสถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมเช่นการกดดันของกลุ่มต่าง ๆ และบทบาทที่กระทำจริงอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้ ^{๑๒}

สงวน ศรีวิรัชชัย ได้สรุปลักษณะของบทบาทไว้ ๕ ประการคือ

๑) บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) หมายถึง บทบาทที่สังคมกลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมกลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ

๒) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่น ๆ คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

๓) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิดเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

๔) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหน้าที่แสดงออกมาให้เห็นซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่งแต่อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมคาดหวังผู้อื่นทั้ง ๆ ที่บทบาทนั้นไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตน

๕) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่งซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้ของคนเราจะมีการเลือกรับรู้และมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์หลายอย่างดังนั้นเมื่อผู้อยู่ในตำแหน่งปฏิบัติบทบาทโดยแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งผู้ที่ได้พบเห็นอาจรับรู้พฤติกรรมหรือบทบาทนั้นในทางที่แตกต่างกันและอาจแตกต่างไปจากบทบาทความ ^{๑๓}

จากการกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการกระทำหรือตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้มีความสอดคล้องในการทำงานในของใดหนึ่งตามที่กำหนดบทบาทเอาไว้ของแต่หน่วยงานและแต่ละคนที่รับผิดชอบ

๒.๓ ความสำคัญของบทบาท

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางวิชาการ พบว่า มีผู้ให้ความหมายความสำคัญของบทบาทไว้หลายท่าน ดังนี้

คณินนิตย์ จันทบุตร ได้จำแนกบทบาทของพระสงฆ์ไว้ ๓ ประการ คือ ^{๑๔}

๑) การพัฒนาคุณภาพพลเมืองด้านคุณธรรมและจริยธรรม

^{๑๒} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๑๓} สงวน ศรีวิรัชชัย, อ้างในจำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยา, หน้า ๒๓-๒๔.

^{๑๔} คณินนิตย์ จันทบุตร, สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๕๒.

๒) การสงเคราะห์ประชาชน เช่น การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตาม ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต งานประเพณีส่วนรวม และงานเทศกาลต่าง ๆ

๓) การช่วยเหลือทางราชการ โดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยของชาติและกิจการทาง สังคมกับจิตวิทยา เป็นต้น

จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพประชากรไว้

๓ ประการ คือ

๑) การสร้างคนให้ได้รับการศึกษา ในสมัยก่อนการศึกษาของไทยยังขึ้นอยู่กับวัดและวัง วัด เป็นสถาบันการศึกษาของเจ้านายและขุนนางชั้นสูง ส่วนวัดเป็นสถาบันการศึกษาของสามัญชน ถึงแม้ ปัจจุบันรัฐจะแยกการศึกษาออกจากสถาบันสงฆ์ แต่สถาบันสงฆ์ก็ยังมียุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างคนให้ ได้รับการศึกษาอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาได้รับผลประโยชน์ อย่างมากจากการเอื้ออำนวยหรือการบริการของสถาบันสงฆ์

๒) การสร้างคนให้มีคุณธรรม การอบรมสั่งสอนคนให้มีคุณธรรมเป็นหน้าที่หลักของ สถาบันสงฆ์ทีเดียว เป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาที่สังคมมีความสงบสุขพอสมควรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมสั่งสอนให้ประชาชนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักศีลธรรม และให้บุคคลละเว้นจากความชั่วและอบายมุขต่าง ๆ

๓) เสริมสร้างความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เช่น เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน พัฒนา สิ่งแวดล้อม พัฒนาอาชีพ สร้างถนนหนทางบ่อน้ำ สาธารณสุขและโรงเรียน เป็นต้น รวมทั้งระดม กำลังชาวบ้านให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเด็กกำพร้าคนยากไร้ และช่วยให้ผู้ติดยาเสพติด พ้นจากการเป็นทาสยาเสพติด เป็นต้น ^{๑๕}

ทินพันธ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ว่า สำหรับหน้าที่หลักของพระภิกษุสงฆ์ ก็คือ การศึกษาประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ที่มีต่อสังคมก็นับว่ามีอยู่หลายประการ กล่าวคือ นอกจากจะมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมบางอย่างของวัดแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน หลักธรรมให้แก่ประชาชนเพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติตามและอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ยิ่งไปกว่านี้ พระภิกษุสงฆ์ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่ชาวบ้านอีกด้วย พระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้มีความรู้สูงกว่าชาวบ้านเป็นผู้จัดการศึกษาและเป็นครูเด็กผู้ชายจะถูกส่งไปเป็นศิษย์วัดหรือ สามเณร เพื่อเรียนการอ่าน การเขียน และเรียนวิชาเลขอย่างง่าย ๆ รวมทั้งรับการอบรมทางศีลธรรม และหลักธรรมของศาสนา ทำให้เด็กผู้ชายส่วนมากอ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ในด้านจริยธรรมของ สังคม^{๑๖}

ประเวศ วะสี ได้เสนอบทบาทของพระสงฆ์และวัดไว้ ดังนี้

๑) พระสงฆ์เป็นผู้สร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดอุทิศประสงค์ของการบวชก็ คือ เพื่อการเรียนรู้ ดังนั้น พระสงฆ์คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งควรจะเป็น ๓ เรื่องใหญ่ ๆ คือ

^{๑๕} จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, แนวคิดเชิงพุทธเกี่ยวกับการพัฒนาประชากร : สังคมวิทยาตามแนวพุทธ ศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมการศาสนา, ๒๕๓๐), หน้า ๓๓๗.

^{๑๖} ทินพันธ์ นาคะตะ, พุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๙), หน้า ๕- ๗.

๑.๑ การเรียนรู้พุทธธรรมให้ลึกซึ้งที่สุดทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ

๑.๒ การเรียนรู้สังคมปัจจุบัน ให้รู้เท่าทันสังคมปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการสอน

๑.๓ การเรียนรู้การสื่อสารให้เป็นที่สนใจของผู้คน ให้จับใจผู้คนให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือที่เรียกว่า อนุศาสน์ปาทิหารีย์ รวมทั้งความสามารถในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย

๒) การศึกษาของสงฆ์ เป็นเรื่องที่ควรคำนึงถึง กำหนดอยู่ในนโยบายของรัฐบาลในแผนการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยทางโลกควรจะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรสำหรับการศึกษาของสงฆ์

๓) การทำให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ความสำคัญของวัดคือ การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น ถ้าวัดเข้มแข็งก็ทำให้โครงสร้างของชุมชนเข้มแข็งด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการมีศีลธรรมอันดีงามของสมาชิกในชุมชน ถ้าวัดลอยตัวออกจากโครงสร้างของสังคมในชุมชน จะทำให้ชุมชนและสังคมอ่อนแอและส่งผลให้สถาบันอื่น ๆ รวมทั้งสถาบันทางศาสนาอ่อนแอไปด้วย

๔) วัดกับการจัดการศึกษา การศึกษาในระบบจากโรงเรียนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๓๐,๐๐๐ โรงเรียนยังไม่สามารถผลิตคนให้มีความเข้มแข็งทางปัญญา และศีลธรรม ในส่วนที่ยังขาดนี้หากวัดสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

๕) พระสงฆ์กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เนื่องจากในโลกปัจจุบันมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในสังคมระดับต่าง ๆ พระสงฆ์ควรศึกษาให้เข้าใจว่าความรุนแรงนั้นหมายถึงอะไร ขอบเขตแค่ไหน มีประเภท มีสาเหตุจากอะไรบ้าง มีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไร วิธีใดใช้ได้ผล จะพัฒนาวิธีการป้องกันและการป้องกันให้ดีขึ้นอย่างไร

๖) วัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกระแสนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นกระแสใหญ่ของโลกที่มีการระดมศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกัน พระสงฆ์จึงต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมและวิธีการแก้ไขให้ลึกซึ้งเพื่อจะได้สอนประชาชนได้ถูกต้อง และวัดควรเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน

๗) การบริหารจัดการวัด วัดเป็นทรัพยากรอันทรงค่าของประชาชนในสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการวัดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมตามอุดมการณ์แห่งพระพุทธศาสนา เจ้าอาวาส คณะสงฆ์ รัฐบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความร่วมมือในการจรรโลงพระศาสนาเพื่อสังคมต่อไป^{๑๗}

พระราชาวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า ตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ออกเป็น ๒ ส่วน คือ^{๑๘}

^{๑๗} ประเวศวะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๗๑-๘๒.

^{๑๘} พระราชาวรมณี (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาคน, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลดคิมทอง, ๒๕๓๐), หน้า ๑๙๔-๑๙๕.

๑) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมสงฆ์ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเองจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากบทบัญญัติต่าง ๆ ในวินัยของสงฆ์มีการอยู่ร่วมกันเป็นวัตรการกำหนดเขตพัทธสีมา อุโบสถ การปวารณา การกรณการณ พุทธบัญญัติที่ให้สงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าสังคกรรม มีการอุปสมบท การระงับอธิการณ์ ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการเคารพกันตามอาวุโส เป็นต้น

๒) ความสัมพันธ์ในสังคมส่วนรวมระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์คือว่า พระสงฆ์ถูกกำหนดให้ต้องฝากชีวิตไว้กับคฤหัสถ์ เริ่มตั้งแต่อาหารซึ่งพระสงฆ์เป็นอยู่ด้วยบิณฑบาตถือเป็นอาหารที่คฤหัสถ์ถวายตลอดถึงปัจจัย ๔ อย่าง อื่น ๆ และความเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยคฤหัสถ์เป็นประจำเป็นข้อบังคับอยู่ในตัวให้ชีวิตของพระสงฆ์ผูกพันกับสังคมของคฤหัสถ์

นอกจากนั้นยังได้กล่าวอีกว่า การที่พระสงฆ์มีบทบาทอย่างไรนั้น คงอยู่ที่หลักการ อันมีอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว คือ ในฝ่ายตนเองก็มีหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติ คือ ศึกษาเพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง และพร้อมทั้งสามารถแนะนำแก่ผู้อื่นได้ด้วย ในฝ่ายความสัมพันธ์กับสังคมคฤหัสถ์ ก็มีหน้าที่ให้การศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ พร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ทางสมณะเพศของตน รักษาเกียรติและความบริสุทธิ์ของสถาบันสงฆ์ไว้ด้วย

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า เดิมนั้นการศึกษาของไทยมีพระสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษาและอาศัยวัดเป็นสถานศึกษา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นแนวคิดการศึกษาแบบตะวันตก แบ่งออกเป็น พุทธศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา ในส่วนของจริยาศึกษานั้น ราชการไม่ได้เน้นในการนำมาสอนนักเรียน แต่จะเน้นพุทธศึกษา พลศึกษา และหัตถศึกษา จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในส่วนของจริยาศึกษาที่ว่านั้น หลักสูตรก็เป็นไปเพื่อการท่องจำไม่ได้ฝึกให้ผู้ศึกษานำไปปฏิบัติเพื่อขัดเกลาความประพฤติและจิตใจของตน ^{๑๙}

บทบาทของพระสงฆ์ในการดูแลสังคมโดยภาพรวมแล้วมีอยู่ ๒ บทบาทใหญ่ ๆ คือ

๑) บทบาทตามอุดมคติ เนื่องจากวิถีชีวิตของคนตั้งแต่อดีตมามีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันเหมือนกับญาติสนิทที่ต้องให้ความเคารพนับถือเชื่อฟัง ดังที่

วิจิตร เกิดวิสิษฐ์ ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ว่า พระสงฆ์มีหน้าที่สอนธรรมะ การสอนธรรมะต้องมีความรู้ และธรรมะนั้นเป็นความรู้เกี่ยวกับความดี ผู้สอนต้องปฏิบัติดีและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าจึงมีลักษณะดังนี้

๑) ปฏิบัติดี คือ เป็นผู้สำรวมกาย วาจา ใจ ตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยและหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าบัญญัติ ทำให้เป็นผู้มีกิริยาอาการงดงาม สงบ ผ่องใส สุขุมเยือกเย็น

๒) ปฏิบัติตรง คือ ปฏิบัติตรงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า พิจารณาธรรมทั้งหลายด้วยเหตุและผล ปราศจากอคติ ๔ คือ ความลำเอียงเพราะรัก ความหลง ความโกรธ ความกลัวปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ปฏิบัติให้ผิดหรือเลียงจากพระธรรมวินัยด้วยกิเลสตัณหา

^{๑๙} พุทธทาสภิกขุ, พุทธศาสนากับความสำเร็จของสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๑๓),

๓) ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรม คือ ปฏิบัติเพื่อรู้แจ้ง เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ ปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญาด้วยความเพียร ด้วยขันติ

๔) ปฏิบัติสมควร คือ ปฏิบัติทางสายกลาง ไม่ปล่อยไปตามอารมณ์หรือกิเลส ไม่ปฏิบัติสุดโต่งไปข้างทรมานตนเอง คือ มีทฤษฎีที่ถูกต้อง ทั้งปฏิบัติตนด้วยความเพียร ๔ อย่าง คือ เพียรระวัง บาปไม่ให้เกิดขึ้น เพียรละบาปที่เกิดขึ้น เพียรกุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน เพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ให้เสื่อมลง ^{๒๐}

๒) บทบาทตามคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นลักษณะของความคิดหรือความต้องการของบุคคลซึ่งมีอยู่ ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ที่ต้องการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ และฝ่ายที่จะได้รับ ผลต่อบทบาทนั้นหรือภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้กระทำ

พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต)^{๒๑} มองบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ๒ แนวทาง คือ

(๑) บทบาทหลัก หรือบทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนในทางด้าน จิตใจส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเป็นรากฐานความ เจริญความสุขของสังคมอย่างแท้จริง

(๒) บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระสงฆ์อาจจำเป็น และควรเข้าไป เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นช่องทางใน การพัฒนาด้านวัตถุที่เหมาะสมหรือเป็นผู้ประสานรวมตัวชาวบ้านในการพัฒนาและอาจใช้วัดเป็น สถานที่รวมกลุ่ม เป็นต้น

ไพบูลย์ ช่างเรียน ได้อธิบายความหมายของคำว่า บทบาท ไว้ว่า โดยทั่วไปจะพิจารณาได้ สองนัยคือ นัยแรกพิจารณาโครงสร้างสังคมที่มีชื่อเสียงแตกต่างกันไป ซึ่งแสดงคุณลักษณะและ กิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกนัยหนึ่งพิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปฏิสัมพันธ์นั้น บทบาทตามนัยแรกเป็นการจำแนกชนิดของ บุคคลที่อยู่ในสังคม ซึ่งถูกจำแนกโดยคุณสมบัติและพฤติกรรมของเขาที่มีปทัสถาน ตามนัยหลัง บทบาทเป็นวิธีการแสดงพฤติกรรมของบุคคลว่าการปฏิบัติอย่างไร หรือคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะปฏิบัติ ต่อตนอย่างไร บทบาทของบุคคลในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนครองอยู่ และคุณสมบัติส่วนตัว ของเขา บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปตามลักษณะ สถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การอบรมความพอใจ^{๒๒} สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

^{๒๐} วิจิตร เกิดวิสิษฐ์, หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๓), หน้า ๕๗-๕๘.

^{๒๑} พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต), สถาบันและสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๗), หน้า ๖๖.

^{๒๒} ไพบูลย์ ช่างเรียน, สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, ๒๕๑๖), หน้า ๒๙-๓๐.

- ๑) บทบาทมีประจำอยู่ทุกสถานภาพของบุคคล
- ๒) วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม เป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดบทบาท
- ๓) การที่บุคคลจะทราบบทบาทได้ต้องทราบสังคมประกิต (Socialization)
- ๔) บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้น ไม่แน่นอนเสมอไปว่าจะเหมือนบทบาทที่คาดหวังหรือที่ควรจะเป็น เพราะบทบาทที่จริงนั้น เป็นผลแห่งปฏิกิริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสถานภาพของบุคคลที่มีส่วนร่วมในพฤติกรรม และสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีในเวลาและสถานที่ที่ซึ่งมีการแสดงบทบาทนั้น

จากการกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พระสงฆ์นั้นมีบทบาทอยู่หลัก ๆ ด้วยกัน คือ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่มีต่อสังคมก็ดูเหมือนว่ามีหลายประการเพราะพระสงฆ์ต้องอาศัยศรัทธา กล่าวคือ นอกจากจะมีหน้าดำเนินตามกิจกรรมของวัดแล้ว พระสงฆ์ยังต้องมีหน้าที่ ช่วยสั่งสอนบรมหลักธรรมคำสอนให้แก่ชาวบ้านอีก เพื่อจะได้นำหลักธรรมคำสอนไปประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในศีลในธรรมของพระพุทธศาสนาอีกด้วย บทบาทของพระสงฆ์ในสังคม โดยภาพรวมแล้วมี ๒ บทบาทใหญ่ ๆ คือ บทบาทตามอุดมคติ เพราะวิถีชีวิตของสังคมจะมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนถึงตาย จึงทำให้พระสงฆ์กับประชาชนมีความผูกพันกัน และบทบาทตามคาดหวังทั้งความคิดหรือความต้องการของบุคคล ด้วยการให้คำแนะนำทางด้านจิตใจ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน และเป็นผู้รับแรงศรัทธาจากชาวบ้าน

๒.๔ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม

ปัจจุบันสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกมีการพัฒนาทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการนำเทคโนโลยีเครื่องมือสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ทำให้ความเจริญมีมากขึ้นยิ่งความเจริญมีมากขึ้นปัญหาก็เกิดตามมามากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวของสังคมที่เป็นเหตุให้การเพิ่มขึ้นของประชากรที่รวดเร็วและปัญหาต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัวสังคมมนุษย์ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกแม้แต่พระสงฆ์เองก็ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมก็เพิ่มมากขึ้นในงานวิจัยนี้จึงแยกออกเป็น ๔ บทบาท คือ

๑) ด้านการปกครองสงฆ์

บทบาทการปกครอง หมายถึง การดูแลการคุ้มครองการระงับรักษาหรือการบริหารอิกนัยหนึ่ง หมายถึง การควบคุมดูแลหมู่คณะให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีระเบียบวินัยเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของหมู่คณะหรือของสังคมนั้น^{๒๓}

บทบาทการปกครองในทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์มิได้ให้ความสำคัญกับผู้นำหรือการปกครองมากนัก แต่พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับพระธรรมวินัยมากกว่า เพราะพระธรรมวินัยไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่ผู้นำมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ดังที่พระองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “ธรรมและ

^{๒๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖๔๖.

วินัยที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไปก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”^{๒๔}

เมื่อมองจากการปกครองภายในของพระสงฆ์เองในปัจจุบันนี้ นอกจากจะใช้ธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองแล้ว เป็นการปกครองในเชิงของธรรมเนียมปฏิบัติ คือ ดูแลกันโดยธรรมปกครองกันแบบพ่อปกครองลูก อาจารย์ปกครองศิษย์ ดังปรากฏตัวอย่างที่เป็นต้นแบบให้เห็นชัดเจน คือหน้าที่ของสังฆวิहारิกที่จะพึงปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์ และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสังฆวิहारิก ตรัสสั่งให้พระอุปัชฌาย์และสังฆวิहारิก ตั้งจิตสนธิทสนมในกันและกันให้พระอุปัชฌาย์สำคัญสังฆวิहारิกฉันท์บุตร ให้สังฆวิहारิกนับถือพระอุปัชฌาย์ฉันท์บิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ต่างจะมีความเคารพเชื่อฟังกันและกัน ย่อมถึงซึ่งความเจริญงอกงามในธรรม ตรัสสั่งให้พระอุปัชฌาย์และสังฆวิहारิกให้อื้อเพื่อประพฤติดูแลต่อกัน หน้าที่ของสังฆวิहारิกจะพึงกระทำต่อพระอุปัชฌาย์เรียกว่า อุปัชฌาย์วัตร และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสังฆวิहारิก เรียกว่าสังฆวิहारิกวัตรและอาจารย์วัตร หน้าที่ของศิษย์ที่จะพึงปฏิบัติต่ออาจารย์ อันตเวาสีวัตร หน้าที่ของอาจารย์จะพึงปฏิบัติต่อศิษย์ ทั้งสองฝ่ายต่างก็เอื้ออาทรต่อกัน มีไมตรีจิตต่อกัน^{๒๕}

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ซึ่งเป็นองค์การปกครองคณะสงฆ์สูงสุดในปัจจุบัน มี “ธรรมนูญสงฆ์” เปรียบเหมือนพระราชบัญญัติของคณะสงฆ์ซึ่งร่างขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ ธรรมนูญฉบับนี้นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญสงฆ์ฉบับสมบูรณ์พอสมควรในภาวะปัจจุบัน และได้ประกาศใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๔ ในมาตราที่ ๑ ระบุว่า “ธรรมนูญการปกครองสงฆ์ได้วางหลักการ ระเบียบการ และการจัดตั้งปกครองสงฆ์ซึ่งมีภาวะบทบาท และหน้าที่รวบรวมความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนบรรดาเฝ้าฯ โดยยึดถือเอาพระธรรมวินัยระเบียบกฎหมาย และจารีตประเพณีผสมผสานเข้าด้วยกันกับการวิถีในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นเอกภาพของการเชื่อถือการปฏิบัติให้เหมาะกับกาลโอกาส และความเป็นจริงของ สปป.ลาว” มาตราที่ ๑๒ ว่าด้วยการบริหารศาสนกิจของพระสงฆ์ลาว โดยใช้ชื่อว่า “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” มีคำย่อว่า “อ.พ.ส.”^{๒๖} องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ลาว มาตราที่ ๑๓ ว่าด้วยการเลือกตั้งคณะกรรมการผู้บริหารภายใต้การรวมศูนย์ประชาธิปไตยลาว “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวมีการจัดตั้งขึ้นตามการรวมศูนย์ประชาธิปไตย นำพาเป็นคณะรับผิดชอบเป็นบุคคล ทุกคนขึ้นอยู่กับการจัดตั้ง เสียงส่วนน้อยขึ้นอยู่กับเสียงส่วนมาก ขึ้นล่างขึ้นสู่ขึ้นบน ทั้งหมดขึ้นอยู่กับปกครองของการประชุมใหญ่ กองประชุมผู้แทนสงฆ์ทั่วประเทศเลือกตั้งคณะกรรมการงานสงฆ์ศูนย์กลาง ส่วนการประชุมใหญ่ระดับท้องถิ่นเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารในชั้นต้น โดยวิธีเปิดเผยหรือวิธีปิดลับแล้วแต่ความเหมาะสม”^{๒๗}

^{๒๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

^{๒๕} ไศสุริย์ อินทร์เพชร, “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมศึกษาเฉพาะกรณีพระพุทธศาสนา (แก้ว สุวณฺโณโต)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑.

^{๒๖} ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว, พ.ศ. ๒๕๔๗, หน้า ๕.

^{๒๗} พระสมศักดิ์ ปิยธมโม (อินทะเสน), “อิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๕๑.

๑.๑ ประวัติพระสงฆ์เคยดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวงจำปาสักในอดีตถึงปัจจุบัน ในข้อนี้ผู้ศึกษาจะได้ย้อนประวัติของบรรพบุรุษบูรพาจารย์ที่มีความสามารถในการปกครองสงฆ์ ทั้งเป็น

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก และเป็นเจ้าอธิการวัดโพธิศาสตร์ราม (วัดหลวงปากเซ) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยย่อ ดังนี้

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๑ คือ ท่านพระอาจารย์ ครูค้อม หมากราวเขียว มาจากอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ค.ศ. ๑๘๕๑ ถึง ๑๙๐๕

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๒ คือพระอาจารย์มหาครูพุมมา มาจากบ้านนาแหก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ค.ศ. ๑๘๕๑ ถึง ๑๙๑๓

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๓ พระอาจารย์ครูข่า มาจากบ้านนาหว้า เมืองโพนทอง แขวงจำปาสัก ค.ศ. ๑๙๐๕ ถึง ๑๙๑๙

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๔ พระอาจารย์ครูโกด มาจากบ้านนาแหก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๑๓ ถึง ๑๙๑๙

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๕ คือ พระอาจารย์ครูบัว มาจากบ้านคันแก้ง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๒๑ ถึง ๑๙๒๗

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๖ คือ พระอาจารย์ ครูพุมมา มาจากบ้านดอนโง เมืองโขง แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๒๗ ถึง ๑๙๒๙

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๗ คือ พระอาจารย์ครูดี มาจากบ้านแก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๒๙ ถึง ๑๙๓๐

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๘ คือ พระอาจารย์ครูเก็ง มาจากบ้านแก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๓๐ ถึง ๑๙๓๒

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๙ คือ พระอาจารย์ครูสุมิน มาจากบ้านเมืองกาง เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๓๒ ถึง ๑๙๓๖

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๑๐ คือ พระอาจารย์ ครูคุณมะนิวงค์ มาจากบ้านดอนแดง เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๓๖ ถึง ๑๙๕๕

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสักองค์ที่ ๑๑ คือ พระอาจารย์ครูชา พักดี มาจาก เมืองโขง แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๕๕ ถึง ๑๙๘๐

ประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๑๒ คือ พระอาจารย์โสมสี แก้วเขียว มาจากบ้านใหม่วังหมากแขว เมืองสุขุมมา แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๘๐ ถึง ๑๙๙๕ และประธานองค์การพุทธศาสนาสาส์นลาวแขวงจำปาสัก องค์ที่ ๑๓ คือ พระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช มาจากบ้านดอนเปื่อย เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ขนเผ่าลาวลุ่ม ค.ศ. ๑๙๙๘ ถึง ๒๐๐๐ รักษาการเจ้าคณะแขวง และ ๒๐๐๐ ถึงปัจจุบัน ^{๒๘}

^{๒๘} มหาสุวัน จันทราช, หนังสือชีวิตและผลงานเรียบเรียงโดย: พระหงวิไล โพธิญาณ, คณะเผยแผ่ศีลธรรม จัดพิมพ์โดย: คณะลูกศิษย์ พ.ศ. ๒๕๕๒, ค.ศ. ๒๐๑๐.

๑.๒ โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์แขวงจำปาสัก คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ในแขวงจำปาสักแต่ละชั้น ร่วมกับภาครัฐ อำนาจการปกครอง และแนวลาสร้างชาติชั้นแขวง ชั้นเมือง ได้ทำงานร่วมกันในการปกป้องคุ้มครองวัดวาพระพุทธรศาสนาให้อยู่เคียงคู่กับสังคมลาว และแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยม ให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยให้ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและกฎหมายทางบ้านเมืองเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต^{๒๙} องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสักได้แบ่งหน้าที่ในการบริหารตามลำดับชั้นต่าง ๆ ดังนี้

- คณะที่ปรึกษาองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นแขวง มีจำนวน ๖ รูป
- คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นแขวง มีจำนวน ๗ รูป
- คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นเมือง มีจำนวน ๖๘ รูป
- คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวชั้นเขต มีจำนวน ๑๗๐ รูป
- และเจ้าอธิการวัด มีจำนวน ๖๓๙ รูป

จากการสำรวจขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ทำให้ทราบว่าทั่วแขวงจำปาสักมีวัดทั้งหมด ๗๒๕ แห่ง แบ่งออกเป็น ๕๘ เขต ซึ่งในแต่ละวัดมีพระสงฆ์สามเณรอาศัยอยู่เพียง ๖๘๖ วัดเท่านั้นอีก ๓๙ วัดเป็นวัดร้าง และทั่วแขวงจำปาสักมีจำนวนพระภิกษุสามเณรทั้งหมด ๔,๕๘๔ รูป ซึ่งได้จำแนกออกเป็นสัดส่วนดังนี้ คือ พระสงฆ์ มีจำนวน ๑,๙๗๑ รูป สามเณร มีจำนวน ๒,๖๑๓ รูป แม่ขาว มีจำนวน ๘๗ คน และเด็กวัด มีจำนวน ๘๑ คน^{๓๐}

๑.๓ คณะกรรมการปกครองพระสงฆ์แขวงจำปาสัก ประกอบด้วย

- ๑) พระอาจารย์คำพัก พรหมมะไซ เป็นหัวหน้า กรรมการปกครอง
- ๒) พระอาจารย์คำใบ อินทะเสน ตำแหน่ง รองกรรมการปกครอง
- ๓) พระอาจารย์บุญมา สีประเลิด ตำแหน่ง รองกรรมการปกครอง
- ๔) พระอาจารย์เดช วระจัก ตำแหน่ง คณะกรรมการปกครอง
- ๕) พระอาจารย์เพ็ดพูทอน ตำแหน่ง คณะกรรมการปกครอง
- ๖) พระอาจารย์จอน แก้วสันติไซ ตำแหน่ง คณะกรรมการปกครอง
- ๗) พระอาจารย์ใจหงวิไล ตำแหน่ง คณะกรรมการปกครอง
- ๘) พระอาจารย์ตุ้มคำ บุญพะเนต ตำแหน่ง คณะกรรมการปกครอง

๑.๔ หน้าที่คณะกรรมการที่รับผิดชอบ

๑) ประธานในคณะกรรมการที่ตนเองรับผิดชอบ มีสิทธิ์และหน้าที่สร้างข้อกำหนดกฎระเบียบสงฆ์และคำสั่งอื่น ๆ ที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยและระเบียบกฎหมายบ้านเมืองในเขตรับผิดชอบของตนแล้วเสนอต่อกองประชุมของตน

๒) กำกับการคุ้มครองดูแล ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ทางด้านกิริยา มารยาท การใส่จีวร สังฆกรรม พิธีกรรม และอื่น ๆ ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยและระเบียบกฎหมาย

^{๒๙} บทสรุปการเคลื่อนไหวรอบด้านขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก ระยะเวลา ๕ (พ.ศ๒๕๕๐ – ๒๕๕๕, หน้า ๒.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

๓) เอาใจใส่คุ้มคลองดูแล พระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เกี่ยวกับข้อห้ามในการเคลื่อนไหวธุรกิจ และการแผ้วถางปัจจัยที่ขัดต่อพระธรรมวินัย และกฎหมายบ้านเมือง

๔) คำนวณบุคลากร ประกอบเป็นพระวินัยธร และพระธรรมธร เสนอขอความเห็นจาก คณะบริหารงานประจำ แล้วนำเสนอขอแต่งตั้งจากองค์ ประธานพื้อมกันนั้นยังมีสิทธิและหน้าที่ชี้ นำพาอย่างใกล้ชิดต่อคณะวินัยธร และพระธรรมธร ซึ่งมีระเบียบการเกี่ยวกับการจัดตั้งและการเคลื่อนไหวเฉพาะ

๕) รับผิดชอบต่อคำเอนอคำร้องขอความเป็นธรรม ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์กลาง อพศ. พระสงฆ์สามเณร พ่อขาว แม่ขาวสังคัวัด ุศศาสนาสถาน ปุชณียสถาน ธรณีสงฆ์และอื่น ๆ ตามสิทธิ ขอบเขตของตนโดยจัดมอบเรื่องดังกล่าวให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทำการสืบสวน สอบสวนและ ดำเนินการแก้ไขอย่างเหมาะสมตามสถานะความหนักหรือเบา ในทุกอิทธิรณ์ของพระสงฆ์สามเณรและ แม่ขาว ต้องได้ผ่านการตัดสินจากคณะสงฆ์ก่อน จึงมอบหมายให้ภาคส่วนอื่น ๆ หากมีความจำเป็น ^{๓๑}

สรุปได้ว่า บทบาทด้านการปกครองนี้ เป็นการจัดระเบียบการปกครองนอกจากจะใช้ธรรม วินัยเป็นหลัก ก็ใช้ธรรมนูญการปกครองสงฆ์เป็นเครื่องมือในการปกครองด้วย ซึ่งเป็นการมอบอำนาจ ในการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ ด้วยการแบ่งการปกครองคณะสงฆ์ออกเป็น ๒ ส่วน คือคณะ อ.พ.ส. สงฆ์ศูนย์กลาง และการปกครองคณะ อ.พ.ศ. สงฆ์ส่วนภูมิภาค (ระดับแขวง) ทั้งนี้เพื่อให้การ ดูแลการคุ้มครอง การระวังรักษาดูแลคณะสงฆ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีระเบียบวินัย เพื่อนำไปสู่ เป้าหมายของหมู่คณะสงฆ์หรือของสังคมนั้น ๆ บทบาทการปกครองคณะสงฆ์แล้วยังได้เอาใจใส่ดูแล ในระดับวัดมอบหน้าที่ให้เจ้าอาวาส เอาใจใส่ในบทบาทการทำหน้าปกครองสงฆ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีระเบียบวินัยของพระสงฆ์สามเณร เอาใจใส่บทบาททั้ง ๔ ด้าน คือบทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทการศึกษาสงฆ์ บทบาทการเผยแผ่ ตลอดถึงบทบาทด้านสาธารณูปการเป็นต้น

๒) ด้านการศึกษาสงฆ์

ในบทบาทด้านการศาสนาศึกษานี้ หากจะมองบทบาทของพระสงฆ์ โดยมองจากพื้นฐาน อันเป็นแก่นแท้ของคำสอนแล้ว ผู้เข้าสู่บรรพชาแห่งสมณเพศ นั่นคือเข้าสู่สังฆมสงฆ์ หมายถึงเข้าสู่วิถี แห่งการศึกษา การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “สิกขา” ^{๓๒} ทุกสรรพสิ่งไม่ว่าทางด้านวัตถุ จิตใจ มีการเกิดขึ้นตั้งอยู่ สลายไป ก็อาศัยเหตุปัจจัยมิใช่เกิดขึ้นแบบลอยๆ และก็อยู่ภายใต้กฎแห่งไตร ลักษณะคือความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปที่ไม่แน่นอน (อนิจจัง)ความคงตัวอยู่มิได้ตลอดไป (ทุกขัง) หรือความไม่มีและมีใช้ตัวตน (อนัตตา) ที่บังคับบัญชาหรือควบคุมได้ มนุษย์เราเมื่อเกิดขึ้นในโลกนี้ ไม่ ว่าเชื้อชาติใด ภาษาใด มีความเจริญก้าวหน้าและมีสังคมที่พัฒนาศรีวิไลเพียงใดก็ตกอยู่ภายใต้พระไตร ลักษณะเช่นเดียวกันโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อมนุษย์เรามีความทุกข์หรือเผชิญความทุกข์ใดๆ ก็ตาม โดยเฉพาะความทุกข์ทางด้านจิตใจ ก็ต้องแสวงหาที่พึ่งของตนเองคือการเรียนรู้ การเข้าใจและ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนาที่ตนนับถือ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ได้คือได้ค้นพบอริยสัจ ๔ ประการ (จริงแห่งชีวิต) คือ ทุกข์ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และทางปฏิบัติที่นำไปถึงความดับทุกข์

^{๓๑} ศูนย์กลาง อพศ. เอกสารแต่งตั้งคณะกรรมการปกครองสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๕๗, หน้า ๕.

^{๓๒} ดูรายละเอียดใน วิ. มหา. ๑/๔๕/๓๓, “สิกขา” หมายถึงข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมมี ๓ ประการคือ

(๑) อธิศีลสิกขา (การศึกษาอบรมในเรื่องศีล) (๒) อธิจิตตสิกขา (การศึกษาอบรมในเรื่องจิต) (๓) อธิปัญญาสิกขา (การศึกษาอบรมในเรื่องปัญญา) (ที.สี.อ.(บาลี) ๑/๔๑๓/๓๐๗)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาพระพุทธศาสนาหรือการศึกษาระชาสงฆ์จึงได้เกิดขึ้น ผ่านมาแต่ละสมัย คือนับตั้งพระพุทธศาสนาได้นำเอาเข้ามาครั้งแรกในอาณาจักรหนองแสหรือนานเจ้าปกครองโดยขุนบรมราชาธิราช (ปัจจุบันนี้เรียกว่าตารีฟู) ในปี ค.ศ. ๗๑๗ (พ.ศ. ๑๒๖๐) และครั้งที่ ๒ พระพุทธศาสนาได้นำมาเผยแพร่ในอาณาจักรลาวล้านช้างใต้การปกครองของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชแห่งล้านช้าง ในปี ค.ศ. ๑๓๕๙ (พ.ศ. ๑๙๐๒)

พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ได้นำเอาเข้ามาเผยแพร่ยังอาณาจักรหนองแวก่อนขุนบรม ซึ่งเป็นยุคสมัยของขุนหลวงสีเมา เจ้าครองนครเพงายลาวในปี ค.ศ. ๖๙ (พ.ศ. ๖๑๒) พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท (หินยาน) นั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชแห่งล้านช้างได้นำเอามาจากเขมร (อาณาจักรขอม) พายหลังได้ขึ้นครองราชย์ได้ ๕ ถึง ๖ ปี เมื่อพระพุทธศาสนาได้รับการเชื่อถือและนำมาปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธาจากประชาชนอย่างกว้างขวางทั่วอาณาจักรลาวล้านช้างแล้วพร้อมกันนั้นทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ได้ทำหน้าที่ของตนตามหลักการศึกษา อันเป็นพื้นฐานของพระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้เรียกว่าไตรสิกขา คือการศึกษารู้ ๓ อย่างได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา การศึกษาให้ยังด้านศีล
๒. อธิจิตสิกขา การศึกษาให้ยังทางสมาธิ
๓. อธิปัญญาสิกขา การศึกษาให้ยังทางด้านปัญญา

ในการศึกษาทั้ง ๓ อย่างนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยนั่นเองหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือ การศึกษาพระศาสนาและมีเนื้อในทั้งหมดรวมไว้ในพระไตรปิฎก มีจำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

๒.๑) สภาพการศึกษาพระสงฆ์ สปป.ลาว ในอดีต สมัยอาณาจักรลาวล้านช้าง ค.ศ. ๑๓๕๓ ถึง ๑๖๙๔ (๓๔๑ ปี) เมื่อประชาชนพลเมืองลาวในอาณาจักรลาวล้านช้างเอกราชได้ยอมรับเอาพระพุทธศาสนามาประพฤติดุติปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันแล้วทางพระสงฆ์ก็ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูอย่างดีจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป อันได้ทำให้พระสงฆ์ลาวมีความสามารถในการดำรงไว้ และปฏิบัติศาสนกิจ เป็นต้นว่าได้มีการศึกษาค้นคว้าพุทธธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ลึกซึ้ง กว้างขวางเจริญก้าวหน้า ทางด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ มีการเรียนรู้ ค้นคว้า และเผยแพร่ กว้างขวางทั้ง ๓ ระบบคือ ปรียัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธเพราะว่าพระพุทธศาสนาได้เข้าสู่จิตใจขอประชาชนอย่างลึกซึ้ง จึงเกิดความสามัคคีในหมู่ประชาชนอย่างมั่นคง และมีความเป็นเอกภาพทั่วอาณาจักรลาวล้านช้างสมัยราชการของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช สมเด็จพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช ตามที่ความรู้เข้าใจกันว่าพระภิกษุสงฆ์ที่ได้ปูหรือได้วางระบบการศึกษาสงฆ์ในระยะแรกคงจะเป็นพระมหาปัสมันตะเถระ และพระมหาเทพลังกาเถระพร้อมด้วยพระสงฆ์และบรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้ได้มีความรู้แตกสารแลเชี่ยวชาญด้านพระไตรปิฎก ๓ ทาน คือ นรสิงห์ นรเดช และนรศาสตร์ ภายใต้การอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชและไพร่ฟ้าประชาชนทั่วไป

พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองหลายที่สุดในอาณาจักรลาวล้านช้าง โดยเฉพาะสมัยสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช (ค.ศ. ๑๖๓๘ ถึง ๑๖๙๕) การศึกษาพระพุทธศาสนาและศิลปะวิทยาการต่างๆ ก็ได้รับการส่งเสริมกว้างขวาง พร้อมกันนี้ การปกครองสงฆ์องค์เจ้าก็ได้ยึดถือเอาพระธรรมวินัยเป็นหลัก เคารพนับถือตามหลักพุทธประเพณีอย่างเคร่งครัดเคารพกันตามอายุ

พรรษา อาวุโส ภัณฑะ มีประเพณีรดสังข์เถราภิเษกแถมสมภาร และบุญญาธิการให้แก่พระสงฆ์ผู้มีการศึกษา และมีคุณธรรมสูงมีดังต่อไปนี้

๑) **พระมหาเทพหลวง** ดำรงตำแหน่งพระธรรมเสนาสถิตยอยู่วัดมโนรมย์ ค.ศ. ๑๔๘๕ - ๑๔๙๕ (สมัยพระยาหล้า แสนไตรภูวนาถ) เป็นผู้แต่งหนังสือนิทานขุนบุรม (ประวัติศาสตร์ชาติลาวฉบับแรก) จนถึงสมัยเจ้าวิชุนรราช

๒) **พระสัทธรรมวงศ์ษาเถระ** ดำรงตำแหน่งเป็นพระสงฆเสนา และเจ้าวัดปาสามัน

๓) **พระภิกษุคำภีระมหาเถระ** ดำรงตำแหน่งเป็นพระมหาสามี (พระสังฆราช) และเป็นเจ้าวัดแก้ว หนังสือเรื่องมหาราช (พระเวศ) ของลาวได้แปลออกมาจากภาษาบาลี และเรียบเรียงเป็นกลอนฮ่ายสำหรับเทศน์ในสมัยพระเจ้าหล้าแสนไตรภูวนาถ นั้นผู้เรียบเรียงก็คือพระมหาเทพคำหลวงนั่นเอง

๔) **พระมหากามงคลสิทธิ** ดำรงตำแหน่งพระธรรมเสนาตน้องร่วมกับพระมหาเทพหลวง พระมหาดินที่พร้อมกันแต่งหนังสือขุนบุรมไว้ในสมัยพระเจ้าวิชุลราช สถิตยอยู่วัดวิชุน (ค.ศ. ๑๕๐๐ - ๑๕๐๓)

๕) **พระอริยะวังโส** เป็นผู้ทรงความรู้กว้างขวางในทางพระบาลี เป็นผู้แต่งนิทานพระแก้วพระบาง นิทานพระแขกคำ นิทานพระแก่นจันทน์แดง และนิทานขุนบุรมฉบับที่ ๒ ในระยะพระยาโพธิสาลราชแลสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช (ค.ศ. ๑๕๒๐ ถึง ๑๕๖๐)

๖) **สมเด็จพระสังฆราชวิชุลมะหาธิบตี** สถิตยอยู่ที่วัดวิชุลมหารวิหารก็ได้แต่งแปลหนังสือนิทานนางตันไต่หรือปัญจะตันตะระ เดิมเป็นภาษาสันสกฤตแต่งโดยพระลือศรีนามว่าติหาสะ แปลออกเป็นภาษาลาวในปี (ค.ศ. ๑๕๐๗ หรือ พ.ศ. ๒๐๕๐)

๗) **สมเด็จพระสังฆราชศรีจันท** พระมหาสมุทรโคต ก็ได้แต่งแปลคัมภีร์ต่างๆ ได้ ๖๐ คัมภีร์ ซึ่งพระเจ้าโพธิหาราช ได้นิมนต์เป็นพระราชาครูประจำพระองค์อยู่นครเชียงทอง (จากพิชญ์โลกและนครเชียงใหม่) เพื่อเทศนาสั่งสอนประชาชน ให้ละทิ้งการเชื่อถือผีฟ้า ผีแถน และให้มางหอดีดังกล่าวทั้งทั้งหมด (ค.ศ. ๑๕๒๐ ถึง ๑๕๖๐)

๘) **เจ้าราชครูหลวงโพนสะเม็ก (หรือญาครูขี้หอม)** เป็นพระมหาเถระที่มีความสำคัญมากที่สุด ในสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และพระเจ้าสุริยวงค์ษาธิราช (ค.ศ. ๑๕๔๘ ถึง ๑๖๙๔) เป็นกำลังสำคัญและทั้งเป็นผู้ดำเนินการเผยแผ่และปฏิบัติพระพุทธศาสนาให้เจริญก้าวหน้า เข้าถึงจิตใจของประชาชน ทั้งได้รับความเคารพนอบน้อมอย่างลึกซึ้งจากพระเจ้าแผ่นดินลงถึงบ่าวไพร่ประชาชนคนธรรมดาและยังเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชนทั่วประเทศในช่วงชาติบ้านเมืองเกิดความเดือนร้อน

๙) **ท้าวปางคำ** ผู้เป็นนักกวีเอกหรือนักประพันธ์เอกได้แต่งหนังสือ สังสินไซ วรรณกรรมอันลือชื่อของลาว ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันว่าหนังสือสังสินไซเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยกับหนังสือเทศมหาชาติ (ลำพระเวศ) ที่พระมหาเทพหลวงเป็นผู้แปล และเรียบเรียงในสมัยของพระยาหล้าสามแสนไตรภูวนาถ (ค.ศ. ๑๔๘๕ ถึง ๑๕๐๓) บรรดานักปราชญ์ราชบัณฑิต ที่ทรงความรู้พระพุทธศาสนา ดังกล่าวมานั้นต้องได้พากันแต่ง แปล เรียบเรียงสร้างคัมภีร์ และวรรณกรรมอันล้ำค่ามหาศาลไว้เป็น

มรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ เช่นหนังสือเรื่องท้าวฮุ่งท้าวเจือง คัมภีร์พระทัมมะศาสตร์หลวง คัมภีร์สุวรรณมุขปาฐะวิมล พระเจ้าเย็บโลก อินทะลียานสอนลูก ปูสอนหลาน หลานสอนปู่ สานสืบพะศุน เชียงเหมียง จำปาสีตัน การะเกด คัดละนาม เป็นต้น

๑๐) การศึกษาสงฆ์ในสมัยอาณาจักรล้านช้างแตกออกเป็น ๓ อาณาจักร (อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง อาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรจำปาสัก)

เริ่มต้นแต่สมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ๒ (พระโอรสของพระเจ้าชมพู่ที่ย้ายไปอยู่เมืองเหว้) ขึ้นครองราชย์ ในปี ค.ศ. ๑๗๐๗ ถึง ค.ศ. ๑๗๗๘ อาณาจักรล้านเอกภาพที่เคยมีความเจริญรุ่งเรือง ในระยะผ่านนั้นก็ได้ถูกแบ่งแยกออกเป็น ๓ อาณาจักรและขึ้นตรงต่อกัน ทั้งนี้ ก็เพราะความไม่สามัคคีของบรรดาภคิษฐ์และแน่นอนการศึกษาพระพุทธและพระสงฆ์เจ้าในระยนี้ก็ได้รับผลกระทบไปตามกัน ระบบการศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติ อีตครองประเพณี ก็มีมูลเชื้อสืบทอดกันมาในระยอาณาจักรลาวช้างเอกภาพที่มีความเจริญศรีวิไลบรรดาพระสงฆ์สามเณรก็ยังมีการศึกษาเล่าเรียนปฏิบัติธรรมวินัย ตามหลักไตรสิกขาระดับต้น ระดับกลาง และระดับปลาย

๑๑) การศึกษาสงฆ์ในสมัยอาณาจักรล้านช้างเสยเอกราช และอยู่ภายใต้การยึดครองของพวกศักดินา (ค.ศ. ๑๗๗๘ ถึง ๑๘๙๓) เป็นช่วงที่ลาวอยู่ภายใต้การปกครองของพวกศักดินาต่างด้าวมาเป็นเวลา ๑๑๕ ปี (ค.ศ. ๑๗๐๗ ถึง ค.ศ. ๑๗๗๘) ภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงวัตถุโบราณ พระธรรมคำสอนของศาสนาพุทธต้องถูกทำลาย โบราณสถานถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการดูแล โบราณวัตถุไม่ได้รับการดูแล ถูกบุกรุก ถูกโจรกรรมได้รับความเสียหายมากมาย นักปราชญ์อาจารย์ก็ถูกกวาดต้อนเอาไปเป็นจำนวนมากรวมทั้งใบลานคัมภีร์ทางศาสนา การศึกษาอยู่ในระยะนี้ก็อยู่ในวงจำกัด^{๓๓}

๑๒) พระพุทธศาสนาในช่วงที่ฝรั่งเศสปกครองลาวปี ค.ศ. ๑๘๙๓ – ๑๙๕๔ เป็นช่วงที่ลาวถูกแบ่งการปกครองออกเป็น ๒ ฝั่ง คือฝั่งหนึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม และอีกฝั่งหนึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ภาษาและวัฒนธรรมของลาวถูกแทนที่ด้วยภาษาฝรั่งเศสเพราะฝรั่งเศสให้เหตุผลว่า ประเทศฝรั่งเศสมีความเจริญรุ่งเรืองและมีวัฒนธรรมที่ดีกว่า ฝรั่งเศสจึงมองเห็นว่าประเทศลาวมีความล้าหลัง พร้อมกับนำศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกและคณะบาทหลวงเข้ามาเผยแพร่ศาสนา เพื่อให้ประชาชนลาวเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ ส่งผลทำให้พระธรรมคำสอนของศาสนาพุทธต้องถูกทำลาย โบราณสถานถูกปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการดูแล มีการรื้อถอนออกไปสร้างบ้าน โรงเรียน โรงน้ำชา การนำเอาศาสนาคริสต์เข้ามาเผยแพร่ ทำให้วัฒนธรรมลาวถูกทำลายโรงเรียนถูกแยกออกมาจากวัด แต่พระสงฆ์และประชาชนลาวยังไม่ยอมจำนนจึงได้มีการต่อสู้หลายวิธี และก้าวไปถึงการตั้งสภาจันทบุรีในปี ค.ศ. ๑๙๑๕ โดยมีเจ้าเพชรราชเป็นประธาน มีการจัดตั้งสำนักงานอยู่ที่เวียงจันทน์ลักษณะของงานเป็นการจัดการปรับปรุงรูปแบบการศึกษาสงฆ์เพื่อรวบรวมคัมภีร์สำคัญวัตถุโบราณมาเก็บรักษาไว้^{๓๔}

^{๓๓} พระจันสะหมอน เทพวงศา ทิศนโดยสังเขปต่อขอขบวรภาวิวัฒนาการของวงการศึกษาลาวระยะผ่านมา และปัจจุบัน, (วารสารเสียงวิหาลยสงฆ์ ฉบับที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๘), หน้า ๕.

^{๓๔} ทรงคุณ จันทกร, การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการจัดการศึกษาและศาสนาเพื่อความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการศึกษาและศาสนาระหว่างไทยลาว, (ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

๒.๒) ข้อกำหนดระเบียบด้านการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว ในปัจจุบัน รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลขที่ ๒๔/ลป นครหลวงเวียงจันทน์ วันที่ ๑๖ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๗ มาตรา ๒ ว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ คือขบวนการสอน การเรียนรู้ ทางพระพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคม พฤติกรรมศาสตร์ ภาษา และอักษรศาสตร์ มาตรา ๔ นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์รัฐกำหนดเอาการศึกษาสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแห่งชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รัฐส่งเสริมการศึกษาสงฆ์ด้วยการประกอบส่วนบุคลากร สนองงบประมาณ ก่อสร้างพื้นฐานโครงสร้าง มีนโยบายต่อครู และบุคลากรการศึกษาสงฆ์ตามระเบียบการรัฐส่งเสริมและผลักดันให้บุคคลหรือนิติบุคคลการจัดตั้งภายในและต่างประเทศประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาล

มาตรา ๕ หลักการการเคลื่อนไหวของการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว

๑. ปฏิบัติแนวทางนโยบายของพรรค กฎหมายของรัฐ และแผนนโยบายขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว

๒. ยึดหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาที่มีลักษณะชาติ ลักษณะวิทยาศาสตร์ และมหาชน

๓. ตอบสนองความเรียกร้องต้องการของการพัฒนาพระพุทธศาสนา และประกอบส่วนอย่างตรงไปตรงมาในการพัฒนาประเทศชาติ

๔. รับประกันคุณภาพเชื่อมโยงกับภาคพื้น และสากล

มาตรา ๖ ภารกิจในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว องค์การจัดตั้งทั้งภาครัฐ และเอกชน องค์การจัดตั้งทางสังคม กรองทุนมูลนิธิบุคคลและนิติบุคคลและพุทธศาสนิกชน ที่มีจิตศรัทธา ทั้งภายในและต่างประเทศ สามารถประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาและส่งเสริมศาสนกิจการศึกษาสงฆ์ลาว ตามแผนนโยบายขององค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวนโยบายของพรรคและกฎหมายของรัฐ

หมวด ๒ โครงประกอบ และระบบการศึกษาสงฆ์

มาตรา ๘ โครงสร้างของการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาปริยัติธรรม

๒. การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์

๓. การศึกษาสายบัณฑิตวิทยา

มาตรา ๙ การศึกษาสายปริยัติธรรม สปป.ลาวการศึกษาสายปริยัติธรรม มีระบบการเรียนการสอน ๓ ชั้นเรียนใช้เวลา ๙ ปีดังนี้

๑. ชั้นนักรธรรมใช้เวลา ๓ ปี

๒. ชั้นปริยัติธรรมต้นใช้เวลา ๓ ปี

๓. ชั้นปริยัติธรรมปลายใช้เวลา ๓ ปี

มาตรา ๑๐ การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว

มาตรา ๑๐ การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ มีระบบการเรียนการสอน ๒ ชั้น ใช้เวลา ๗ ปี ดังนี้มัธยมศึกษาศึกษาสงฆ์ตอนต้น ใช้เวลา ๔ ปีมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย ใช้เวลา ๓ ปี

มาตรา ๑๑ การศึกษาบัณฑิตวิทยาของคณะสงฆ์ สปป.ลาว การศึกษาบัณฑิตวิทยามีระบบการเรียนการสอน ดังนี้

๑. อนุบัณฑิต (อด.) หลักสูตรปกติ ใช้เวลา ๒ ปีขึ้นไปและหลักสูตรต่อเนื่องใช้เวลาปีครึ่ง
 ๒. ชั้นบัณฑิต (บด.) หลักสูตรปกติใช้เวลา ๔ ปีขึ้นไป และหลักสูตรต่อเนื่อง ใช้เวลา ๒ ปีขึ้นไป

๓. ชั้นอัครบัณฑิต (อบ.) ใช้เวลา ๒ ปีขึ้นไป

๔. ชั้นมหาอัครบัณฑิต (มอ.) ใช้เวลา ๓ ปีขึ้นไป

มาตรา ๑๒ การศึกษาภาคบังคับของคณะสงฆ์ สปป.ลาว การศึกษาภาคบังคับคือต้องจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา และการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาระดับของพระภิกษุและสามเณร ต้องเรียนให้จบ

หมวด ๓ หลักสูตรการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว

มาตรา ๑๓ หลักสูตรปริยัติธรรม ประกอบด้วยวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ๗๐ เปอร์เซนต์วิชาเสริมอีก ๓๐ เปอร์เซนต์

มาตรา ๑๔ หลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์ ประกอบด้วยหลักสูตรสายสามัญ กระทรวงศึกษาธิการและกีฬาได้วางออก ๗๐ เปอร์เซนต์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ๓๐ เปอร์เซนต์

มาตรา ๑๕ หลักสูตรบัณฑิตวิทยา ได้กำหนดเป็นแต่ระดับชั้น คืออนุบัณฑิต ชั้นบัณฑิต จัดเป็นสายหรือสาขา รายวิชา ส่วนหลักสูตรอัครบัณฑิต คือหลักสูตรเฉพาะด้าน เพื่อสร้างนักวิชาการให้มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญ

หมวด ๔ สถานศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว

มาตรา ๑๙ สถานศึกษาสงฆ์ สายปริยัติธรรม ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนปริยัติธรรมต้น และโรงเรียนปริยัติธรรมปลาย

มาตรา ๒๐ สถานศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ ให้ปฏิบัติไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา

มาตรา ๒๑ สถานศึกษาของบัณฑิตวิทยา ประกอบด้วย อาคารเรียน ห้องเรียน ของพนักงาน ห้องประชุม ห้องสมุด ห้องพักรู้ ห้องว่างแสดง ห้องทดลอง หรือสิ่งอื่นที่เอื้ออำนวยอื่น ๆ ตามความจำเป็นที่เหมาะสม^{๓๕}

๑) โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว (รวมมัธยมศึกษาตอนต้นสงฆ์ และมัธยมศึกษาตอนปลายสงฆ์) มัธยมศึกษาสงฆ์สำหรับระบบการจัดการหลักสูตรศึกษาของมัศึกษานั้น จะผสมผสานกับการศึกษาทั่วไป (ฆราวาส) กล่าวคือมีการฝึกวิชาชีพ เช่น การฝึกสอน เป็นต้น ระบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวอยู่บนพื้นฐานแห่งความคิด ๓ อย่างรวมกันคือการศึกษาเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป และการศึกษาวิชาชีพหรือชำนาญการทั้งในระบบได้แก่การจัดการศึกษาที่เป็นทางการ การศึกษาที่ไม่เป็นทางการ และการศึกษานอกระบบ โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายอันเดียวกันทั้งแนวทางการบริหาร โครงสร้าง หลักสูตร และวิธีการเรียนการสอนแนวทางการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ ทำให้การศึกษาสงฆ์ลาวมีความพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีแผนพัฒนาขยายสถาบันการศึกษาไปยังต่างแขวงเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสามเณรที่ห่างไกลจากชุมชน ในปี ค.ศ. ๒๐๐๒ มีการก่อตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหลายแขวง เช่น แขวงไซยะบุรี แขวงหลวงพระบาง

^{๓๕} ระเบียบว่าด้วยการศึกษาสงฆ์, พ.ศ. ๒๕๖๐.

แขวงเวียงจันทน์ แขวงอัตตะปือ และมีมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๙ แห่งที่รัฐบาลอนุญาตให้เปิดทำการเรียนการสอนเป็นทางการและอีก ๑ แห่งยังอยู่ในขั้นตอนอนุมัติ โดยรวมแล้วทั่วประเทศมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน ๓๓ แห่งและมีมัธยมศึกษาตอนปลายมีจำนวน ๙ แห่ง^{๓๖}

ส่วนในแขวงจำปาสัก ปี ค.ศ. ๒๐๐๕-๒๐๐๖ โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีนักเรียน ๙๐ รูป โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ มีนักเรียนจำนวน ๑๑๗ รูป โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีนักเรียน ๑๖๖ รูป โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีนักเรียนจำนวน ๑๖๗ รูป โรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวนนักเรียน ๑๓๗ รูป และโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีนักเรียนจำนวน ๑๐๒ รูป

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๘-๒๐๑๐ ทั้งแขวงจำปาสักมีโรงเรียนสงฆ์จำนวน ๑๑ แห่ง ได้แก่^{๓๗} โรงเรียนมัธยมต้นมี ๘ แห่ง โรงเรียนมัธยมปลายมี ๑ แห่ง วิทยาลัยสงฆ์มี ๑ แห่ง และโรงเรียนสายปริยัติ (ภาคบังคับ) อีก ๑ แห่งครูอาจารย์ที่สอนมีทั้งหมด ๑๘๐ รูป/คน ได้แก่ครูที่เป็นพระมีจำนวน ๔๑ รูปครูฆราวาสมีจำนวน ๑๓๙ คน ครูที่สอนมัธยมต้นมีทั้งหมด ๙๑ รูป/คน ได้แก่ครูที่เป็นพระมีจำนวน ๓๐ รูป ครูที่เป็นฆราวาสจำนวน ๖๑ คน ครูที่สอนมัธยมปลายมีทั้งหมด ๒๔ รูป/คน ได้แก่ครูที่เป็นพระมีจำนวน ๘ รูป ครูที่เป็นฆราวาสมีจำนวน ๑๙ คน มีนักเรียน นักศึกษามีทั้งหมด ๑,๑๕๑ รูป/คน ได้แก่ นักเรียนมัธยมต้นมีจำนวน ๖๘๐ รูป นักเรียนมัธยมปลายมีจำนวน ๔๗๑ รูป^{๓๘}

ทั้งนี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์ แบ่งเป็น ๒ ช่วงชั้น คือ

ช่วงชั้นที่ ๑ คือ มัธยมศึกษาตอนต้นมีระยะเวลาเรียน ๓ ปี ผู้ที่จะเข้าเรียนได้แก่สามเณรที่มีอายุระหว่าง ๑๑-๑๓ ปีหรือมากกว่านั้น

ช่วงชั้นที่ ๒ คือ มัธยมศึกษาตอนปลายมีระยะเวลาเรียน ๓ ปีมีอายุตั้งแต่ ๑๔-๑๖ ปีหรือมากกว่านั้น

โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาสงฆ์อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนมัธยมศึกษาตอนปลาย และวิทยาลัยสงฆ์อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันทุกโรงเรียนของคณะสงฆ์ลาวอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาสงฆ์แบ่งหลักสูตรเป็น ๒ ส่วนได้แก่ศึกษาทางฝ่ายคฤหัสถ์คือเรียนตามหลักสูตรของคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง และศึกษาทางฝ่ายคฤหัสถ์คือเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย ภาษาบาลี สันสกฤต พุทธประวัติ พระธรรม (พระสูตร) พระวินัย ภาษาลาว วรรณกรรมลาว ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ลาว การเมือง สังคมศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

^{๓๖} พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, **พระพุทธศาสนาในลาว**, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๓.

^{๓๗} บทรายงานการเคลื่อนไหวขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ระยะเวลา ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ถึง ๒๕๕๐, หน้า ๔.

^{๓๘} Khamsao civilize, A study of the present Laotian Buddhist Sangha's status and Roles in Educational Administration, p. ๖๙ - ๗๐.

๒) การบริหารการศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ใน สปป.ลาว วิทยาลัยสงฆ์ เป็นสถาบันที่ตั้งขึ้นครั้งแรกที่เวียงจันทน์ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๗^{๓๙} ขณะเดียวกันก็มีการสถาปนาหอธรรมสภาที่องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวได้เสนอต่อรัฐบาลลาว ปีต่อมาธรรมญูปกครองสงฆ์แรกได้ออกมาเพื่อยกระดับสถานภาพของพระพุทธศาสนา การศึกษาการปกครองของคณะสงฆ์ลาว ภายหลังสงครามกลางเมืองได้ยุติลง

วิทยาลัยสงฆ์เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่ให้ความสำคัญทั้งวิชาการและวิชาชีพ นักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนต้องผ่านหรือจบมัธยมศึกษาปีที่ ๒-๕ ศึกษาในระดับนี้มีระยะ เวลา ๓ ปีเพื่อจะได้รับวุฒิปัตร์ นักเรียนที่ได้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๕ แล้วสามารถรับวุฒิปัตร์วิชาชีพอีก ๒ ปี หรือวุฒิปัตร์สูงกว่านี้อีกเพียงเรียนเพิ่มเติมอีกเป็นเวลา ๓ ปีสำหรับการวัดการเรียนการสอนมีลักษณะคล้ายกับการจัดการเรียนการสอนของภาครัฐ ที่สำคัญคือทั้งการจัดการเรียนการสอนทั้งสองมีเป้าหมายเดียวกันคือ พัฒนาการศึกษาสงฆ์ให้มีการพัฒนาก้าวหน้า ดังมีนักการเมืองคนหนึ่งกล่าวว่า “รัฐบาลของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ร่วมกับพระพุทธศาสนาเรามีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาระบบการศึกษาสงฆ์เป้าหมายคือการศึกษาสงฆ์ให้มีความสำคัญทั้งพระธรรมวินัย และการศึกษาแบบทั่วไป”

ขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็ยังมีส่วนร่วมในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี สาธารณประโยชน์ และการพัฒนาประเทศชาติ อีกอย่างหนึ่งการพัฒนาศาสนสงฆ์ต้องรวมไปด้วยพุทธธรรม ภาษา และวรรณกรรม ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลเกี่ยวกับการศึกษาของพระสงฆ์ต้องมีแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาตามที่ กระทรวงศึกษาธิการเสนอเกี่ยวกับการศึกษา คณะกรรมาธิการที่แต่งตั้งต้องมีเป้าหมายหลักคือ พัฒนาระบบการศึกษา ทั้งนี้ รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนโรงเรียนวิชาทางสงฆ์ เป็นวิทยาลัยสงฆ์ ในปี ค.ศ. ๑๙๙๕

คณะกรรมการของวิทยาลัยเป็นผู้นำ ซึ่งได้มาจากองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว นักวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ และข้าราชการแนวลาสร้างชาติ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ คือ คิดค้นวิธีการ และดูแลระบบการบริหารจัดการโครงสร้างหลักสูตร รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์

ปัจจุบันนี้ วิทยาลัยสงฆ์ในประเทศลาวมี ๒ แห่งคือ วิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้ง อยู่ที่นครหลวงเวียงจันทน์ และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

๓) วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ก่อนจะมีวิทยาลัยสงฆ์ หรือโรงเรียนสำหรับพระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนนั้น วัดนับเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาทุกแขนงวิชา แต่วิชาที่มีการศึกษาเล่าเรียนกันมากที่สุดคือ ภาษาบาลี และวิชาธรรมศึกษา ซึ่งมีการศึกษาสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ต่อมาแขวงจำปาสักได้เปิดทำการเรียนการสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแห่งแรกที่วัดนครวนาราม (Nakhonevanaram) และอีกแห่งหนึ่งที่วัดโยธิธรรมธารามหรือวัดทอง ส่วนหลักสูตรเริ่มประยุกต์ใช้ศาสตร์สมัยใหม่ผนวกเข้ามา เช่น คณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นวิชาที่นอกเหนือจากวิชาที่จะต้องทำความเข้าใจมากที่สุดคือ ภาษาบาลี หรือวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ ภาษาบาลีนับเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนต้องศึกษาเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนวิชาภาษาบาลียังประสบกับปัญหา

^{๓๙} พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, พระพุทธศาสนาในลาว, หน้า ๘๘.

เป็นอย่างมาก ที่สำคัญคือใช้วิธีเรียนแบบ จารัตนนิยม กล่าวคือท่องจำ ซึ่งเราสามารถเรียกว่ามุขปาฐะ เช่นการท่องจำบาลีมูลกัจจายณะจากปากต่อปาก หรือจากครู-อาจารย์สืบทอดกันมา อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ได้พัฒนามาอย่างรวดเร็วภายใต้การดูแลของสมเด็จพระลูกแก้วคุณมณีนวศ์ ซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดทางด้านการศึกษา และได้เคยร่วมประชุมสังคายนาครั้งที่ ๖ ในประเทศพม่าที่เรียกว่าฉัตตะสังคายนา จนได้รับเกียรติศักดิ์สูงสุดเป็น “องค์มหาบัณฑิต” ที่มอบถวายโดยรัฐบาลพม่าในปี ค.ศ. ๑๙๕๔-๑๙๕๖ และท่านยังเคยเป็นประธาน องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ในปี ค.ศ. ๑๙๓๖ ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนปริยัติธรรมขึ้นที่วัดโพธิ์รัตน ศาสดาราม “วัดหลวง” และในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ ก็ได้ก่อตั้งโรงเรียนบาลีอีกหนึ่งแห่งในบริเวณดังกล่าว^{๔๐} การจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ลาวภาคใต้ได้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณรมาจากต่างแขวง เช่น แขวงคำม่วน แขวงสุวรรณเขต แขวงสาละวัน และแขวงอัตปือ มา ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันแห่งนี้ ส่วนครูอาจารย์ก็ได้รับการเพิ่มเติมวิทยุทัศน์และเทคนิคการสอน โดยการส่งมาศึกษาต่อยังประเทศกัมพูชาและไทยในตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๔

การศึกษาของคณะสงฆ์แขวงจำปาสักค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างของสังคม การเมือง ที่สำคัญคือหลังจากปฏิวัติ ในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ โรงเรียนบาลีและสถาบันการศึกษา พระพุทธศาสนาได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ในนามมัธยมศึกษา โดยมีหลักสูตรทั้งเป็นวิชาสำหรับฆราวาส และวิชาพระพุทธศาสนาผสมผสานเข้ากันในปี ค.ศ. ๑๙๗๖-๑๙๙๘ สถาบันการศึกษาอยู่ภายใต้การ ดูแลของพระครูภานุภิมล (สมศรี แก้วเขียว) ซึ่งต่อมาเป็นเจ้าของคณะแขวงจำปาสัก ในปี ค.ศ. ๒๐๐๔ อาคารบาลีชั้นสูงถูกทำลายและสร้างใหม่ที่วัดธรรมรังษี (วัดท่าหิน) เมืองปากเซ โดยมีพระมหาสุวัน จันทราช เป็นประธานในการก่อตั้งต่อมาท่านได้เป็นเจ้าคณะแขวงจำปาสัก ปี ค.ศ. ๒๐๐๕ และท่านก็ได้ก่อตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นโดยใช้อาคารเดิมซึ่งเคยเป็นโรงเรียนปริยัติธรรม และสถาบันการศึกษา พระพุทธศาสนา ส่วนอาคารวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่กำลังดำเนินการก่อสร้าง ต่อมาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖^{๔๑}

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาสถาบันสงฆ์ เป็นการขยายพื้นที่การศึกษาไปยังชุมชนห่างไกล และอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาตามแนวทางนโยบายของภาครัฐ ศูนย์การศึกษาทั้งภาคกลาง และประจำแขวง คณะกรรมการได้ประสานงานกับคณะภาครัฐ อำนาจการปกครองแขวง แผนก ศึกษาแขวง คณะวิทยาลัยครูปากเซ มหาวิทยาลัยจำปาสัก คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง วิทยาลัยสงฆ์ องค์ค้อ และกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก และวิทยาลัยสงฆ์ องค์ค้อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน^{๔๒}

การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาแบบสมัยใหม่ในแขวงจำปาสักนั้นวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เป็นวิทยาลัยของรัฐที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลลาวเปิดสอนหลักสูตรทั้งบรรพชิตและ คฤหัสถ์ นอกจากนี้ ก็ได้ปรับปรุงหลักสูตรชั้นมัธยมต้น มัธยมปลาย ให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม

^{๔๐} บทสรุปรายงานของสถาบันการศึกษาสงฆ์ลาว พิธีมอบใบปริญญาให้นักศึกษาวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก รุ่น ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐, หน้า ๑.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒.

^{๔๒} โครงการหลักสูตรวิชาชีพครู และโครงร่างรายวิชา ระบบปริญญาตรีมัธยมตอนต้นสงฆ์ ๑๑+๔, กระทรวงศึกษาธิการ : ๒๐๑๑ หน้า ๔.

การศึกษาของคณะสงฆ์ในแขวงจำปาสักมีระบบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ ๑-๗ และวิทยาลัยสงฆ์ วิชาที่เปิดทำการเรียนการสอนมีวิชาภาษาบาลี วิชาวินัย วิชาธรรมะ วิชาพุทธประวัติ และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเทียบเท่ากับมัธยมต้น^{๔๓}

องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก ได้ปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้เข้ากับยุคใหม่ ตามแนวทางนโยบายของภาครัฐที่ได้วางไว้เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น คณะองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสักได้ร่วมกับคณะภาครัฐ อำนาจการปกครองแขวง แผนกศึกษาแขวง คณะวิทยาลัยครูปากเซ มหาวิทยาลัยจำปาสัก คณะศึกษาศูนย์กลาง วิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อ และกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักและวิทยาลัยสงฆ์องค์ต่อให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเปิดทำการเรียนการสอนมี ๓ คณะคือ คณะพุทธศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะธรรมชาติ นอกจากนี้ วิทยาลัยสงฆ์จำปาสักยังได้เปิดการเรียนการสอนภาคพิเศษอีกเรียกว่า สายสังฆาธิการ เรียนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ โดยเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ เจ้าอาวาสวัด ได้เข้ามาศึกษา^{๔๔}

ต่อมาวิทยาลัยครูสงฆ์ จำปาสักก็ได้เปิดกว้างทางด้านหลักสูตรโดยปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับหลักสูตรเพื่อรองรับสายสามัญคือ โรงเรียนมัธยมต้น โรงเรียนมัธยมปลาย และขึ้นตรงต่อกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการ และ กีฬาเปิดสอนในภาคปกติ (จีน - สุก) ซึ่งเริ่มต้นแต่หลักสูตรสร้างครูมัธยมต้นระดับอนุปริญญา ระบบ ๑๑ + ๓ ระยะ ๓ ปี, ระบบ ๑๒ + ๒ ระยะ ๒ ปี จนถึงปัจจุบันคือหลักสูตรมัธยมต้นมัธยมปลาย ระดับปริญญาตรี ระบบ ๑๒ + ๔ ระยะ ๔ ปี รวมมีสายเรียน ๑ สาย ครูพระพุทธศาสนา ภาษาลาว ๒ สายครูภาษาลาววรรณคดี ๓ สายครูคณิตศาสตร์ ๔ สายครูภาษาอังกฤษ

๔) การบริหารจัดการ ระบบการบริหารจัดการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์แขวงจำปาสักไม่ซับซ้อนนัก ซึ่งระดับต้นประกอบไปด้วย สภาวิทยาลัย ผู้อำนวยการ ๑ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ๒ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนิสิต ระดับรองมีระบบห้องการซึ่งเป็นเสนาธิการให้แก่คณะผู้อำนวยการ รวมมี ๕ ห้องการอันได้แก่ห้องการบริหาร ห้องการวิชาการ ห้องการพระพุทธศาสนา ห้องการพัฒนาครู ห้องการกิจการนิสิต และลำดับต่อมาจะเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อห้องการ ถึงแม้ว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับวิทยาลัยจะประสบกับปัญหามากมาย ที่สำคัญคือการอำนวยความสะดวก อย่างไรก็ตาม วิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ได้พยายามฟื้นฟูปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งคือทำความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อีกส่วนหนึ่งคือทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งเราเรียกว่า ศาสตร์สมัยใหม่ และโดยที่กล่าวมาข้างต้นจะมารวมประยุกต์เข้ากัน ซึ่งเป็นที่มาของการจัดหลักสูตรในวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้^{๔๕}

๔.๑ งบประมาณวิทยาลัยสงฆ์ สปป.ลาว การจัดการศึกษาของวิทยาลัยจำปาสัก และโรงเรียนมัธยมศึกษาอีกจำนวน ๑๐ เมือง (อำเภอ) ได้รับความอุดหนุนจากภาครัฐเป็นส่วนหนึ่ง และ

^{๔๓} บทสรุปรายงานการเคลื่อนไหวย้อนด้านขององค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ระยะเวลา ๕ ปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๐ หน้า ๑๕.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๐

^{๔๕} พระมหาศรีประเสริฐ ชัยปัญญา, หนังสือบทประกอบความเห็น รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักฝ่ายวิชาการ, (จำปาสัก:พิมพ์วัดหลวงการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๓.

อีกส่วนหนึ่งได้จากความศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนชาวลาวที่อยู่แขวงจำปาสัก และต่างประเทศ โดย คณะสงฆ์องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงและเมืองจัดเป็นกองทุนและมูลนิธิในพิธีบุญทาง ประเพณีต่าง ๆ เช่น บุญวัดภูจำปาสัก และมูลนิธิวิทยาลัยสงฆ์ เป็นต้น

๔.๒ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สปป.ลาว การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาปริญญาบัตร พุทธศาสตรบัณฑิต เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปริญญาบัตร (Bachelor of Arts in Buddhism Studies) สาขาการสอนวิชาพระพุทธศาสนา (Faculty of Buddhist Pedagogy) ซึ่ง คณะผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์แขวงจำปาสัก พยายามยกระดับการศึกษาจากระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง โดยคำนึงถึงความจำเป็นต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในหลาย ๆ ด้าน และสามารถช่วย การงานทางพระพุทธศาสนา การศึกษา การแก้ปัญหาสังคมได้ อีกส่วนหนึ่ง ก็เพื่อตอบสนองต่อ นโยบายของภาครัฐที่ขยายโอกาสทางการศึกษาทั่วถึงทั้งประเทศ แม้แต่ชาติพันธุ์กลุ่มน้อย โดยยึดหลัก “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” และ “สิทธิเท่าเทียมทางการศึกษา”

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ มีระยะเวลาศึกษา ๔ ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๑ เป็นต้นไป และคาดว่าจะสามารถผลิตบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ๓๕ รูป/คน ต่อปี ผู้ที่สามารถสมัคร เข้าศึกษาต้องมีคุณสมบัติหลายด้าน เช่น ต้องจบจากมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งวิทยาลัยสงฆ์ และวิทยาลัยทั่วไป หรือวุฒิปริญญาตรีที่เท่าเทียมได้ อีกส่วนหนึ่งคือผู้ที่มีสุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์

๔.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของวิทยาลัยสงฆ์^{๔๐} สปป.ลาว

๔.๑) เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์สามเณร นิสิต นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในการหลักธรรม คำสอนของพระพุทธศาสนา และนำเอาหลักธรรมเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดย สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี ีตคองของลาว และอีกส่วนหนึ่งเพื่อเผยแผ่ให้พุทธศาสนิกชนทั้ง คนลาว และต่างประเทศได้เข้าใจถึงพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของคนลาวอย่างลึกซึ้ง

๔.๒) เพื่อให้พระสงฆ์ สามเณร และนิสิตนักศึกษามีความรู้ มีจรรยาบรรณของความเป็น ครู และศาสตร์อื่น ๆ ที่สอดคล้องต่อสมณภาวะ เพื่อเอาความรู้ไปพัฒนาสังคมและตนเอง

๔.๓) เพื่อผลิตทรัพยากรครูพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วย บรรเทาความขาดแคลนครูในสายสามัญศึกษาสงฆ์และสายสามัญศึกษาทั่วไปได้

๔.๔) เพื่อให้พระสงฆ์ สามเณร นิสิต และนักศึกษาให้เป็นแบบอย่างของสังคม เนื่องจาก พระสงฆ์ สามเณร เป็นผู้มีศีล คุณสมบัตินี้ และมีกฎระเบียบวิถีชีวิตอย่างถูกต้อง

๔.๕) เพื่อส่งเสริมพระสงฆ์ สามเณรที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว มีความสามารถในการ วิเคราะห์ วิจัยปัญหาต่าง ๆ ด้วยหลักวิชาการ และอาจจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับสังคม ประเทศชาติ

การจัดการศึกษาในระดับนี้ ประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น การแยกหน่วยงาน บริหารจัดการศึกษา หรือผู้ที่รับผิดชอบยังไม่ชัดเจน จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า การจัดการศึกษา ในระดับนี้อยู่ภายใต้การดูแลของคณะผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ อีกส่วนหนึ่งยังขาดบุคลากร และ งบประมาณยังไม่เพียงพอ

^{๔๐} โครงการหลักสูตรวิชาชีพครู และโครงร่างรายวิชา ระบบปริญญาตรีมัธยมตอนต้นสงฆ์ (กรมสร้าง ครู กระทรวงศึกษาธิการ : ปี พ.ศ. ๒๕๕๑), หน้า ๔.

ในปัจจุบัน บุคลากรสำคัญที่กำลังดูแลหลักสูตรนี้มีเพียงสองรูปที่พึงสำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิตจากประเทศไทย ได้แก่ พระสุริยา ส่วโร สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี เมื่อปีการศึกษา ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) รับผิดชอบด้านกิจการนิสิต และพระวอน เติณดาวงค์ สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิตนานาชาติ สาขาวิชามหายานศึกษา ภาคภาษาอังกฤษ จากจังหวัดสงขลา ปีการศึกษา ค.ศ. ๒๐๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๓) และอีกภายในไม่กี่ปีข้างหน้า จะมีบุคลากรเพิ่มขึ้นปีละสองรูป เนื่องจากวิทยาลัยสงฆ์ในนามพระมหาสุวัน จันทราช ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ ได้มอบทุนการศึกษาให้นิสิตที่สำเร็จการศึกษาปริญญาบัตรไปศึกษาต่อที่ประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ตามข้อตกลงระหว่างวิทยาลัยสงฆ์ โดยมีพระมหาสุวัน จันทราช และพระครูสารกิจโกศล,ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี

๕) หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สปป.ลาว หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานี้ แบ่งเป็นโครงสร้างหลักสูตรหมวดสายวิชาชีพครู ๔๘ หน่วยกิต คิดเป็น ๓๓ % แบ่งเป็น กลุ่มวิชาครูทั่วไป ๘ หน่วยกิต กลุ่มวิชาว่าด้วยวิธีศาสตร์การสอน ๒๐ หน่วยกิต กลุ่มวิชาว่าด้วยการฝึกสอน ๒๐ หน่วยกิต และโครงสร้างหลักสูตรหมวดวิชาทั่วไป ๔๖ หน่วยกิต คิดเป็น ๖๗ % แบ่งเป็น กลุ่มวิชาเฉพาะสาย ๕๐ หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาคบังคับ ๔๖ หน่วยกิต กลุ่มวิชาเลือกเสรี ๑๒ หน่วยกิต รวมเป็น ๑๔๔ หน่วยกิต คิดเป็น ๑๐๐ %^{๔๗}

๖) ที่ตั้งและเนื้อที่ของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ นอกจากจะมีการปรับหลักสูตรใหม่แล้ว พระมหาสุวัน จันทราช ก็ยังได้ก่อสร้างอาคารเรียนขึ้นอีกหนึ่งหลัง สร้างที่สนามกีฬาเทนนิส ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐบาลและเลขาพรรคแขวงได้ถวายที่ดินให้เป็นธรณีสงฆ์ในการที่จะสร้างอาคารเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรให้มีความก้าวหน้า อาคารมีลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๔ ชั้นมีเรียน ๓๑ ห้อง โดยอาคารเรียนแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นวัดใหญ่ในเมืองปากเซ ทั้งยังเป็นที่พักจำการของประธาน อ.พ.ส แขวงจำปาสัก นอกจากนี้ ยังเป็นสถานที่ให้ความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาเล่าเรียนแก่พระสงฆ์สามเณรภายในแขวงและต่างแขวงอีกด้วย ส่วนอาณาเขตของวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก ได้แก่ ทิศใต้ติดกับธนาคารการค้าแห่งประเทศไทย ทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำเซโดน ทิศเหนือติดกับป้อมตำรวจ และสะพานข้ามแม่น้ำเซโดน ทิศตะวันออกติดกับถนน และสวนสาธารณะ^{๔๘}

๖.๑) วิสัยทัศน์วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก (VISION) (MISSION) วิทยาลัยสงฆ์จำปาสักเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อาการ ทางด้านพระพุทธศาสนา สร้างคนเก่งและมีคุณภาพ หน้าเหลี่ยมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ สืบสานวัฒนธรรมของชาติ สู่สากล

๖.๒) การกิจ วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก (MISSION)

^{๔๗} หนังสือโครงการหลักสูตรวิชาชีพครู และโครงร่างรายวิชา ระบบปริญญาตรีมัธยมศึกษาตอนต้นสงฆ์ ๑๑+๔, (กระทรวงศึกษาธิการ : พ.ศ. ๒๕๕๔), หน้า ๔๖.

^{๔๘} หนังสือวิธีการห้องสมุดวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, (พิมพ์ที่จำปาใหม่การพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๖) หน้า ๑๖.

๑. ผลิตครูพระสงฆ์ให้มีคุณภาพเป็นที่น่าเลื่อมใส มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความสามารถในการสอน เผยแผ่ศีลธรรม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา และเสียสละเพื่อส่วนรวม

๒. ให้บริการวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาเพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอน และนำเอาหลักธรรมคำสอนที่สอดคล้องกับยุคสมัย มานำใช้เข้ากับชีวิตประจำวัน เพื่อให้ตนเองและสังคมเกิดความสงบสุข

๓. ส่งเสริมวัฒนธรรมจารีตประเพณีอันดีงามของชาติให้สอดคล้องกับ ๓ ลักษณะ ๕ หลักมูลแห่งการศึกษาของชาติ เพื่อปลูกจิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นลาวมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสถาบัน ^{๔๙}

๗. คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก อันประกอบไปด้วย

๑) พระศักดิ์ สิมะโนทมม	ตำแหน่งหัวหน้ากรรมการ
๒) พระอุดมศักดิ์ แก้วพันทวงค์	ตำแหน่งรองกรรมการ
๓) พระจำรอง มหาชัย	ตำแหน่งคณะกรรมการ
๔) พระศรีเมือง วงธทองดำ	ตำแหน่งคณะกรรมการ
๕) พระสุริยา แก้วพิมสะหมุด	ตำแหน่งคณะกรรมการ
๖) พระคำแก่ง คำพาวัน	ตำแหน่งคณะกรรมการ

๘. หน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ สปป.ลาว

๑. ปรับปรุงการศึกษาสงฆ์ ให้ได้ศึกษาพระธรรมวินัย ภาษาบาลี สันสกฤต ภาษาสากล และการศึกษาประสานประสานกับวิชาการทางโลกที่พัวกับสังคมอย่างเหมาะสม

๒. จัดให้มีกองวิชาการ แต่งตำราแบบเรียนพระธรรมวินัย ภาษาบาลี สันสกฤตแบบง่ายๆ แบบเรียนวิชาอื่นๆ ที่รับรู้ได้และนำใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก

๓. จัดให้มีห้องสมุดในแต่ละวัด เมือง แขวง เขตพิเศษ นครหลวงและศูนย์กลาง อพส. เพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้ต่างๆ ไปพร้อมกันกับการขยายพื้นที่การศึกษาของชาติ

๔. จัดให้มีโรงเรียนพุทธเยาวชน ในสถานที่วัดที่เหมาะสมโดยนำวิชาการทางพระพุทธศาสนามาประสานสมทบกับวิชาที่รับใช้สังคม และภาษาสากล บรรจุเข้าในการเรียนการสอนเพื่อศิษย์สอนและปลูกฝังศีลธรรมให้แก่อนุชน และเยาวชนของชาติให้มีศีลธรรมประจำใจและกายเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีของชาติ และศาสนา

๕. สร้างครูพระสงฆ์ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อใช้แก่การเรียนการสอน โรงเรียนสงฆ์ทั่วประเทศ

๖. ติดตามคุ้มครองนักศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ ^{๕๐}

สรุปบทบาทการศึกษาสงฆ์ ได้มีการจัดระบบแต่ชั้นประถมศึกษาสงฆ์จนถึงชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น และตอนปลาย โดยมี ๒ หลักสูตรเคียงคู่กันไป คือหลักสูตรสามัญและสายปริยัติธรรมซึ่งสายสามัญได้

^{๔๙} พระอุดมศักดิ์ แก้วพันทวงค์, รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักงานประชุมปรับปรุงคุณภาพการศึกษา, พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗, หน้า ๔.

^{๕๐} เอกสารการแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก พ.ศ. ๒๕๕๙, หน้า ๕.

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สำหรับสายพระปริยัติธรรมได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางกำหนด ขณะเดียวกันคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางยังได้กำหนดให้วัดที่มีความพร้อมทั้งทางทุนทรัพย์และครูอาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยแยกการเรียนการสอนจากสายสามัญ ซึ่งมีหลักสูตรการเรียน ๓ ชั้น คือ นักเรียนชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ ในชั้นแรกของระบบการศึกษาสงฆ์ได้กำหนดให้พระสงฆ์เรียนสวด เทศน์หนังสือลาว และหนังสือธรรมให้ได้ก่อน หลังจากนั้น จึงอนุญาตให้เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้นหรือตอนปลายตามพื้นฐานของแต่ละองค์ที่เรียนจบมาก่อนบวชนอกนี้ก็ยังการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับวิทยาลัยสงฆ์โดยการดูแลของคณะ อพส. ศูนย์กลาง และกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

๓) ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาในแขวงจำปาสัก

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแพร่ออกไปแล้วมีการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการศึกษาและการพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกที่ควร^{๕๑}

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับและเชิงรุก หากไม่ทำความเข้าใจให้ดีก็จะไม่เห็นความแตกต่างในเรื่องนี้ขณะที่พูดถึงการเผยแผ่เชิงรับหมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นหลักส่วนการเผยแผ่เชิงรุกหมายถึงการใช้การสังเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรม ดังนั้นการศึกษาสังเคราะห์และสาธิตสังเคราะห์ จึงเป็นวิธีการเผยแผ่เชิงรุก ส่วนผลงานด้านเผยแผ่ก็จะอยู่ที่ว่ามีคนเข้าวัดถือศีลฟังธรรมจำนวนเท่าไรมีคนเวียนเทียนจำนวนเท่าไร อย่างนี้เรียกว่าการเผยแผ่เชิงรับแม้แต่การที่พูดถึงการเผยแผ่ของพระอัสสชิก็แค่ท่านไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน อุปติสสะปริพาชกเห็นท่านแล้วเลื่อมใสมาขอฟังเทศน์ พระอัสสชิก็เทศน์ว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุพระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้นและความดับแห่งธรรมเหล่านั้นพระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้”^{๕๒}

อุปติสสะฟังแล้วได้ดวงตาเห็นธรรมมาขอบวชนี่ก็เป็นการเผยแผ่เชิงรับและในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นพระสงฆ์ต้องยึดหลักของการเผยแผ่ในโอวาทของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสังคมให้ได้คือ

- ๑) เว้นจากทุจริตคือประพฤติชั่วด้วยกายวาจาใจ
- ๒) ประกอบสุจริตคือประพฤติชอบด้วยการวาจาใจ
- ๓) ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมองใจมีโลภโกรธหลง^{๕๓}

^{๕๑} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญ), **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๓.

^{๕๒} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔/๗๓., (ธรรมที่เกิดแต่เหตุคือขันธ ๕ ได้แก่ ตัวทุกข์เหตุแห่งธรรมคือสมุทัยความดับแห่งธรรมเหล่านั้นคือนิโรธและมรรคมองค์ ๘ วิ.ม.อ. (บาลี) ๓/๖๐/๓๐).

^{๕๓} ดูรายละเอียดในที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐/๕๐, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส นวโกวาท (ฉบับประชาชน), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการนำเอาหลักธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีมากมายหลายหัวข้อไปขยาย เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๕๔}

ราชบัณฑิตสถาน ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เผยแผ่ ไว้ว่าหมายถึง ค่อยๆ ขยายออก ค่อยๆ แยมออก ทำให้ขยายออก^{๕๕} กระบวนการเผยแผ่ศีลธรรมและกรรมฐาน เป็นหน่วยงานหนึ่งในระบบการจัดตั้งขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวในชั้นเมือง ชั้นแขวง และชั้นศูนย์กลาง ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่คือ กำหนดระเบียบหลักการในการเผยแผ่ศีลธรรม การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม ประสานงานและร่วมมือกับองค์การจัดตั้งฝ่ายปกครอง บ้านเมือง และแขวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรึกษาหารือ และจัดตั้งปฏิบัติการเผยแผ่ศีลธรรมทางพุทธศาสนา มีบทบาทในการพัวพัน และร่วมมือกับสากลเกี่ยวกับการเผยแผ่ศีลธรรมทางพุทธศาสนา และสันติภาพ โดยการเห็นพ้องของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว นอกจากนั้น ยังมีหน้าที่รับผิดชอบคือสร้างข้อกำหนด กฎระเบียบเกี่ยวกับการเผยแผ่ศีลธรรมและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน สร้างหลักสูตรในการเรียน ฆาณิกาย เผยแผ่ และการปฏิบัติกรรมฐาน สร้างโรงเรียนฝึกอบรมศีลธรรม และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน จัดตั้งโครงการบวชสามเณร อบรมเยาวชน โครงการช่วยผู้ป่วยเอดส์ ช่วยเหลือคนยากจน คนด้อยโอกาส โครงการรักษาสัตว์แวดล้อม และโครงการต่อต้านยาเสพติด จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ เขียนบทความหนังสือพิมพ์ ธรรมสัจจ และจัดปาฐกถาธรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ^{๕๖}

ปัจจุบันมีองค์กรเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั่วโลก แต่ละองค์กรมีรูปแบบ เทคนิค และแนวคิดเฉพาะตน แต่อย่างไรก็ตาม เป้าหมายสุดท้ายที่เข้าขอบข่ายเดียวกันคือเพื่อประโยชน์ และความสงบสุขของสังคม ซึ่งเป็นการเดินตามรอยพระพุทธบาท “กัจจตุกข์ บำรุงสุขแก่มวลมนุษยชาติทั่วโลก” ดังวสิน อินทสระ ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธวิธีในการสอนว่า^{๕๗} “พุทธวิธีในการสอนหมายถึงวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัทด้วยพุทธวิธีหลายอย่างเพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ฟังเพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุดเมื่อจบการสอนโดยวิธีมีจุดมุ่งหมายในการสอน ๓ ประการคือ (๑) เพื่อให้ผู้ฟังรู้จักเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น (๒) เพื่อให้ผู้ฟังตรงตามแล้วเห็นจริงได้ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเองและ (๓) เพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควรพระองค์ทรงแสดงธรรมมีคุณเป็นอัจฉริยะสามารถยังผู้ฟังปฏิบัติตามให้ได้รับผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการ

^{๕๔} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๐.

^{๕๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๕๖๔.

^{๕๖} พระศรีธาตุ สิงห์ประทุม, การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาสมัยสังคมนิยมในลาว, วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓, (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๓), หน้า ๙๒-๙๓.

^{๕๗} วสินอินทสระ, พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๕),

ปฏิบัติของตนๆ” ซึ่งพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเผยแผ่ว่า “การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับ และเชิงรุก”^{๕๘}

ซึ่งการเผยแผ่เชิงรับหมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นหลัก ขณะเดียวกันการเผยแผ่เชิงรุกได้แก่ใช้รูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรม พระธรรมโกศาจารย์ ยังนำเสนอยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกสี่ด้าน ที่เรียกว่า สวอท (SWOT) เช่น จุดแข็ง (Strength= S) จุดอ่อน (Weakness= W) โอกาส (Opportunity = O) และสิ่งคุกคาม (Threat=T)^{๕๙} (๑) การเทศน์ในงานต่าง ๆ โดยเน้นเนื้อหาสอดคล้องกับงานและวิถีชีวิตของประชาชนลาว เหมาะสมตามกาล เวลา สถานที่ และบุคคล (๒) การเผยแผ่โดยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และวารสาร เป็นต้น (๓) การเผยแผ่ศีลธรรมตามโรงเรียน ต่าง ๆ ทั้งแขวง (จังหวัด) และเมือง (อำเภอ) (๔) จัดเข้าปฐมนิเทศกรรมในตัวเมืองต่าง ๆ

พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสักกล่าวว่า “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแขวงจำปาสักนั้น วิธีง่าย ๆ ของเราคือปลูกต้นสติประชาชน ให้เขาได้เข้าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของเรา ที่สำคัญคือบาปบุญ คุณโทษ สิ่งเป็นประโยชน์ไม่เป็นประโยชน์ และรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน”^{๖๐} ขณะเดียวกันพระเหลียมเพชร สุวรรณผ่องใส ซึ่งเป็นผู้ประสานงานเผยแผ่ศีลธรรมในโครงการเมตตาธรรมได้กล่าวว่า “การเผยแผ่ของเราได้ผลมากทีเดียว นอกเหนือจากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นฐานแล้ว เราได้ทำให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษารู้จักคุณค่าของพระพุทธศาสนาปัญหาของเราในขณะนี้คือขาดบุคลากร จนบางครั้งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยได้”^{๖๑}

๓.๑) บทบาทของพระสงฆ์แขวงจำปาสักต่อการอบรมเยาวชน หนังสือคู่มือการเผยแผ่ศีลธรรม ธรรมทักษะชีวิต ซึ่งรวบรวมโดยคณะสงฆ์แขวงจำปาสักได้กล่าวถึงหลักศีลธรรมพื้นฐาน เช่น สุจริต ๓ ได้แก่ กายสุจริต (การประพฤติชอบด้วยกาย) วาจาสุจริต (การประพฤติชอบด้วยวาจา) มโนสุจริต (ประพฤติชอบด้วยใจ) กุศลมูล (รากเหง้าของกุศล ๓ อย่าง ได้แก่ อโลภะ (ไม่ยอกได้เกินขอบเขต) โทสะ (ไม่คิดประทุษร้าย) โมหะ (ไม่หลง) อกุศลมูล (รากเหง้าของอกุศล) ๓ อย่าง ได้แก่ โลภะ (ความอยากได้) โทสะ (คิดประทุษร้ายเขา) โมหะ (หลงไม่รู้จักความจริง) บุตร ๓ อย่าง ได้แก่ อภิตตบุตร อนุชาตบุตร และอวชาตบุตร นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ๓ อย่าง คือ ทำความดี เว้นทำความชั่ว และทำใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักธรรมทั้งนี้มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุดสำหรับประชาชนชาวลาวทั่วประเทศ เพราะเหตุนี้ ประเทศลาวเป็นประเทศที่มีความสงบสุข ไร้ความขัดแย้ง หรือข่าวลือในทางอศีลธรรม ขณะเดียวกัน หนังสือคู่มือเผยแผ่ศีลธรรมนี้ ยังกล่าวถึงหลักการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข หน้าที่ของคน และอบายมุขอีกด้วย ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้ ทำ

^{๕๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การเผยแผ่เชิงรุก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑.

^{๕๙} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

^{๖๐} สัมภาษณ์พระมหาสุวัน จันทราช, เจ้าคณะแขวงจำปาสัก, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๐๑๑.

^{๖๑} สัมภาษณ์พระเหลียมเพชร สุวรรณผ่องใส, ผู้ประสานงานในโครงการเมตตาธรรม, ที่วัดหลวง เมืองปากเซ, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๐๑๑.

ให้คนลาวมีชีวิตความเป็นอยู่มั่นคงที่ดี รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และหนทางในการดำรงชีวิตในสังคมที่ดี^{๖๒}

พระดาวเสด็จ เลิศมณี พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล และมีหลักคำสอนสากล ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ด้วยการศึกษาค้นคว้าทดลองปฏิบัติ พุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับอาชีพต่างๆ ที่เหมาะกับงานของตนทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองเช่น หลักธรรมสำหรับชาวพุทธ (ธรรมาสน์ธรรม) หลักธรรมสำหรับสังคม (ศีล ๕) หลักธรรมเจริญรุ่งเรือง (มงคล ๓๘ ประการ)^{๖๓}

๓.๒) การเผยแผ่ทางการบรรยายธรรม อบรมเยาวชน

๑. โรงเรียนมัธยมศึกษาปลาย เมืองปากเซ (อำเภอ) มีผู้เข้าอบรมศีลธรรม ๕๐๐ คน
๒. โรงเรียนมัธยมศึกษาหลัก เมืองชนะสมบุญ มีผู้เข้าอบรมศีลธรรม ๘๐ คน
๓. โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นคันแยงเมืองจำปาสักมีผู้เข้าอบรมศีลธรรม ๑๕๐ คน
๔. โรงเรียนมัธยมศึกษาสมบุญดอนตลาดเมืองจำปาสักมีผู้เข้าอบรมศีลธรรม ๔๐๐ คน
๕. โรงเรียนมัธยมศึกษาหนองผำ เมืองจำปาสัก มีผู้เข้าอบรมศีลธรรม ๕๐๐ คน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง คือการให้กำลังใจแก่ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ ในโครงการเมตตาธรรมดังพระเหลียมเพชร สุวรรณผ่องใส กล่าวว่า “ประชาชนของเราบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อหลักการดำเนินชีวิตที่สำคัญคือหลักธรรมาสน์ธรรมและศีลห้า จนปล่อยปะละเลยให้ติดเชื้อโรคเอดส์ ปัญหาตามมาก็คือถูกญาติปล่อยทิ้ง โครงการเมตตาธรรมมีหน้าที่ทำความเข้าใจ ให้ความรักความสามัคคี ให้กำลังใจแก่ผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ และญาติผู้ประสพภัยนอกเหนือจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อหลักธรรมพรหมวิหารสี่ และสังคหธรรม”^{๖๔}

ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวลูวัน พุส่าเหล้า เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมแห่งแรกของแขวงจำปาสัก เพื่อเปิดฝึกอบรมแก่พระสงฆ์ สามเณร แม่ขาว และพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเฉพาะชาวหนุ่มเยาวชนในสถาบันการศึกษาอื่นที่เรียกว่าโครงการฝึกอบรม พุทธเยาวชน ศูนย์ปฏิบัติธรรมเวลูวัน พุส่าเหล้า ได้รับการสร้างขึ้นในต้นปี ค.ศ. ๒๐๑๐ โดยมีพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช เป็นประธานใหญ่ เจ้าคณะแขวงจำปาสัก มีวัตถุประสงค์ในการสร้างนั้นก็เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรม ศีลธรรม และวิปัสสนากรรมฐานให้แก่พุทธบริษัทภายในแขวงจำปาสักและแขวงอื่นๆ ที่ใกล้เคียง ในระยะเบื้องต้นของการสร้างตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมนั้นปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ถึง ๒๐๑๑ นั้นยังมีนามว่าวัดจำปาศรีราตามนามเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วในบริเวณนั้น และได้ดำเนินการปฏิบัติธรรมและก็ได้ดำเนินการฝึกอบรมในระยะท้ายเดือน มกราคมของทุกปี ซึ่งในขณะนั้นก็มีพระสงฆ์สามเณร แม่ขาว และแม่ชีสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาพำนักอยู่ในสถานที่แห่งนี้ไม่ได้ขาด จนมาถึงงานปฏิบัติธรรมประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ค.ศ. ๒๐๑๒ ซึ่งจัดขึ้นในเดือน มกราคม นั้น พระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงและคณะสงฆ์ก็ให้เปลี่ยน

^{๖๒} พระมหานันทนัน พรหมจักร, คู่มือการเผยแผ่ธรรมทักษะชีวิต (จำปาศักดิ์ พ.ศ. ๑๕๕๕),

หน้า ๑๐.

^{๖๓} พระดาวเสด็จ เลิศมณี (Dip, BAR, MA, MPA) วารสารเสียงวิทยาลัยสงฆ์, ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔

หน้า ๑๔.

^{๖๔} สัมภาษณ์ พระเหลียมเพชร สุวรรณผ่องใส, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๐๑๑.

นามมาเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม เวลวัน พุสาวะเหล่า นับแต่นั้นเป็นต้นมา เริ่มแต่การเปิดศูนย์ปฏิบัติธรรม แห่งนี้ขึ้นมาภายใต้การนำของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช ประธาน อพศ. แขวงจำปาสัก (เจ้าคณะ แขวงจำปาสัก) ทางศูนย์ก็ได้แผ่ขยายแนวทางการเผยแผ่ ศีลธรรม และวิปัสสนากรรมฐานของศูนย์ ปฏิบัติธรรมให้เจริญก้าวหน้าและกว้างขวางออกไป จากเดิมที่เคยปฏิบัติธรรมปีละครั้ง ก็สามารถปฏิบัติ ธรรมได้ปีละหลายครั้งยิ่งขึ้น และเพิ่มขึ้นและมีการฝึกอบรมอื่นๆ ขึ้นมาเช่น ฝึกอบรมเนื่องในงานปฏิบัติ ธรรมวันมาฆบูชา งานปฏิบัติธรรมวันวิสาขบูชา งานฝึกอบรมพุทธเยาวชน งานบรรพชาสามเณร และ บวชนกขัมจารี งานปฏิบัติธรรมข้ามปีและพิธีสมโภชพระพุทธรูปปางต่างๆ เป็นต้น

สำหรับการฝึกอบรมพุทธเยาวชนนั้น ได้เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกในเดือน พฤษภาคม ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ รวมมี ๓ ครั้งและได้รับความร่วมมือ และความสนใจจากพ่อแม่ผู้ปกครองและลูกหลานเยาวชน เป็นอย่างดีส่วนจำนวนของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมรอบมา ๓ ครั้งก็อยู่ในระดับ ๓๐ - ๔๐ คน ปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ได้จัด ๒ ครั้งมีจำนวนผู้เข้าร่วมปฏิบัติทั้งหมด ๔๐ - ๕๐ คน ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ได้จัด ๒ ครั้ง มีจำนวน ผู้เข้าร่วมปฏิบัติทั้งหมด ๕๐ คน ปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ได้จัด ๒ ครั้งมีจำนวนผู้เข้าร่วมปฏิบัติทั้งหมด ๔๐ - ๕๐ คน ปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ได้จัด ๑ ครั้งมีจำนวนผู้เข้าร่วมปฏิบัติทั้งหมด ๕๐ คน ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ได้จัดครั้งแรก มีจำนวนผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรมทั้งหมด ๓๐ - ๔๐ คน

๓.๓) หลักในการฝึกอบรมพุทธเยาวชน เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหาในสังคมปัจจุบัน ปรากฏการณ์อื่นๆ เช่นการเที่ยวเล่นกินฟุ่มเฟือย ดื่มสุรามินเมา ชู้สาว แข่งรถ และอาชญากรรม ทะเลาะวิวาท สายเหตุส่วนหนึ่งก็เนื่องด้วยเยาวชนในปัจจุบันส่วนใหญ่อีกตกอยู่ในสภาพหลงใหลตาม กระแสวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งหันไปนิยมทางวัตถุมากกว่าจิตใจ ส่วนการศึกษาทางโลกนั้นก็มุ่งเน้นแต่ การพัฒนาด้านความรู้ สติปัญญา และความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพเป็นหลักกล่าวคือการให้ ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมก็มีน้อย เช่นทางด้านกิริยา วาจา และการปลูกฝังความสำนึกความดีงาม ทางจิตใจนั้นพัดตกต่ำลงหากสมเทียบใส่คนลาวในอดีตสมัยก่อน ดังนั้น ศูนย์ปฏิบัติธรรม เวลวัน พุ สาวะเหล่า จึงมองเห็นความสำคัญเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนทั้งหลายได้ใช้เวลาว่างในระยะพักเรียน ให้ เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตน และสังคมด้วยการเข้ารับการอบรมทางด้านศีลธรรม จริยธรรมตามแนวทางของ พระพุทธศาสนาพร้อมทั้งได้เรียนรู้จิตและวัฒนธรรมประเพณี อันดีงามของชาวลาว ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนา ชัยพากรมนุชยของชาติ โดยเฉพาะคือเยาวชนให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มีความสมบูรณ์ทางด้าน สติปัญญา และความประพฤติทางร่างกาย ทางวาจาพร้อมด้วยจิตสำนึกความดีงามทางจิตใจ

๓.๔) หลักสูตรการฝึกอบรมพุทธเยาวชน หลักสูตรการฝึกอบรม พุทธเยาวชน แบ่ง ออกเป็น ๒ ภาคด้วยกันคือ

๑) ด้านพระพุทธศาสนา สอนเรื่องพื้นฐานทั่วไป ซึ่งบางครั้งผู้ใหญ่มีมากก็ข้ามไป เช่น เรียนรู้สัญญาธิราชทางพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปปางต่างๆ พุทธประวัติ และ ทศชาติชาดก โดย ผ่านรูปภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป

๒) ด้านฮิตคองประเพณีลาว สอนเรื่องวัฒนธรรมลาว เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามฮิต ๑๒ คลอง ๑๔ เพื่อมุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดความรู้ ความเข้าใจต่อพิธีกรรมต่างๆ ที่เขาได้พบเห็นอยู่เป็น ประจำในงานบุญต่างๆ ในแต่ละปี นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชาติลาว เพื่อ ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนลาวได้ภาคภูมิใจในความเป็นลาว และไม่ไปหลงใหลไปตามกระแสวัฒนธรรม ตะวันตก และในมื่อสุดท้ายของการฝึกอบรมพุทธเยาวชนทุกครั้ง ได้จัดให้มีพิธีขอมาลาโทษ และ

บายศรีสู่ขวัญให้แก่เยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งพิธีดังกล่าวนี้ก็ได้สร้างความประทับใจให้แก่ทุกคนที่ได้เข้าร่วม นอก นี้นทางศูนย์ก็ยังผลิตตำราเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติเป็นของศูนย์ได้มากกว่า ๑๕ เล่ม ศูนย์ปฏิบัติธรรม เวลวัน พุส่าเหล้า ยังคงดำเนินการเผยแพร่ศีลธรรมและวิปัสสนากรรมฐานภายใต้ที่ติชชี้นำจากพระอาจารย์ใหญ่ มหาสุวัน จันทราช ประธาน อ พ ศ. แขวงจำปาสัก และคณะสงฆ์ก็ยังจะสืบเนื่องต่อไปอย่างไม่ยุติ เพื่อยกระดับการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งทางปริยัติ และปฏิบัติไปพร้อมกันให้แก่พุทธบริษัททั้งภายในแขวงจำปาสัก และแขวงที่ใกล้เคียงให้เท่าทันกับประเทศอื่นๆที่มีความเจริญทางพระพุทธศาสนา^{๖๕}

สรุปว่า บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ลาวในแขวงจำปาสักนั้นเป็นการเผยแผ่ด้วยการทำให้พระพุทธศาสนาได้กว้างออกไป โดยการนำเอาหลักธรรมคำสอนเพื่อให้ประชาชนได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนานี้เป็นความจริงตามธรรมชาติดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าจึงมีบทบาทหน้าที่โดยตรงและการเผยแพร่พระพุทธศาสนานี้มีทั้งเชิงรับและเชิงรุก หมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์ การสอนธรรมเป็นซึ่งเปเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากล่อเมลล้าจิตใจประชาชนให้ดำรงชีวิตในหลักศีลธรรม มีความสามัคคี มีน้ำใจเสียสละ รู้จักบาป บุญคุณโทษ เคารพให้อภัยกันเพื่อเผยแผ่ภายในแขวงจำปาสักด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงจิตใจของประชาชน ส่วนการเผยแผ่เชิงรุกหมายถึงการใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เช่นด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้วยการให้การช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เยาวชน นำเอารูปแบบบูรณวัตถุอารามสร้างถนนหนทางสร้างสิ่งถาวรวัตถุอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา

๔) ด้านการสาธารณูปการ

หน่วยงานด้านสาธารณูปการ นับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สำคัญในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มีความสวยงามซึ่งเคียงคู่กับความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ดังในมาตรา ๓ ได้ระบุว่า ข้อตกลงฉบับนี้ แม่นแนใส่เพื่อปกป้องรักษามรดกที่เป็นศาสนสมบัติอันล้ำค่าทางพระพุทธศาสนา ไว้ให้มั่นคงชั่วกาลนาน ก็คือ การบูรณะสร้างและพัฒนาวัดวาอาราม ตลอดจนวัฒนธรรมอิตครองประเพณี และวิธีการทางพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองศรีวิไล เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมของรัฐบาลกว้างขวางออกไป

การสาธารณูปการ^{๖๖} บทบาทด้านสาธารณูปการถือเป็นงานสำคัญของพระสงฆ์ลาวเพราะเกี่ยวกับงานก่อสร้างและการปฏิสังขรณ์ บำรุงรักษาวัดวาอาราม โรงเรียน โรงพยาบาล และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์

๔.๑) ข้อกำหนดด้วยงานสาธารณูปการขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว การรักษามรดกที่เป็นศาสนสมบัติอันล้ำค่าทางพระพุทธศาสนาไว้ให้มั่นคงชั่วกาลนานก็คือ การบูรณปฏิสังขรณ์พัฒนาวัดวาอารามให้รุ่งเรืองสวยงาม และให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของพรรคและรัฐบาลเรานั้น คณะบริหารงานประจำองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้ค้นคว้า

^{๖๕} พระติทาน นวะพะพุทธโธ, วารศาลศูนย์ปฏิบัติธรรมพุส่า เล่มที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔ หน้า ๑๘.

^{๖๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๑๑๗๕.

วางข้อกำหนดนี้ออก เพื่อจุดประสงค์ทำให้สายใยการจัดตั้งขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นต่าง ๆ กันคว่า เข้าใจ เชื่อมโยง และพร้อมกันปฏิบัติให้เป็นเอกภาพ และมีประสิทธิผลในทั่วประเทศ คือ ดังนี้

มาตรา ๑ ปกป้องรักษาศาสนาสมบัติ ได้แก่การปกป้องรักษาพระธาตุ เจดีย์ พระพุทธรูป พัทธสีมา ศาลาโรงธรรม กุฏิ หอไตร หอกลอง หอระฆัง ตลอดจนสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ไม่ให้ชำรุดทรุดโทรม ถ้าหากมีการทรุดโทรม ก็ต้องมีการซ่อมแปลงคืน ในการซ่อมแปลงนั้น ก็ต้องรักษารูปแบบไว้เช่นเดิม เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รับรู้ว่า รูปทรงเก่าใช้แบบนี้แท้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงและทำให้มั่นคงมาตรา ๒ ปกป้องรักษาจิตรกรรมได้แก่การปกป้องรักษาวรราย ศิลปะ ที่บรรพบุรุษได้ทำสืบทอดกันมานั้นมิให้สูญหายในการบูรณะคืนใหม่ต้องได้รักษาไว้มิให้เปลี่ยนแปลงในเอกรักรเดิม มาตรา ๓ ปกป้องรักษาของสงฆ์ เพราะทุกวัดที่ดินของวัด สิ่งก่อสร้างภายในวัด วัสดุของวัด เงินคลังวัดเครื่องใช้ในเสนาสนะและเครื่องตั้งสักการบูชา สิ่งทีกล่าวมานี้เป็นของวัดใดก็ต้องเก็บไว้ที่วัดนั้น ห้ามยกย้ายหรือหามนำเอาไป แรกเปลี่ยน และซื้อขายเป็นเด็ดขาด มาตรา ๔ ปกป้องรักษา พระพุทธรูป เทวรูป และวัตถุสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ สิ่งที่เป็นเครื่องโบราณที่มีอายุยาวนานก็ให้ขึ้นบัญชีชัดเจนมีที่เก็บรักษาหรือประสานงานกับกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม กรมวัตถุโบราณเพื่อทำการเก็บรักษาให้ปลอดภัย มาตรา ๕ ปกป้องรักษาหนังสือใบลานอันที่เรียกว่าภัมมวิสุทธิกาที่จารึกไว้ในใบลานต้องมีที่เก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยมาตรา ๖ ว่าด้วยการสร้างวัดใหม่ บุคคลหรือคณะบุคคลใดที่มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ยากจะสร้างวัดใหม่ขึ้นมาในวัดใดวัดหนึ่งต้องมีนิติกรรมเอกสารให้ครบสมบูรณ์โดยผ่านการเห็นดีทั้งฝ่ายสงฆ์และภาครัฐในแต่ชั้น^{๖๗}

๔.๒) การก่อสร้าง วัดวาอารามและศาสนาวัตถุอื่นๆ ในระยะ ๕ ปีผ่านมาคณะ อพศ.

แขวงพวกเราแต่ละคนได้ประสานสมทบกับการจัดตั้งพรรค อำนาจการปกครองและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำพาพระสงฆ์สามเณร,ออกตนยาติโยมพุทธศาสนิกชน ภายในแขวงจำปาสัก ได้ก่อสร้างปฏิสังขรณ์ วัดวาอารามเป็นต้นสร้างพัทธสีมา สร้างศาลาโรงธรรม กุฏิ ประตูดุ๊ย หอสงระพระ หอไตร สร้างโรงเรียน สร้างถนนหนทางไปพร้อมกับการสร้างขึ้นใหม่ การบูรณะซ่อมแปลงของเก่าก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกยาวนานได้ประสานสมทบกับภาครัฐ อำนาจการปกครองแต่ละชั้นแต่ละภาคส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ปกป้องรักษา จาริตประเพณี วัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวและปูชนียสถาน ประสาทหินวัดภูจำปาสัก พูอาสา เมืองประทุมพอน และวัดพระธาตุสามปางเมืองสุขุมมา นอกจากนี้ คณะ อพศ. แขวงจำปาสัก และคณะ อพศ. เมืองปากเซ ยังได้นำคณะผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาสร้างสรรความสมัคสมานสามัคคี รักษาฮิตครองประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่น ในงานเทศกาลออกพรรษาในแต่ละปีมีการแห่โคมไฟ ลอยกระทง ไหลเรือไฟ และช่วงเรือประเพณีที่เมืองปากเซ^{๖๘} สร้างโรงเรียนสงฆ์มี ๓ ประเภทประกอบมีหัวแขวงจำปาสักมีโรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนต้นทั้งหมดรวมมี ๘ แห่งใน ๑๐ ตัวเมือง (๑๐ อำเภอ) มีโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์ ๑ แห่งตั้งอยู่ที่วัดห่มมะรังสี วัดท่าหิน เมืองปากเซ แขวงจำปาสักและอีกสถาบันที่มีความสำคัญอีกหนึ่งคือวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักที่ตั้งอยู่วัดโพธิศาสดารามหรือวัดหลวง เมืองปากเซ และ

^{๖๗} ระเบียบกำหนดบทบาท, สิทธิ และหน้าที่ของกรรมการ สำนักงานองค์การในองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๑๐.

^{๖๘} บทรายงานสาราณูปการพระสงฆ์แขวงจำปาสัก พ.ศ. ๒๕๕๙, หน้า ๕.

เป็นอาคารเรียนที่สวยงามรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมลาวใต้โดยเฉพาะชาวแขวงจำปาสักเพราะมีดอกจำปาสักเป็นสัญลักษณ์ มีขนาดความกว้าง ๓๐ เมตร สูง ๔ ชั้น มีห้องเรียนทั้งหมด มี ๑๒ ห้องเรียน และห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๕ ห้อง การ ห้องผู้อำนวยการ ๑ ห้อง คณะกรรมการ ๓ ห้อง ห้องประชุม ๑ ห้อง ห้องปฏิบัติกิจกรรมนักเรียน ๑ ห้อง ทุกชั้นเรียนมีการรักษาความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกมีห้องน้ำทุกชั้นในอนาคตวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักจะได้ขยายอาคารและพื้นที่ไปสู่เนื้อที่ที่มีความเหมาะสมซึ่งมีจำนวนเนื้อที่หมด ๑๔ ไร่ เกือบเท่าไร่ ๘๔ ไร่ เพื่อทำการก่อสร้างเป็นสถาบันมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการศึกษายุคใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและเนื้อที่ดินแห่งนี้มีอยู่ที่บ้านพัฒนาภิไลเมตรที่ ๗ ติดกับด้านตะวันตกเฉียงใต้ วัดโชคคำสุวรรณาราม บ้านจัดสัน เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก^{๖๙}

๔.๓) สร้างสิ่งสาธารณะประโยชน์แก่สังคม เมืองปากเซ นับว่าเป็นสถานที่หลักของแขวงจำปาสัก ฉะนั้นในเรื่องของสถานที่ท่องเที่ยวในส่วนใหญ่มักจะเป็นวัดวาอารามเป็นส่วนมาก และนอกจากนั้นจะมีเป็นบางที่ที่มีคนไปเที่ยวชมกันมาก ดังจะได้กล่าวดังนี้

วัดหลวงปากเซ เป็นวัดที่เก่าแก่ และเป็นที่สุดยธรรมของเหล่าพระสงฆ์ สามเณร ซึ่งวัดนี้มีอาคารที่เก่าแก่มาก และนักท่องเที่ยวมักจะเดินทางเข้าไปเที่ยวชมวัดนี้เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ซึ่งวัดหลวงนี้จะตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำเซโดน ข้างโนโบสถ์จะมีพระประธานที่อายุเก่าแก่ ซึ่งมีชื่อเรียกว่าพระเจ้าใหญ่องค์แสน (หรือบางคนในนั้นเรียกอีกชื่อว่า พระเจ้าใหญ่องค์หลวง) ภายในจะมีรูปภาพพุทธประวัติ และรูปเกี่ยวกับพระเจ้าสิบชาติ และในศาลา (ภาษาลาวเรียกว่า หอแจก) จะมีภาพวาดอย่างงดงาม ซึ่งมีเรื่องพุทธประวัติ เรื่องพระเวสสันดร นอกจากนี้วัดหลวงปากเซ ยังเป็นสำนักเรียนของพระภิกษุสงฆ์สามเณรในเมืองปากเซอีกด้วย คือ จะมีโรงเรียนวิทยาลัยสงฆ์ จำปาสัก ซึ่งเป็นแหล่งศูนย์รวมของพระสงฆ์ทั้งในแขวงจำปาสัก และแขวงต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในที่นี้ด้วย ซึ่งวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้เป็นแห่งที่ ๒ ของประเทศลาวข้างๆ วัดหลวงจะเป็นสะพานที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งสร้างมาทดแทนสะพานเก่าสมัยฝรั่งเศส และสะพานใหม่ที่สร้างขึ้นมานี้เริ่มก่อสร้างเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๔ และได้สร้างเสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ สะพานนี้มีชื่อว่า สะพานเจ้าอนุวงศ์

วัดศรีพุทธบาท หรือวัดพระบาท เป็นอีกวัดหนึ่งที่มีความเก่าแก่มาก และภายในวัดจะมีหอไตร ที่ใช้ในการเก็บรักษาพระไตรปิฎกพร้อมทั้งยังมีรอยพระบาท ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ วัดพระบาท วัดนี้ติดกับแม่น้ำเซโดนเหมือนกัน และข้างๆ วัดจะมีสะพานข้ามไปอีกฝั่งซึ่งเป็นสะพานที่ได้รับทุนจากญี่ปุ่นมาสร้าง ข้างหน้าวัดจะติดกับถนนใหญ่ (ถนนเลขที่ ๑๓) นักท่องเที่ยวจะชอบมาเดินชมวัดวาอารามแห่งนี้มากพอสมควร

วัดจอมเพ็ด เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและเดินทางไปเที่ยวชมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งภายในวัดจะมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่มาก และสูงกว่าวัดอื่นๆ ในเมืองปากเซ พร้อมทั้งวัดนี้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม (เข้ากรรม) ของพระสงฆ์ทั้งปวงอีกด้วย วัดนี้จะมีจุดเด่นคือมีพระพุทธรูปสูงใหญ่กว่าที่อื่นๆ และบริเวณวัดจะมีที่ให้สักการะกราบไหว้มากมาย บริเวณรอบๆ วัดจะเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ซึ่งชาวบ้านแถบนี้จะทำอาชีพแกะสลักพระพุทธรูปปางต่างๆ (แกะสลักหินอ่อน) ซึ่งมีฝีมือการแกะสลักนั้นมีความสวยงามไม่แพ้ที่อื่นเลย

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

วัดท่าหิน เป็นวัดที่มีประตูโขง (ซุ้มประตูทางเข้าวัด) ที่มีความสวยงาม ภายในวัดจะมีโบสถ์ที่เก่าแก่และมีความสวยงาม ซึ่งวัดท่าหินนี้จะมีโรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลายภายในแขวงจำปาสัก ที่ต้องได้มาศึกษาที่นี่ ซึ่งมีตั้งแต่ ม.๔-ม.๗ วัดท่าหินแห่งนี้เป็นสำนักงานของคณะกรรมการพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวของระดับเมืองปากเซด้วย

วัดภูสะเหล้า เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนภูเขา มีการก่อสร้างบันไดขึ้นไป พร้อมทั้งทางรถยนต์ที่สามารถขึ้นไปบนภูเขาได้อย่างสบาย พร้อมทั้งเป็นสำนักปฏิบัติธรรมอีกด้วย จุดเด่นของวัดนี้คือเป็นจุดที่สามารถชมวิวทิวทัศน์เมืองปากเซได้อย่างสวยงาม เป็นสถานที่ที่คณะเกจิอาจารย์ไปสร้างเอาไว้ และเป็นที่เคารพบูชากราบไหว้ของคนที่ผ่านมาผ่านไปมา ซึ่งวัดนี้ได้รับการสร้างโดยการนำพาของพระอาจารย์ชาโงน (เกจิอาจารย์ที่มีคนนับถือมากและมีชื่อเสียง) คนจะไปทำบุญและเดินท่องเที่ยวที่วัดแห่งนี้เป็นจำนวนมาก นอกจากวัดที่กล่าวนี้แล้วยังมีวัดอีกจำนวนหนึ่งที่มีคนไปขอไปเที่ยวชม เช่น วัดหายโศก วัดสิมมุล วัดโพธิ์สวรรค์ และวัดอื่นๆ อีก

ศาลเจ้าพ่อสบเซ เป็นสถานที่ที่ชาวจีนและชาวเวียดนามชอบไปกันมาก เพราะเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสามารถขอพรประการต่างๆ ได้ รวมไปถึงประชาชนที่ไม่ใช่ชาวจีน เวียดนาม ก็พากันไปเที่ยวชมกราบไหว้ขอพรเหมือนกัน จุดเด่นของศาลเจ้าพ่อสบเซ นอกจากจะเป็นที่สักการะแล้วยังเป็นที่ที่แม่น้ำสองสายไหลมาบรรจบกัน คือแม่น้ำเซโดน ไหลบรรจบกับแม่น้ำโขง ซึ่งถ้าเป็นช่วงฤดูฝนจะสังเกตเห็นว่าแม่น้ำทั้งสองมีสีแตกต่างกัน และช่วงที่มีการแข่งเรือประจำปี ผู้คนก็จะมาเที่ยวชมดูการแข่งขันเรือที่นี้เป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้คณะสงฆ์แขวงจำปาสักยังมีตึกสงฆ์รักษาเฉพาะพระสงฆ์สามเณรที่อาพาธและแม่ขาว แม่ชีพร้อมชาวพุทธบริษัททั่วไปได้ใช้งาน ที่เป็นอาคารที่สองชั้นเริ่มก่อสร้างมาแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ มาจนถึงปัจจุบัน และการรักษาด้วยวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แล้ว การคณะสงฆ์แต่ละชั้นแขวงจำปาสักยังได้ร่วมกันอนุรักษ์สมุนไพรที่เป็นยาพื้นเมืองโดยภายใต้ทิศชี้แนะจากคณะ อพศ. แต่ละชั้นโดยได้ส่งเสริมญาติโยมที่เป็นหมอพื้นเมือง ที่นำใช้ยาพื้นเมืองที่มีอยู่ตามท้องถิ่นชนบท เข้าในการรักษาพระสงฆ์สามเณร และพุทธศาสนิกชนทั่วไป^{๗๐}

บทบาทสาธารณูปการนั้น เพื่อปกป้องรักษาพื้นฐานวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จารัตประเพณีกรรมาธิการสาธารณูปการและคณะกรรมการพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้สมทบกับองค์การจัดตั้งพรรครัฐบาลบูรณปฏิสังขรณ์สร้างวัดวาอารามขึ้น เช่น โบสถ์ศาลาโรงธรรม พระพุทธรูป ประตูโขง กำแพงวัด พระธาตุเจดีย์ กุฏิ วิหาร โรงเรียน สุขศาลาประจำ หมู่บ้าน สำ นักงานห้องการปกครองบ้าน ถนนหนทาง ให้มีความสวยงามเป็นที่น่าชื่นชม ซึ่งงานดังกล่าวนี้พระสงฆ์ได้เอาใจใส่ร่วมกับญาติโยมร่วมกันทำ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยดีตลอดมา

^{๗๐} พระพุฒาจารย์ ขนติโก (คำวงสา) “บทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซแขวงจำปาสัก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐) หน้า ๖๓.

๒.๕ บทสรุป

จากการได้ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว ทำให้ทราบว่าบทบาทของพระสงฆ์เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ สามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่างส่วนการสงเคราะห์สังคมที่กำลังพัฒนาในแง่ของด้านการปกครองในเชิงของธรรมาภิบาลคือดูแลกันโดยธรรมปกครอง โดยอาศัยธรรมนูญปกครองสงฆ์หลักในการปกครอง มีการบัญญัติระเบียบกฎหมายสงฆ์ออกมาเป็นมาตรา โดยผ่านมติของกองประชุมคณะผู้แทนสงฆ์ทั่วประเทศที่นำเสนอต่อคณะ อพส. ศูนย์กลางและแบ่งการปกครองสงฆ์ ออกเป็น ๔ ชั้นคือ ชั้น อพส. ศูนย์กลางชั้นสูงสุด ชึ่ง อพส. แขวง ชั้น อพส. เมือง และวัดและมีการเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดให้อยู่ด้วยความผาสุกให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควรช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตคฤหัสถ์ด้วยพรหมวิหารธรรมตามสมควรแก่เหตุผล เมื่อดูในบริบทของหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมด้วยการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดี ทั้งการก่อสร้างการบูรณปฏิสังขรณ์การปรับปรุงตกแต่งการกำหนดแบบแปลนแผนผังซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ต้องทำด้วยแรงงาน และแรงความคิดอันเป็นส่วนสร้างสรรค์และเสริมสร้างส่วนที่เป็นวัตถุให้ปรากฏเป็นรูปธรรมและการจัดกิจกรรมของวัดก็ให้เป็นไปด้วยดีมีการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีดูแลและรักษาการใช้จ่ายการจัดหาทรัพย์สินของวัด ตลอดจนการบัญชีทั้งส่วนที่เป็นศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนาสมบัติของวัด

บทบาทด้านศึกษาหากจะมองบทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาสงฆ์ ได้มีการจัดระบบแต่ชั้นประถมศึกษาสงฆ์จนถึงชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้นและตอนปลาย โดยมี ๒ หลักสูตรเคียงคู่กันไป คือหลักสูตรสามัญและสายปรียัติธรรมซึ่งสายสามัญได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สำหรับสายพระปริยัติธรรมได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางกำหนด ในขณะเดียวกันคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางยังได้กำหนดให้วัดที่มีความพร้อมทั้งทางทุนทรัพย์และครูอาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยแยกการเรียนการสอนจากสายสามัญ ซึ่งมีหลักสูตรการเรียน ๓ ชั้นคือ นักธรรมชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ ในขั้นแรกของระบบการศึกษาสงฆ์ได้กำหนดให้พระสงฆ์เรียนสวด เทศน์หนังสือลาวและหนังสือธรรมให้ได้ก่อน หลังจากนั้นจึงอนุญาตให้เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้นหรือตอนปลายตามพื้นฐานของแต่ละองค์ที่เรียนจบมาก่อนบวชนอากัก็ยังการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับวิทยาลัยสงฆ์โดยการดูแลของคณะ อพส. ศูนย์กลาง และกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ลาวในแขวงจำปาสักนั้นเป็นการเผยแผ่ด้วยการทำให้พระพุทธศาสนาได้กว้างออกไป โดยการนำเอาหลักธรรมคำสอนเพื่อให้ประชาชนได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนานี้เป็นความจริงตามธรรมชาติดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าจึงมีบทบาทหน้าที่โดยตรงและการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีทั้งเชิงรับและเชิงรุก หมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นซึ่งเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากล่อเมล่อจิตใจประชาชนให้ดำรงชีวิตในหลักศีลธรรม มีความสามัคคี มีน้ำใจเสียสละ รู้จักบาป บุญคุณโทษ เคารพให้อภัยกันเพื่อเผยแผ่ ภายในแขวงจำปาสักด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงจิตใจของประชาชน ส่วนการเผยแผ่เชิงรุกหมายถึงการใช้

การสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เช่นด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้วยการให้ช่วยเหลือทางการศึกษา แก่เยาวชน นำมาในการบูรณวัดวาอารามสร้างถนนหนทางสร้างสิ่งถาวรณวัตถุอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา

บทบาทสาธารณูปการนั้น เพื่อปกป้องรักษาพื้นฐานวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จาริต ประเพณีกรรมาธิการสาธารณูปการและคณะกรรมการพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้สมทบกับองค์การ จัดตั้งพรรครัฐบาลบูรณปฏิสังขรณ์สร้างวัดวาอารามขึ้น เช่น โบสถ์ศาลาโรงธรรม พระพุทธรูป ประติมากรรม กำแพงวัด พระธาตุเจดีย์ กุฏิ วิหาร โรงเรียน สุขศาลาประจำ หมู่บ้าน สำ นักงานห้องการ ปกครองบ้าน ถนนหนทาง ให้มีความสวยงามเป็นที่น่าชื่นชม ซึ่งงานดังกล่าวนี้พระสงฆ์ได้เอาใจใส่ ร่วมกับญาติโยมร่วมกันทำ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๓

ศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทะราช ที่มีต่อสังคม ในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

ในบทนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมกรณีศึกษาพระมหาสุวัน จันทะราชในด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ท่านได้สร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏแก่สาธารณชนซึ่งล้วนแต่มีคุณค่ายังต่อสังคมและประเทศชาติดังต่อไปนี้

๓.๑ ประวัติพระมหาสุวัน จันทะราช

ในประวัติของพระมหาสุวัน จันทะราชผู้ศึกษาจะยกให้เห็นถึงชาติภูมิถิ่นกำเนิด วัยเยาว์ การแสวงหาความรู้ ทางโลก ทางธรรม การเข้าร่วมผ้ากาสาวพัสตร์ตลอดการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนา สมณศักดิ์ พร้อมตำแหน่งต่าง ๆ ที่ท่านได้รับ พร้อมการทำตามบทบาท และหน้าที่สำคัญที่นำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ประชาชนในแขวงจำปาสัก และทั่วประเทศ^๑

๑) **ชาติภูมิ** พระมหาสุวัน จันทะราช (วัน อคฺคธมฺโม) เกิดเมื่อวันที่ ๙ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ (ค.ศ. ๑๙๕๕) ตรงกับวันอาทิตย์ขึ้น ๗ ค่ำ เมษายน ปี กุล เวลา ๒๑.๐๐ น. ณ บ้านเปือย เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก จังหวัดภาคใต้สุดของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาวมีบิดาชื่อนายตัน จันทะราช มารดาชื่อนางสี จันทะราช

๒) **ชีวิตและการศึกษาในวัยเยาว์** พระมหาสุวัน จันทะราช (วัน อคฺคธมฺโม) ถิ่นกำเนิดในครอบครัวชาวนาประชาชนคนธรรมดาเป็นลูกคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้องร่วมกัน ๘ คน ในวัยเยาว์พระอาจารย์ก็เป็นเด็กทั่วไป ที่อาศัยดำรงชีวิตอยู่ชนบทคืออาศัยพึ่งพาธรรมชาติในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ สิ่งนี้เองที่ทำให้พระมหาสุวัน จันทะราช ได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตที่แท้จริง และเป็นคนฉลาด ขยันทำงานช่วยเหลือพ่อแม่ทำไร่ทำนาเลี้ยงน้องแบ่งเบาภาระพ่อแม่ได้ตามความสามารถ จึงเป็นที่ชื่นชมของชาวบ้านว่าเป็นเด็กที่มีเหตุผล เชื่อฟังพ่อแม่ และมีความกตัญญูต่อผู้ที่มีบุญคุณเป็นเลิศเมื่ออายุได้ ๘ ปี บิดามารดา ก็ได้ฝากเข้าเรียนที่โรงเรียนประถมที่บ้านเปือย และสามารถเรียนจบได้ตามกำหนด

เมื่อมารดาเสียชีวิตในขณะที่ท่านอายุได้ ๑๖ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ปี ค.ศ. ๑๙๗๔ โดยมีพระอาจารย์ใหญ่กอง เจ้าอธิการวัดบ้านเปือย เป็นพระศีลาจาร พร้อมคณะสงฆ์ ๔ รูป ในการบวชครั้งนี้พระอาจารย์ได้บวชจุณมารดา ที่เสียชีวิตเพราะท่านไม่ได้ตั้งใจเมื่อผู้ใหญ่ให้บวชตามประเพณีนิยมแต่เมื่ออยู่มาหลายวันก็เกิดความเพลิดเพลिनในสามเณรวิสัยจึงไม่คิดที่จะลาสิกขาออก และคิดอยากศึกษาเล่าเรียนในทางพระธรรม วินัยฝ่ายสงฆ์ อาจเป็นเพราะบุญเก่าที่สร้างสมมาหลายภพหลายชาติ

^๑ พระอาจารย์หงวี่ลย์ โพธิญาณ, หนังสือชีวิตและผลงาน พระสุวัน จันทะราช, (จำปาสัก : โรงพิมพ์ปากเซการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๒), หน้า ๑.

๓) บรรพชาอุปสมบท เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี บริบูรณ์ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๘ ท่านจึงได้ทำการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ พัทธสีมาวัดราชภาคิไน้ วัดบ้านดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก โดยมีพระมหาวิจิต วิละพอนซึ่งเป็นเจ้าอาวาสเป็นพระอุปัชฌาย์และพระอาจารย์ปู่คำ สุวันนะโชโตวัดราชภาคิไน้เป็นพระกรรมวาจาจารย์และพระอาจารย์คำผุย แสงสุลิตแห่งวัดหนองขาม เป็นอนุสาวนาจารย์พร้อมด้วยคณะสงฆ์ ๑๕ รูป เป็นองค์คณะปุระกะ ตามใบอนุญาตบวชเลขที่ ๖๘/ดตล วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๘ และในการบรรพชาอุปสมบทครั้งนี้โดยการเป็นเจ้าภาพของพ่อใหญ่แกะแม่ใหญ่ผุย ที่อุปถัมภ์ในการบวช

เนื่องในการบรรพชาอุปสมบทครั้งนี้ เป็นแนวคิดบิดาของท่านพระมหาสุวัน จันทราช ที่อยากจะให้ลูกได้เข้าบวชในพระพุทธศาสนาเพื่อจะได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรม วินัยอภัยกรรม และเทศนาธรรมคำสอนต่าง ๆ และพระอาจารย์เองก็มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาโดยเฉพาะมารดาที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีลาวอันดีงามที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา และเพื่อศึกษาเล่าเรียนต่อในพระพุทธศาสนาให้สูงขึ้น

๔) การศึกษาพระพุทธศาสนาและการศึกษาทางโลก การศึกษาในทางคฤหัสถ์ และคฤหัสถ์ของโลก ของพระมหาสุวันจันทราช มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๒ (ค.ศ. ๑๙๗๙ ถึง ๑๙๘๑) สอบจบโรงเรียนประถม ตามแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เทียบเท่านักธรรมชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๒๕ (ค.ศ. ๑๙๘๒ ถึง ๑๙๘๔) สอบได้นักธรรม แปลบาลี แปลธรรมบท ประสมกับหลักสูตรสามัญของกระทรวงศึกษาธิการจากวัดยุติธรรมธรณาราม เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) สอบจบชั้นอุดมศึกษาสงฆ์จากโรงเรียนอุดมศึกษาสงฆ์ วัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔ ถึง ๑๙๙๕) สอบจบโครงการธรรมะถึก (ธรรมบรรยาย) จากวัดโขกปากหลวง ณ นครหลวงเวียงจันทน์ รุ่น ที่ ๑

พ.ศ. ๒๕๔๒ (ค.ศ. ๒๐๐๙) สอบได้อนุปริญาณิกิตติมศักดิ์ สายพุทธศาสนาจากวิทยาลัยสงฆ์องค์ที่ นครหลวงเวียงจันทน์

พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) สอบได้ ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์การเมืองจาก โรงเรียนทฤษฎีการเมืองการปกครองภาคใต้ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๑) สอบได้ ปริญญาตรี สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การเมืองจาก มหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครหลวงเวียงจันทน์

พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย ออยุธยา

พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้รับปริญญามหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสหภาพเมียนมา

๕) ชีวิตสมณะ พระมหาสุวัน จันทราช ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วพรรษาแรกจำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านเปือย ด้วยวิสัยของพระอาจารย์เป็นผู้ขยัน อดทน ภาคเพียรมาก่อนท่านมีความตั้งใจศึกษา พระธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะบทสวดต่าง ๆ นอกจากนี้ ท่านพระมหาสุวัน จันทราช ยังสามารถท่องสวดพระปาฏิโมกข์ได้ตั้งแต่พรรษาแรกและเป็นพระนักสวดนักเทศนาได้

ในธรรมนองต่าง ๆ ตามงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น งานบุญประจำปี (งานบุญประเวศ) สมัยก่อนยังเป็นบ้านนอกยังไม่ค่อยเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาพระปริยัติธรรมและบาลี ยังขาดครูหลังจากสำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนมัธยมสงฆ์ ที่วัดยุติธรรมธรรมารามตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก ท่านพระมหาสุวัน จันทราช จึงได้กลับมาช่วยงานโดยรับหน้าที่เป็นครูสอน วิชาทางด้านพระพุทธศาสนา

พ.ศ. ๒๕๒๗ (ค.ศ. ๑๙๘๔) นับแต่ท่านพระมหาสุวัน จันทราช รับหน้าที่เป็นครูสอนท่านพระอาจารย์เอาใจใส่ ชยัน ในการทำหน้าที่ท่านดูแลเอาใจใส่ต่อการติดตามการเรียนของนักเรียนทั้งหมด และดูแลความเรียบร้อยตลอดถึงด้านระเบียบวินัย การนุ่งห่ม และความประพฤติต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พระมหาเถระหลายรูป ในตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก ได้เห็นความสำคัญและเห็นความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ของท่านจึงมีความเชื่อมั่นในการทำงานของพระอาจารย์

พ.ศ. ๒๕๒๘ (ค.ศ. ๑๙๘๕) ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสาพันธ์ลาว ตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก ภาระหน้าที่ยิ่งหนักมากขึ้นสมควร เพราะพระมหาสุวัน จันทราช เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่แบบเอาภาระงานคนเดียวทำหน้าที่ ๔ อย่าง คือ หน้าที่ปกครองในตาแสง หน้าที่ครูสอนนักเรียนปฐม หน้าที่เผยแผ่พระธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา และหน้าที่สร้างสาธารณูปการเป็นต้นโดยท่านพระอาจารย์ได้ปณิธานอุตมคติว่า “ถ้าทำงานใหญ่ ไม่สนใจเรื่องเล็กน้อย เอางานส่วนรวมเป็นหลักใหญ่” ผิดก็คือผิดถูกก็คือถูกไม่เห็นแก่หน้าว่าเป็นครูบาอาจารย์หรือญาติพี่น้อง และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้พระมหาคุณ ชาพักดี ประธานองค์การพุทธศาสนาสาพันธ์แขวงจำปาสักจึงมอบหมายฉันทานุมัติให้ พระอาจารย์โสมสี แก้วเขียว สมัยนั้นเป็นรองประธานองค์การพุทธศาสนาสาพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ไปรับเอาพระอาจารย์จากวัดภาคินัย ตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก มาอยู่ที่วัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก เพื่อศึกษาต่อโรงเรียนอุดมศึกษาสงฆ์วัดหลวงปากเซ และภายหลังจากจบการศึกษาที่โรงเรียนอุดมสงฆ์ปากเซแล้ว

พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) ท่านถูกแต่งตั้งให้เป็นครูสอนโรงเรียนอุดมสงฆ์ปากเซ (ชั้น ม ๔ ถึง ๖) ณ วัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก รับผิดชอบวิชาทางพุทธศาสนา เช่น วิชาพุทธประวัติ ธรรมวินัย เป็นต้น ในการสอนแต่ละวิชาพระอาจารย์ได้มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าอย่างหนัก เพื่อให้พระอาจารย์มีความรู้และนำไปสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตาม และเข้าใจนำไปปฏิบัติได้

พ.ศ. ๒๕๓๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) ท่านรับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องการ องค์การพุทธศาสนาสาพันธ์ลาวแขวงจำปาสักเป็นเสนาธิการให้กับ คณะกรรมการ และท่านก็ยังมภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกเพื่อสนองงานให้แก่ปกครองสงฆ์ในแขวง หน้าที่ครูสอนและกรรมการศึกษาสงฆ์, สอนงานให้กับคณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรม, สอนงานให้กับคณะกรรมการสาธารณูปการ พร้อมสนองงานให้กับคณะธรรมธร และคณะวินัยธรในระยะนี้พระอาจารย์ได้เรียนรู้วิธีการทำงานจากพระมหาเถระผู้ใหญ่หลายรูป ก็นับว่าเป็นที่โชคดีที่สุดของพระอาจารย์ โดยเฉพาะได้เป็นเลขาอย่างใกล้ชิดติดตาม พระครูภานุภิม (พระโสมสี แก้วเขียว) ประธานองค์การพุทธศาสนาสาพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก สมัยนั้น และมีโอกาสได้ลงแก้ไขปัญหาการงานทุกหนทุกแห่งในทั่วแขวงจำปาสักและต่างแขวง โดยเฉพาะมีบางครั้งก็ได้ติดตามท่านพระโสมสี แก้วเขียวไปทำงานที่ประธานองค์การพุทธศาสนาสาพันธ์ลาวที่นครหลวงเวียงจันทน์ ก็ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากบางครั้งพระอาจารย์ใหญ่ก็มอบหมายภารกิจงานที่สำคัญให้ปฏิบัติแทน เพื่อเป็นการฝึกหัดเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันสั่ง

นี้เองก็นับว่าโอกาสที่ดีที่ทำให้พระอาจารย์ได้มีประสบการณ์เพื่อเรียนรู้วิธีการแก้ไขปัญหาในสภาวะตัวจริงอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้เมื่อพระอาจารย์ใหญ่ โสมสี แก้วเขียว ประธารประธารองค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว เห็นความตั้งใจในการทำงานโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับด้านการปฏิบัติศาสนกิจจึงได้แต่งตั้งให้พระอาจารย์รับผิดชอบงานชั้นพื้นฐานโดยตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นรอง ประธานประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองบาเจียงเจริญสุขเพื่อช่วยงานพระอาจารย์ใหญ่อ้วน บลิบุญที่มีปัญหาในการบริหารงานคณะสงฆ์ เมื่อพระมหาเถรให้ความสำคัญโดยการมอบหมายงานให้ ท่านพระอาจารย์ก็ได้เอาใจใส่ปรับปรุงงกจักรการบริหารงานคณะ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ขึ้นมืองให้สอดคล้องกับคณะประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง และวางแนวทางนโยบายเบื้องต้นพระอาจารย์ได้ปรับปรุงที่ทำงาน จัดสรรเอกสารให้เป็นระบบและประชุมสงฆ์ และวางแผนโดยใช้หลักการธรรมวินัยเป็นหลัก ส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ บุรณัฐสังฆรณ์ วัดวาอารามที่เสียหายให้สวยงามตามเงื่อนไขที่ทำได้ เทศนาเผยแผ่ศีลธรรมโดยลงไปทุกหมู่บ้านในเขตเมืองบาเจียง ที่ใดมีเงื่อนไขจะสร้างใหม่ก็ให้สร้างโดยพระอาจารย์เป็นประธานฝ่ายบรรพชิต และชี้แนะแนวทางให้พวกชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติ ถึงการทำงานจะพบปัญหาสับสนก็ตาม แต่ก็อาศัยความพยายาม อดทน อดกลั้น เพื่อให้พระพุทธศาสนาในดินแดนแห่งนี้เจริญก้าวหน้าจนงานสำเร็จไปด้วยดีทำให้พุทธศาสนิกชนในเขตนี้รับรู้พระมหาสุวัน จันทราช ได้เป็นอย่างดี

เมื่อถึงสมัยการเลือกตั้งเอาคณะประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองชุดใหม่พระมหาสุวัน จันทราช ก็ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองบาเจียงเจริญสุข พระอาจารย์ก็มีภาระอันหนักเพิ่มอีกคือรับผิดชอบทั้ง ๔ หน้าที่เพื่อสนองงานคณะสงฆ์อันได้แก่ งานด้านการปกครองคณะสงฆ์ งานด้านการศึกษาสงฆ์ งานด้านการเผยแผ่ศีลธรรม และงานด้านสาธารณูปการ พร้อมงานด้าน วินัยธร และธรรมธร เพื่อปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองที่ตนปกครอง ให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยดังที่ท่านพระอาจารย์ได้เคยทำมาแล้วและทำได้ดีที่สุดเพราะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระอาจารย์ได้ใช้หลายทางที่ผสมผสานกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เหมือนกัน และมีความแตกต่างกัน นอกจากจะใช้พระธรรมวินัยแล้ว ยังใช้ดุลยพินิจ ในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อพระอาจารย์ได้รับภาระกิจที่ทางคณะประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก ได้มอบหมายให้พระอาจารย์ก็ได้ตั้งใจทำด้วยใจสมกับเป็นพระนักบริหารมืออาชีพที่แท้จริง จะสังเกตเห็นว่า ท่านพระอาจารย์ ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดก็ตาม ก็จะทำให้สำเร็จหน้าที่ ตั้งใจอุทิศตนบำเพ็ญศาสนากิจในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยหลักธรรมในการบริหารเพื่อทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เมื่อกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วแขวงจำปาสักมีมติเป็นเอกฉันท์เลือกเอาพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช เป็นคณะกรรมการองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ในสมัยที่ ๓ และเป็นหัวหน้าห้องการ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แบ่งเบาภาระหน้าที่อันสำคัญหลายอย่าง และช่วยงานพระอาจารย์ใหญ่โสมสี แก้วเขียว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก และเป็นผู้ประจำห้ององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวเป็นเวลา ๑๘ ปี เต็มของพระอาจารย์ในสมัยนี้การเดินทางไปปฏิบัติศาสนากิจในทั่วแขวงจำปาสักก็ได้รับอุปสรรค และลำบากที่สุด เส้นทางคมนาคมก็ไม่มี รถโดยสารที่ไปมาตามสายทางก็มีไม่มาก หากผู้โดยสารเต็มก็ไม่ได้ไป ต้องได้อาศัย

รถบรรทุกไม้ซุงแทน หรือไม้ก็อาศัยรถกระเตียน รถจิบาตาไป และขี่เรืออาศัยนั่งบนหลังคาเรือหรือบนหลังคารถโดยสาร หลบหลีกกิ่งไม้ และพอลงจากรถก็เดินกว่าจะถึงก็หลายกิโลเมตรเพื่อไปปฏิบัติศาสนากิจ แต่ทุกครั้งพระมหาสุวัน จันทราช ก็สามารถปฏิบัติสำเร็จตามหน้าที่มอบหมาย

งานที่พระมหาสุวัน จันทราช ทำส่วนมากก็คืองานแก้ไขปัญหาใน ๔ กรรมวิธีการในนั้น งานที่เด่นที่สุดได้แก่งานที่เดินทางไปสำรวจตรวจตราวัดร้างเพื่อบันทึกทรัพย์สินของวัด ในหัวแขวงจำปาสัก ได้สำเร็จตามกำหนดเวลาขึ้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระสงฆ์ที่ไปทุกหน ทุกแห่ง ทุกวัด และทุกหมู่บ้าน ในการทำงานครั้งนี้ทำให้พระอาจารย์ได้เข้าใจปัญหา และข้อบกพร่องหลายอย่างในการบริหารกิจการคณะสงฆ์, การปรับปรุงวัดวาอาราม โดยเฉพาะการบรรพชาอุปสมบทยังไม่เป็นเอกภาพกัน ด้วยเหตุนี้เองเมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ทำหน้าที่สำเร็จแล้วท่านก็ได้ขึ้นแผนนำเสนอต่อ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง เพื่อจัดการอบรม พระสงฆ์ในหัวแขวงจำปาสักให้กับพระอุปัชฌายาจารย์ได้สำเร็จผล

ปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว คณะกรรมการเผยแผ่ศีลธรรม และวิปัสสนากรรมฐาน มีแผนพัฒนานักเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงได้แจ้งการให้แต่ละแขวงส่งพระสงฆ์ขึ้นมาเรียนพระธรรมกถึกหลักสูตรพระสังฆาธิการเมื่อพระอาจารย์ใหญ่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปเลื่อนสมณศักดิ์ที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยผ่านการเรียนวิชาธรรมกถึก และหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐานซึ่งถือเป็นหลักสูตรที่สำคัญของคณะสงฆ์ลาว ที่วัดโชกปาหลวง นครหลวงเวียงจันทน์ และพระอาจารย์ก็เป็นนักศึกษาจากแขวงจำปาสักชุดแรกที่ได้เรียนหลักสูตรนี้สำเร็จ การศึกษาวิชานี้ก็เน้นภาคทฤษฎีและปฏิบัติโดยใช้ระยะเวลา ๑ ปี ในส่วนของภาคปฏิบัติพระอาจารย์ก็ได้เอาใจใส่ในการฝึกปฏิบัติ จนเข้าใจลึกซึ้งว่าการปฏิบัติธรรมให้คนเราเกิดปัญญา และเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เมื่อจบหลักสูตรแล้วพระอาจารย์ก็นำแนวความคิดมาฝึกอบรมพระสงฆ์ในแขวงจำปาสักให้มีความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

เมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับแต่งตั้งให้รักษาการแทนประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก พระอาจารย์ก็ได้ร่วมกับภาครัฐ อำนาจการปกครองท้องถิ่น และพุทธศาสนิกชน วางแผนให้มีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในหัวแขวงจำปาสักโดยเริ่มจากโดยริเริ่มจากวัดจอมเพ็ด เมืองปากเซ เป็นตัวอย่างก่อนแล้วก็ลงไปเคลื่อนไหวปฏิบัติตามตัวเมืองต่าง ๆ สืบต่อกันมาหลายปี เมื่อแต่ละเมืองมีความเข้มแข็งแล้ว ก็มอบหมายให้แต่ละเมืองเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเอง ซึ่งโครงการนี้ยังสืบต่อปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้โดยพระอาจารย์เองเป็นพระวิทยากร ซึ่งวิธีการกำหนดให้มีการอบรม ที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญ จิตภาวนา การเรียนธรรมวินัยของพระภิกษุ สามเณร การเทศนาสั่งสอนประชาชน เพื่อให้พระสงฆ์สามเณร และพุทธศาสนิกชนในหัวแขวงจำปาสักได้ปฏิบัติธรรม โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการปฏิบัติธรรมแต่ละครั้งดังนี้

๑. เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีพระสงฆ์สามเณรภายในเมืองของตน
๒. เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยตัวจริง
๓. เพื่อให้พุทธศาสนิกชนรับรู้และเข้าใจแนวทางพุทธศาสนา

โครงการนี้ เป็นโครงการที่ดีที่สุดที่พระอาจารย์นำพาปฏิบัติมา ทำให้ชาวพุทธมีความตื่นตัวมากขึ้น และเข้าใจพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการเปิดโรงเรียนธรรมกถึกขึ้นโดยมีพระสงฆ์ที่เป็น ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขึ้นเมืองและเจ้าอธิการวัด ในหัวแขวงจำปาสัก เข้ามาเรียนใน

โครงการนี้ได้สำเร็จและเป็นบทบาทก้าวที่สำคัญของพระอาจารย์ ด้วยความไว้วางใจของภาครัฐผู้นำท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ พระอาจารย์ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นกรรมการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว พ.ศ. ๒๕๔๓ กองประชุมใหญ่ผู้แทนสงฆ์กับคณะแขวงจำปาสัก ก็ได้เลือกตั้งเอาพระมหาสุวัน จันทราช เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก สมัยที่ ๑ ทั้งเป็นกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ

เมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ดำรงตำแหน่งนี้แล้ว ท่านพระอาจารย์เป็นพระหนุ่มที่สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของวงการพระสงฆ์โดยการเป็นเจ้าภาพ จัดประชุมใหญ่ สามัญประจำปีที่มีพระสงฆ์ทั่วประเทศเข้าร่วมประชุม และจัดขึ้นที่วัดโพธิศาสดาราม วัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก พร้อมตกลงรับเอามติรับรองหนังสือพิธีบรรพชา และอุปสมบท เล่มใหม่ที่ใช้การอยู่ทุกวันนี้

งานด้านสาธารณูปการหลังจากพระมหาสุวัน จันทราช รับตำแหน่งประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสักแล้ว พระมหาสุวัน จันทราช ก็มุ่งการบูรณะสร้าง วัดวาอาราม หอแจก อุโบสถ ทั้งเป็นวัดเก่า และสร้างวัดขึ้นใหม่ บางวัดที่ยังไม่สำเร็จท่านพระอาจารย์ก็ไปนำพาสร้างให้สำเร็จที่ละก้าวในหัวแขวงจำปาสัก ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คณะเดียวกันก็ได้

ปรับปรุงการบริหารจัดการคณะสงฆ์เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และมีบางอย่างก็ได้ปรับตามความเป็นจริงที่จำเป็น และปรับปรุงการเผยแผ่ศีลธรรม และวิปัสสนากรรมฐาน ตามเทศกาลประเพณีสำคัญ หมู่บ้าน เรือน สถานีวิทยุ โทรทัศน์ หรือตามโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสม ถึงได้มอบงานนี้ให้กับองค์อื่นดูแลแทน และที่สำคัญโดยเฉพาะท่านพระมหาสุวัน จันทราช ยังให้ความสำคัญด้านการศึกษาสงฆ์มาก นอกจากปรับปรุงโรงเรียนสามัญศึกษาสงฆ์หัวแขวงจำปาสักแล้ว ท่านพระมหาสุวัน จันทราช ยังเป็นผู้ริเริ่มสถาปนาวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักขึ้นซึ่งเป็นแห่งที่ ๒ ของ สปป. ลาว ที่วัดโพธิศาสดาราม (วัดหลวงปากเซ) เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาพระธรรมวินัย และศาสตร์วิชาการสมัยใหม่เพื่อจัดการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร วิทยาลัยสงฆ์จำปาสักแห่งนี้สร้างขึ้น ปี ค.ศ. ๒๐๐๖ และปัจจุบันพระมหาสุวัน จันทราช ก็ได้เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

๖) สมณศักดิ์ สมณศักดิ์ของเป็นพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) มีดังนี้

พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นพระสำเร็จพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม)

พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นพระชามหา สุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม)

พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นพระครู สุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม)

พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นพระหลักคำสุวรรณจำปา สัทธรรมโชติกะ ธรรมมาจะริยะ

๗) เกียรติคุณผลงานที่ท่านได้รับทางศาสนา และสังคม เกียรติคุณผลงานทางศาสนา และสังคมที่ท่านพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) ใบเกียรติคุณจากหัวหน้าห้องการศึกษาประจำเมืองปากเซ

พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) ใบเกียรติคุณจากเจ้าแขวง ๆ จำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) ใบเกียรติคุณจากคณะกรรมการแนวลาสร้างชาติ แขวงจำปา

สัก

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) ใบเกียรติคุณจากคณะกรรมการแนวลาสร้างชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) ใบเกียรติคุณจากคณะกรรมการแนวลาสร้างชาติ
 พ.ศ. ๒๕๕๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ใบเกียรติคุณจากประธานศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ
 พ.ศ. ๒๕๕๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ใบใบเกียรติคุณจากสหพันธ์กรบเกาแห่งชาตลาว
 พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) ใบเกียรติเกียรติคุณจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และ
 กีฬา

พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) ใบเกียรติคุณจากคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ
 พ.ศ. ๒๕๕๑ (ค.ศ. ๒๐๐๘) ใบเกียรติเกียรติคุณจากประธานคณะกรรมการศูนย์กลางแนว
 ลาวสร้างชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๑๐) เหรียญกาละนีกครบรอบ ๖๐ ปี ประธานคณะกรรมการ
 ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ใบเกียรติคุณจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา
 พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ใบเกียรติคุณจากประธานแนวลาสร้างแขวง ๆ จำปาสัก
 พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ใบเกียรติคุณจากโครงการอบรมแขวงจำปาสัก
 พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ใบเกียรติคุณจากผู้อำนวยการมัธยมสมบูรณสงฆ์แขวงหลวง
 พระบาง

พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ใบเกียรติคุณจากสหพันธ์กรบเกาแห่งชาตลาว
 พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ได้รับเหรียญชัยแรงงานชั้น ๑ จากประธานประเทศแห่ง
 สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว
 พ.ศ. ๒๕๕๔ (ค.ศ. ๒๐๑๓) ใบเกียรติคุณจากเจ้าแขวง ๆ จำปาสัก

๘) ตำแหน่งทางการศึกษา ตำแหน่งทางการศึกษาของ พระมหาสุวัน จันทราช (วัน
 อคฺคธมฺโม) รายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔) เป็นครูสอนธรรมบาลีที่โรงเรียนประถมสงฆ์ วัดยุดติทอนระ
 ราราม ตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เทียบเท่านักธรรม ชั้นตรี, ชั้นโท และชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๓๐ (ค.ศ. ๑๙๘๗) เป็นครูสอนธรรมบาลีที่โรงเรียนมัธยมต้นสงฆ์ วัดดอนตะลาด
 เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) เป็นครูสอนโรงเรียนธรรมบาลีอุดมสงฆ์สายสามัญ ที่วัดหลวง
 ปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องการศึกษาสงฆ์ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) แต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการสอบจบชั้นโรงเรียนธรรม
 บาลีสายสามัญมัธยมต้นสงฆ์ทั่วแขวงจำปาสักทุกปี

พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. ๑๙๙๗) เป็นต้นมาเป็นหัวหน้าศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๕๐ (ค.ศ. ๒๐๐๕) เป็นประธานคณะกรรมการก่อสร้างวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๐๔) เป็นคณะประธานร่างหลักสูตรพุทธศาสนาที่นำมาสอนใน ๒
 สงฆ์และสามารถสอนได้ในระดับมัธยมต้น และมีมัธยมปลายสงฆ์ทั่วประเทศ

พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ลาว ไทย พม่า และเวียดนาม

พ.ศ. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) เป็นกรรมการสภาที่ปรึกษาการศึกษาสงฆ์ตัวแทนวิทยาลัย สงฆ์ร่างระเบียบว่าด้วยการศึกษาสงฆ์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ครูสงฆ์เป็นรัฐกรของรัฐที่ถูกต้องตามกฎหมาย

๙) ตำแหน่งทางการปกครอง ตำแหน่งทางการปกครองของ พระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) รายละเอียด ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๘ ถึง ค.ศ. ๑๙๘๐) เป็นคณะกรรมการรององค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาวตำบลดอนตะลาด (ตาแสงดอนตะลาด) เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้ององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง จำปาสัก และรองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองบาเจียงเจริญสุข

พ.ศ. ๒๕๔๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เป็นเจ้าคณะแขวง หรือประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ ลาว แขวง ๆ จำปาสัก สมัยที่ ๑ และเป็นที่ปรึกษาเจ้าอาวาสวัดโพธิศาสดาราม วัดหลวงปากเซ มา จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๕๓ (ค.ศ. ๒๐๑๑) ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานองค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาวแขวง ๆ จำปาสักสมัยที่ ๒

พ.ศ. ๒๕๔๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ๓ สมัยเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เป็นกรรมาธิการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ๓ สมัยจนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นกรรมาธิการแนวลาสร้างชาติแขวงจำปาสัก ๓ สมัย จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นกรรมาธิการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ๓ สมัย จนถึงปัจจุบัน

๑๐) ความสัมพันธ์ด้านการต่างประเทศ และงานฝ่ายพัวพันการต่างประเทศของพระมหา สุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) รายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. ๑๙๙๗) เป็นตัวแทนพระสงฆ์จาก สปป. ลาว พร้อม คณะเพื่อร่วม ฉลองพระไตรปิฎก ฉบับล้านนาที่สวนดอก นครเชียงใหม่ประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๙) ได้เข้าร่วมการประชุม อธิการบดีมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่ ประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๕๒ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ได้เข้าร่วมประชุม วันวิสาขาโลก ที่ประเทศเวียดนาม

พ.ศ. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) ได้เดินทางไปประเทศเกาหลี เพื่อเชื่อมสัมพันธ์มิตร

๓.๒ บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราชที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว

พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก และ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทและผลงานในการพัฒนาสังคมและเผยแผ่

พระพุทธศาสนา จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่บุคคลโดยทั่วไป ดังนั้น บทบาทการพัฒนาสังคมของท่านจึงควรค่าแก่การศึกษาเพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม ดังนี้

๑) บทบาทด้านการปกครองของพระมหาสุวัน จันทราช ในด้านการปกครองนั้นพระมหาสุวัน จันทราช หรือเครงครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมด เช่น การวางระเบียบแบบแผน และกติกาในการบริหารไว้อย่างเคร่งครัด ให้คณะบริหารแต่ละตำแหน่งงานหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่าน ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎกติกาสงฆอย่างจริงจังเมื่อลูกศิษย์หรือทำอะไรผิดพลาดท่านก็เรียกมาวากลาตักเตือนชี้แจงสิ่งที่ผิดถูกให้เข้าใจและในบางโอกาสก็ลงโทษบางพอสสมควรแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบ พระมหาสุวัน จันทราช มองศิษย์ทุกคนเหมือนลูกในไส้เสมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกันคุณความดีอันนี้ยอมปรากฏชัดแก่สายตาต่อคณะศิษย์และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกท่านอย่างดียิ่งแล้ว โดยไม่อาจปฏิเสธได้

ผลงานด้านการปกครองของพระมหาสุวัน จันทราช ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เป็นต้นมา โดยตำแหน่งแรกที่ท่านได้รับได้แก่เป็นคณะกรรมการองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ในการปกครองและบริหารไปด้วยกันทั้งงานเอกสาร และเป็นครูสอนโรงเรียนปริยัติธรรมไปพร้อมกันโดยสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับวัดในพื้นที่ตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก เป็นอย่างมาก เช่น การสร้างทรัพยากรมนุษย์ทางพุทธศาสนา และการจัดระเบียบวินัยในการปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร ภายในตาแสงดอนตะลาด และการจัดระเบียบการปฏิบัติของประชาชนตอวัด ซึ่งท่านได้สร้างควบคู่กันไป นอกจากนั้น ท่านพระมหาสุวัน จันทราช ยังได้สร้างคนในตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ให้เป็นคนดีมีศีลธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดี จนเป็นที่รัก ที่เคารพและเทิดทูนเป็นอย่างยิ่งท่าน พระมหาสุวัน จันทราช ได้เป็นเจ้าอาวาสวัดคลองตัน เป็นเวลา ๒ ปี ซึ่งในขณะนั้นท่านพระมหาเถรผู้ใหญ่เห็นผลงานในการจัดระเบียบเอกสารงานปกครองและงานเผยแผ่พุทธศาสนาตาแสงดอนตะลาด และโรงเรียนปริยัติคอนตะลาดมีชื่อเสียงและมีความเจริญอย่างถึงขีดสุด พร้อมทั้งชื่อเสียงของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีชื่อเสียงอย่างถึงขีด สูงสุดเช่นกัน

พ.ศ. ๒๕๔๓ พระมหาสุวัน จันทราช ได้ย้ายไปรับตำแหน่งเป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวเมืองบาเจียงเจริญสุข และเจ้าคณะตาแสงเมืองบาเจียงเจริญสุข ซึ่งผลงานด้านการปกครองของท่านพระอาจารย์ ในขณะดำรงตำแหน่งดังกล่าว สามารถสรุปได้จากบันทึกพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็น ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองบาเจียงเจริญสุข พระอาจารย์ก็มีภาระอันหนักหน่วงเพิ่มอีกคือรับผิดชอบทั้ง ๔ หน้าที่เพื่อสนองงานคณะสงฆ์อันได้แก่ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศีลธรรม และด้านสาธารณูปการพร้อมงานด้าน พระวินัยธร และธรรมธร เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองที่ท่านปกครองให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยเหมือนกับที่ท่านได้เคยทำมาในขณะดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการองค์การพุทธศาสนาตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก ที่ประสบผลมาแล้วและทำได้ดีที่สุดเพราะว่าการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระอาจารย์ได้ใช้หลายวิธีทางที่ประสมประสานกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เหมือนกัน และมีความแตกต่างกัน นอกจากจะใช้พระธรรมวินัยแล้วยังใช้ดุลยพินิจ ในการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับการกิจที่ทางคณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ได้มอบหมายให้พระอาจารย์ก็ได้ตั้งใจทำด้วยใจเหมาะสมกับ

เป็นพระนักบริหารมีอาชีพที่แท้จริง จะสังเกตเห็นว่า ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดก็ตาม ก็จะทำหน้าที่ได้ดี ตั้งใจอุทิศตนบำเพ็ญศาสนกิจในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยหลักธรรมในการบริหารเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงจำปาสัก ในสมัยที่ ๓ และเป็นหัวหน้าองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แบ่งเบาภาระหน้าที่อันสำคัญหลายอย่าง และช่วยงานพระอาจารย์ใหญ่โสมสี แก้วเขียว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก และเป็นผู้ประจําองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เป็นเวลา ๑๘ ปี ในสมัยนี้การเดินทางไปปฏิบัติศาสนากิจในหัวแขวงจำปาสัก ก็ได้รับอุปสรรคและลำบากที่สุด เส้นทางคมนาคมก็ไม่ดี รถโดยสารที่ไปมาตามสายทางก็มีน้อย หากผู้โดยสารเต็มก็ไม่ได้ไป ต้องได้อาศัยรถบรรทุกไม้ซุงแทน หรือไม่ก็อาศัยรถกระเตียนรถจิบตกโป และขี่เรืออาศัยนั่งบนหลังคาเรือหรือบนหลังคารถโดยสารหลบกิ่งไม้ พอลงรถก็เดินกว่าจะถึงก็หลายกิโลเมตรเพื่อไปปฏิบัติศาสนากิจ แต่ทุกครั้งพระอาจารย์ก็จะปฏิบัติสำเร็จตามหน้าที่มอบหมาย

งานที่พระมหาสุวัน จันทราช ทำส่วนมากคืองานแก้ไขปัญหาใน ๔ กรรมการในนั้นงานที่เด่นที่สุด คืองานที่เดินทางไปสำรวจวัดร้างเพื่อจดทะเบียนของวัด ในหัวแขวงจำปาสักได้สำเร็จตามกำหนดเวลานี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระสงฆ์ที่ไปทุกหน ทุกแห่ง ทุกวัด และทุกหมู่บ้าน ในการทำงานครั้งนี้ทำให้พระอาจารย์ได้เข้าใจปัญหา และข้อบกพร่องหลายอย่างในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การปรับปรุงวัดวาอาราม โดยเฉพาะการบรรพชา และการอุปสมบทยังไม่เป็นเอกภาพกัน ด้วยเหตุนี้เองเมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ทำหน้าที่สำเร็จแล้วท่านก็ได้ขึ้นแผนนำเสนอต่อ คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เพื่อจัดการอบรมพระสงฆ์ในหัวแขวงจำปาสักให้กับพระอุปัชฌาย์อาจารย์ได้สำเร็จ

พ.ศ. ๒๕๔๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑) เมื่อประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์หัวแขวงจำปาสักมีมติเป็นเอกฉันท์เลือกเอาพระมหาสุวัน จันทราช เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว สมัยที่ ๑ และเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิศาสตร์าราม (วัดหลวงปากเซ) ด้วยผลงานอันโดดเด่นที่ท่านได้ทำงานหนักมาเป็นเวลา ๑๘ ปีสมัยที่ท่านเป็นเลขาท่านพระอาจารย์ใหญ่โสมสี แก้วเขียว อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก สปป.ลาว เมื่อท่านได้รับตำแหน่ง เป็นเจ้าคณะแขวงจำปาสักท่านได้เป็นผู้นำสูงสุดในการนำภาควิชาการปริวรรตใน ๔ กรรมการ คือกรรมการปกครองคณะสงฆ์ กรรมการ ศึกษาสงฆ์ กรรมการเผยแผ่วิปัสสนากรรมฐาน และกรรมการสาธารณูปการ ของกิจการคณะสงฆ์แขวงจำปาสักโดยยึดหลักธรรมพรหมวิหารธรรม ๔ ธรรมนุญปกครองสงฆ์ลาวจัดระเบียบบรรพชาแต่งตั้งบุคลากรสงฆ์ให้ครบทุกกรรมการ จัดระเบียบพิธีการบรรพชาและอุปสมบทให้เป็นเอกภาพเดียวกัน

เมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ได้ดำรงตำแหน่งแล้ว ท่านพระอาจารย์เป็นพระหนุ่มที่สร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของวงการพระสงฆ์โดยการร่วมมือกับอํานายการปกครองภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพ จัดกองประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่มีพระสงฆ์ทั่วประเทศเข้าร่วมการประชุม และจัดขึ้นที่วัดโพธิศาสตร์าราม วัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสักสปป.ลาว พร้อมตกลงรับเอามติรับรองหนังสือพิธีบรรพชา และอุปสมบท ฉบับใหม่ที่ใช้อยู่ทุกวันนี้

พระมหาสุวัน จันทราช (อคฺคธมฺโม) เป็นพระเถระที่มีความรับผิดชอบสูงมาก ท่านพระมหาสุวัน จันทราช เอาใจจริงเอาใจในการปฏิบัติตนตามกิจของสงฆ์ และมุ่งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่หมู่สงฆ์ให้

รู้จักความรับผิดชอบ เสียสละ รู้จักคิดไตร่ตรอง ไม่เชื่องมง่าย นอกจากนี้ ยังมีการปกครองคณะสงฆ์ โดยการฝึกให้สงฆ์มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะ พระมหาสุวัน จันทราช ยังได้ดูแลเอาใจใส่คณะสงฆ์ ในการปกครอง โดยหลักธรรมนุญปกคลองสงฆ์และวางระเบียบปฏิบัติให้คณะสงฆ์ปฏิบัติต่าง ๆ โดย มุ่งเน้นให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสงฆ์อย่างเคร่งครัด ไม่พุดบิตเบือนจากความเป็นจริง ปฏิบัติตนตาม ควรแก่กาลเทศะ ทำให้สงฆ์ในปกครองล้วนแต่ปฏิบัติตนเป็นสาวกขององค์พระศาสดา เป็นที่ชื่นชมแก่ พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

จุดเด่นด้านการปกครองของพระมหาสุวัน จันทราช

จากการสัมภาษณ์ พระอาจารย์คำตู้อินทวงศ์ ได้กล่าวถึงมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคมโม) ว่าเป็นพระสงฆ์ที่เคร่งครัดเรื่องระเบียบวินัยมากเกี่ยวกับการปกครองนั้นท่านได้วางกฎเกณฑ์เพื่อเป็น การง่ายต่อการดูแลผู้อยู่ใต้ปกครองไว้โดยยึดหลักธรรมอปาริหาริยธรรม ๗ อย่าง มาใช้ในการปกครอง ดังนี้^๒

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกันไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่ เช่น การทำอุโบสถสังฆกรรม

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและทำกิจที่สงฆ์ต้องทำการประชุมถือว่าเป็นกิจที่ สงฆ์ต้องทำร่วมกัน แต่การที่จะให้สงฆ์ทุกรูปยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อความสามัคคีก็ต้องอาศัย ความพร้อมเพรียงกันทุกๆ ครั้ง เช่น การทำพิธีกรรมในงานมงคลนิยมใช้พระสงฆ์ ๙ รูป ก็ต้องมา พร้อมกันจึงจะทำพิธีกรรมได้

๓. ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ ถือว่า สิกขาบทที่พระพุทเจ้าบัญญัติไว้ เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม

๔. เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ในการปกครองของพระสงฆ์จะให้ อำนาจแก่ผู้ที่มีความสามารถตามบรรดาศักดิ์ เช่น ภิกษุผู้ใหญ่สังฆบิดร สังฆปริณายก ภิกษุทุกรูป จะต้องปฏิบัติตามลำดับชั้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๕. ไม่ลู่อ่านจกความอยากที่เกิดขึ้น เพราะพระสงฆ์ตัดแล้วซึ่งกิเลสตัณหา ความอยากมี อยากได้จะต้องไม่เกิดขึ้น จึงจะเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

๖. ยินดีในเสนาสนะอันควร คือพระสงฆ์ต้องมีชีวิตเรียบง่าย มุ่งแสวงหาธรรมเพื่อเผยแผ่ ให้กับผู้อื่น

๗. ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณร เป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา แล้วขอให้ อยู่เป็นสุข คือ พระสงฆ์ต้องใจกว้างยินดีต้อนรับสมาชิกใหม่และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่า เพื่อ สังคมสงฆ์จะได้ไม่เกิดความเสื่อม

จากการสัมภาษณ์พระมหาคำพัก พรหมมะไชกลาวถึง พระมหาสุวัน จันทราชเกี่ยวกับการ ปกครองของท่านไว้ว่า เคยได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอและเคยอยู่มาหลายวัดมาก่อนที่จะมาเป็น ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ท่านย่อมมองเห็นความแตกต่างของสถานที่ บุคคลแต่ละวัดที่ เคยจำพรรษาอยู่ ท่านจึงนำข้อบกพร่องที่พบแต่ละอำเภอ และข้อดีแต่ละวัดมาปรับปรุงและพัฒนาใน ระบบการปกครองให้ดีขึ้น ด้วยการจัดระเบียบในการปกครอง และการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตั้งอยู่

^๒ จากการสัมภาษณ์พระคำตู้ อินทวงศ์ รองกรรมการธิการสาธุการแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์ แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาส วัดป่าดงกระโหลง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ในระเบียบวินัย ด้วยการบริหารอย่างเข้มแข็ง จนได้พัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ในแขวงจำปาสักให้มีความสงบเจริญมีชื่อเสียงจนรู้จักที่รทั้งในประเทศและต่างประเทศ^๓

จากการสัมภาษณ์พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์ กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่า จากการที่เคยเป็นลูกศิษย์ เคยเป็นผู้ช่วยเหลือพระมหาสุวัน จันทราชมาตลอดตั้งแต่ท่านยังเป็นเจ้าอาวาสวัดพบว่า พระมหาสุวัน จันทราช เป็นนักปกครองที่มีจิตวิทยาสูง ๗๓๘ วัดที่ท่านปกครองอยู่ และพระสงฆ์สามเณร ต่างก็ยอมรับในการปกครองของท่าน เพราะท่านเป็นพระที่มีเมตตาสูง ปกครองวัดที่ดูแลให้มีระเบียบ เป็นไปตามพระวินัย ทำให้ศรัทธาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น แม้แต่ตัวท่านเองก็ได้นำแนวทางการปกครองของหลวงของพระอาจารย์มาเป็นแนวทางในพัฒนาวัดต่อเนื่องตลอดมา^๔

จากการสัมภาษณ์พระโสภา ปชโชโต ได้กล่าวว่า พระมหาสุวัน จันทราชเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่สร้างคุณประโยชน์แก่วงการคณะสงฆ์และการพระศาสนามาเป็นเวลาช้านาน ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ เมื่อพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับมอบหมายในตำแหน่งหน้าที่ใด ไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะเมือง รองเจ้าคณะแขวง หรือเจ้าคณะแขวง ก็ได้ทำหน้าที่นั้น ๆ อย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ ด้วยความตั้งใจจริง และความคิดสร้างสรรค์ โครงการที่มีคุณประโยชน์ทั้งแก่พระศาสนา และสังคมส่วนรวมหลายโครงการ ซึ่งกำลังดำเนินการในปัจจุบัน ก็ล้วนเป็นความคิดริเริ่มของท่าน จึงเป็นผลงานที่ประจักษ์ชัดแก่ชาวแขวงจำปาสัก และคณะสงฆ์โดยทั่วไป^๕

จากการสัมภาษณ์นางสาว ไทเลิง คำภาพงค์ผ่าน ได้กล่าวว่า พระมหาสุวัน จันทราชเป็นพระที่มีความเมตตา ไม่ผูกโกรธ มีความกตัญญูทดแทนอย่างเต็มเปี่ยม ในข้อนี้ทุกท่านที่เคารพนับถือจะรู้จักดี ในที่นี้ที่ผู้เขียนต้องการเน้น คือ ความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์มีน้ำใจต่อศิษย์ทุกคน เมื่อมีลูกศิษย์คนใดมีความเดือดร้อนท่านก็ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจ โดยการเสียสละปัจจัยตามกำลัง และบางครั้งท่านจะส่งของไปติดตามจิตแสดงความยินดี เพราะท่านคงจะเห็นว่า ยามสุขคงหาเพื่อนได้ง่าย ปฏิบัติเช่นนี้ท่านมีต่อศิษย์ทุกคน แม้แต่ศิษย์คนใดมรณภาพหรือตาย เมื่อท่านทราบท่านก็จะไปร่วมทุกครั้ง^๖

จากการสัมภาษณ์พระศักดิ์ดา ศิริโมธรรม กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่า ท่านเป็นพระที่มีเมตตาสูง เน้นเรื่องการปฏิบัติระหว่างศิษย์กับอาจารย์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าหากมีอธิกรณ์เกิดขึ้นในวัด และในเขตการปกครองท่านจะเรียกมาสอบถามเพื่อหาข้อเท็จจริงและปรึกษาหารือแนะนำสั่งสอนว่าอะไรถูกอะไรผิดในกิจวัตรของท่าน จะลงพระอุโบสถทุกวันทั้งเช้าและเย็นเพื่อทำวัตรสวดมนต์ ยกเว้นติดกิจนิมนต์ที่อื่น และท่านจะให้ลูกวัตรลงพระอุโบสถโดยพร้อมเพรียงกัน แม้แต่การฉันภัตตาหารที่แต่ก่อนต่างคนต่างฉันตามภูิของตัวเอง ท่านก็จัดระเบียบของสงฆ์ให้เข้ามาฉันที่ห้อง

^๓ จากการสัมภาษณ์พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์, รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์จำสัก รองหัวหน้ากรมธิการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดพูน เมืองปากเซ, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^๔ จากการสัมภาษณ์พระโสภา ปชโชโต, รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก หัวหน้าห้องการ อพศ. แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เจ้าอาวาสวัดโซชัย สุวรรณราม เมืองปากเซ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^๖ นางสาว ไทเลิง คำภาพงค์ผ่าน, อาจารย์สอนวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก หัวหน้าสหพันธ์หญิงลาว, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ฉันภัตตาหารอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยท่านจะนั่งเป็นประธานเพื่อคอยเตือนให้ลูกศิษย์มี
กิริยามารยาทที่ดีงามของการฉันอาหารบิณฑบาตในการนั่งห่มจีวร ท่านจะเคร่งครัดไม่ให้ห่มตามใจ
ทุกรูปต้องห่มผ้าสีเหลืองเป็นปริณทลถ้ำออกนอกวัด หรือนอกกุฏิก็ไม่ให้ห่มแค่สบงกับสบเฌียง
เดินไปมา การพูดจาต่อกันก็ต้องพูดด้วยวาจาของสมณสาธูป ไม่ให้พูดคำหยาบคาย วิญญูโทษที่ห้าม
เพื่อเป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์ท่านก็ห้าม^๖

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สมศักดิ์ บุตรศรีวงศ์ศักดิ์กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธม
โม) จากการที่เป็นลูกศิษย์ท่านและมาทำงานช่วยท่านตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบัน พบว่า ท่าน
เป็นพระที่เคร่งครัดในการปกครอง จะปกครองแบบพ่อปกครองลูก การทำวัตรสวดมนต์ไม่เคยขาด
ถ้าหากไม่ติดกิจนิมนต์ที่อื่น ท่านจะทำตัวอย่างให้ดูเสมอ^๗

จากการสัมภาษณ์ท่านอาจารย์ คำพุทวิมลจิต กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่าการ
ปกครองของพระมหาสุวัน จันทราช จะปกครองเหมือนลูกหลาน พระสงฆ์สามเณรต้องมีความ
ประพฤติที่ดีงาม อยู่ในกฎระเบียบอย่างเรียบร้อย ทุกรูปต้องลงทำวัตรเช้า เย็นก็วัตรที่พระอาจารย์
ทำมาตลอดคือ การเดินตรวจวัดทั้งเช้าและเย็น โดยมีสามเณรเดินติดตามเพื่อช่วยกันเก็บขยะ ทำ
ความสะอาดวัดจากการที่พระอาจารย์เป็นพระที่เคร่งครัดในพระวินัย ทำให้ประชาชนต่างพากันนำ
บุตรหลานมาบวชที่นี่เพื่อเป็นการขัดเกลาอุปนิสัยให้ดีงาม^๘ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ท่าน
อาจารย์ โพไซ นวนวิไล กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่า การปกครองของท่านจะปกครองด้วย
หลักธรรม พรหมวิหาร ๔ อันได้แก่^๙

๑. เมตตาความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข
๒. กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
๓. มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
๔. อุเบกขาการรู้จักวางเฉย

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมโม) เป็น
พระเถระที่มีความรับผิดชอบสูง ท่านจะคิดไตร่ตรองการกระทำอย่างรอบคอบ ไม่หลงเชื่อ ไม่มกมาย
และต่อสู้กับเหตุการณ์ที่จะต้องเผชิญหน้าทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยของคณะสงฆ์ ที่ท่านได้
วางรากฐานการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระบรมศาสดา ทำให้คณะสงฆ์อยู่ภายใต้การปกครองอยู่
ในระเบียบวินัย เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนตามกิจของสงฆ์ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน
และเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่สมณะ เรียบง่าย ไม่หลง ไม่ยึดติด และเสียสละเพื่อส่วนรวม ใช้
หลักความยุติธรรมที่นำมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ นับว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดถือคุณธรรม
เคร่งครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมดเช่นการวางระเบียบแบบแผนในการปกครองสงฆ์และกติกา

^๖ พระศักดิ์ สิมโณธรรม, หัวหน้ากรรมาธิการศึกษาสงฆ์แขวง เจ้าอาวาสวัดหลวงเมืองปากเซ, ๑
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๗ ท่านอาจารย์ สมศักดิ์, หัวหน้าห้องการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก สปป.ลาว, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^๘ จากการสัมภาษณ์ ท่านอาจารย์ คำพุท วิมลจิต, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป.ลาว, ๕
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^๙ ท่านอาจารย์ โพไซ นวนวิไล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป.ลาว, ๕ กุมภาพันธ์
๒๕๖๐.

ของการบวชไว้อย่างเคร่งครัดให้คณะสงฆ์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎ กติกาสงฆ์อย่างจริงจังเมื่อลูกศิษย์ทำอะไรผิดพลาดท่านก็เรียกมาว่ากล่าวตักเตือนชี้แจงสิ่งที่ผิดถูกให้ เข้าใจและในบางโอกาสก็ลงโทษบ้างพอสมควรแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบท่านมองศิษย์ของท่านทุกคน เหมือนลูกในไส้เสมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกันคุณความดีอันนี้ย่อมปรากฏชัดแก่สายตาต่อคณะศิษย์ และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกท่านอย่างตออยู่แล้วในการปกครองสงฆ์ในองค์ และพระสงฆ์ทั่วแขวงจำปาสัก

๒) บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ของพระมหาสุวัน จันทราช ได้รับการศึกษาในทางธรรม และทางโลกโดยได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและภาษาบาลีควบคู่กันไป โดยได้เรียนอย่างจริงจังสอบจบ โรงเรียนประถมตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เทียบเท่านักธรรม ชั้นตรี,ชั้นโท และ ชั้นเอกจนเกิดความรู้อย่างแตกฉาน ถึงแม้ขณะนั้นตำราเรียน สมุด ดินสอ และอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ ยังหาได้ยากยิ่งนัก แต่ท่านมิได้ย่อท้อ เพียรพยายามมานะบากบั่น ตั้งใจเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเรียนภาษาบาลี ที่ต้องเรียนตามหลักสูตร มูลกัจจายนะ ซึ่งต้องใช้ความจำและความเข้าใจอย่างยอดเยี่ยมขณะที่พระมหาสุวัน จันทราช ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมและภาษาบาลีอยู่นั้นท่านได้รับ ภาระหน้าที่เป็นครูสอนธรรมบาลี ณ วัดยุติธรรมธรณาราม เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสักเป็นเวลา หลายปี นอกจากท่านจะสอนที่วัดขานีหัตถการแล้ว ยังรับหน้าที่สอนธรรมให้แก่วัดอื่น ๆ ที่ไม่มีครู สอนอีกด้วย พ.ศ. ๒๕๒๗ (ค.ศ. ๑๙๘๔) นับแต่ที่ท่านรับหน้าที่เป็นครูสอนท่านพระมหาสุวัน จันทราช เอาใจใส่ ขยัน ในการทำหน้าที่ท่านดูแลเอาใจใส่ต่อการติดตามการเรียนของนักเรียนทั้งหมด และดูแล ความเรียบร้อยตลอดถึงด้านระเบียบวินัย การนุ่งห่ม และความประพฤติต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระ มหาเถระหลายองค์ในตาแสงดอนตะลาด เมือง (อำเภอ) จำปาสัก แขวงจำปาสัก ได้เห็นความสำคัญ และเห็นความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ของท่านจึงมีความเชื่อมั่น พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) ท่าน ถูกแต่งตั้งให้เป็นครูสอนโรงเรียนอุดมสงฆ์ปากเซ (ชั้น อ.๑) แขวงจำปาสัก ณ วัดหลวงปากเซ เมืองปาก เซ แขวงจำปาสัก รับผิดชอบวิชาทางพระพุทธศาสนา เช่น วิชาพุทธประวัติ ธรรมะ วินัย เป็นต้น ใน การสอนแต่ละวิชาพระอาจารย์ได้มีโอกาสได้ค้นคว้าอย่างหนัก เพื่อให้พระอาจารย์มีความรู้เพื่อนำมา สั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตาม และเข้าใจนำไปปฏิบัติได้เอง ที่ทำให้ชื่อเสียงของท่านปรากฏชัดแก่สายตา ประชาชน ในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว และจังหวัดใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ประชาชน พร้อมทั้ง พระภิกษุสามเณร ตลอดจนพระเถระชั้นผู้ใหญ่ รู้จักท่าน และวัดหลวงปากเซได้ดีขึ้น เนื่องจากท่านได้ ปลุกฝังการศึกษาไว้ที่วัดหลวงปากเซอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง นั้นนอกจากนี้เมื่อท่านได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหลวงปากเซ และเจ้าคณะแขวงจำปาสัก แล้วในด้านการศึกษา ท่านได้ให้เปิดสอนนักธรรมทุกชั้น มีการเปิดสอนภาษาบาลีพร้อมทั้งช่วยรับ ภาระธุระในเรื่องการโยกย้ายโรงเรียนประชาบาล และสงเคราะห์ อนุเคราะห์ครูนักเรียน เท่าที่ควร ตำแหน่งทางการศึกษาของพระอาจารย์ มหาสุวัน จันทราช รายละเอียดได้ดังนี้

ตำแหน่งทางการศึกษาของพระมหาสุวัน จันทราช รายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔) เป็นครูสอนธรรมบาลีที่โรงเรียนประถมสงฆ์ วัดยุติธรรมทอน ธราราม ตาแสงดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เทียบเท่านักธรรม ชั้นตรี,ชั้นโทและชั้นเอก

พ.ศ. ๒๕๓๐ (ค.ศ. ๑๙๘๗) เป็นครูสอนธรรมบาลีที่โรงเรียนมัธยมต้นสงฆ์ วัดดอนตะลาด เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๓๑ (ค.ศ. ๑๙๘๘) เป็นครูสอนโรงเรียนธรรมบาลี อุดมสงฆ์สายสามัญ ที่วัดหลวง

เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) เป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องการศึกษาสงฆ์ แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๓ (ค.ศ. ๑๙๙๐) แต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการสอบจบชั้นโรงเรียนธรรมบาลี สายสามัญมัธยมศึกษาทั่วแขวงจำปาสักทุกปี

พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. ๑๙๙๗) เป็นต้นมาเป็นหัวหน้าศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๕๐ (ค.ศ. ๒๐๐๕) เป็นประธานคณะกรรมการก่อสร้างวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

พ.ศ. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๐๔) เป็นคณะกรรมการร่างหลักสูตรพุทธศาสนาที่นำมาสอนใน ๒ วิทยาลัย สงฆ์และสามารถสอนได้ในระดับมัธยมศึกษา และมีมัธยมศึกษาสงฆ์ทั่วประเทศ

พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ.) เป็นคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ลาว ไทย พม่า และเวียดนาม

พ.ศ. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) เป็นกรรมการสภาที่ปรึกษาการศึกษาสงฆ์ตัวแทนวิทยาลัยสงฆ์ร่างระเบียบการว่าด้วยการศึกษาสงฆ์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ครูสงฆ์เข้าในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๐ (ค.ศ. ๒๐๑๗) เป็นกรรมการสภาที่ปรึกษาการศึกษาสงฆ์ตัวแทนวิทยาลัยสงฆ์ร่างดำรัสว่าด้วยการศึกษาสงฆ์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ครูสงฆ์ทั่วประเทศเข้าในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามกฎหมาย

พระมหาสุวัน จันทราชท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง มีความมุมานะอย่างแรงกล้า มีความเด็ดเดี่ยวมั่นคง และเป็นผู้มีความเคร่งครัดในพระธรรมวินัย และมีความสุขรอบคอบตัดสินใจแน่วแน่ เมื่อท่านมุ่งมั่นจะทำอะไรแล้วท่านจะต้องทำให้สำเร็จ และงานทุกชิ้นที่จะทำท่านต้องวางแผนไว้ในใจอย่างรอบคอบที่สุด เมื่อผลงานออกมาจึงเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามมั่นคง ท่านเป็นผู้มีสายตายันยาวไกล และมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้ และของโลก โดยการอ่าน และอ่านวารสาร นิตยสารอื่น ๆ อีกมากมาย จึงนับได้ว่าพระอาจารย์ ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีต่อวงการการศึกษา ต่อการจัดการศึกษา โดยทั่วไป ซึ่งการสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวนี้จะทำให้เป็นคนรอบรู้ และนำมาความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

จากการสัมภาษณ์พระศักดา สิมโนธรรม ได้กล่าวว่าพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระนักพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านการศึกษาหลัง ค.ศ. ๒๐๐๔ อาคารบาลีชั้นสูงถูกทำลายและสร้างใหม่ที่วัดธรรมรังษี (วัดท่าหิน) เมืองปากเซ โดยมีพระมหาสุวัน จันทราช เป็นประธานในการก่อตั้ง ต่อมาท่านได้เป็นเจ้าคณะแขวงจำปาสัก ค.ศ. ๒๐๐๕ และท่านก็ได้ก่อตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นโดยใช้อาคารเดิมซึ่งเคยเป็นโรงเรียนปริยัติธรรม และสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาส่วนอาคารวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่กำลังดำเนินการก่อสร้าง ต่อมาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาสถาบันสงฆ์ เป็นการขยายพื้นที่การศึกษาไปยังชุมชนห่างไกล และอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาตามแนวทางนโยบายของพรรครัฐ ศูนย์การศึกษาอีกแห่งที่ ๒ ของประเทศทั้งภาคกลางและภาคใต้ของลาว คณะกรรมการได้ประสานงานกับคณะพรรครัฐอำนาจการปกครองวางแผนการศึกษาแขวง คณะวิทยาลัยครูปากเซ มหาวิทยาลัยจำปาสัก คณะศึกษา

สงฆ์ศูนย์กลาง วิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้ง และกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาลัยสงฆ์ จำปาสัก และวิทยาลัยสงฆ์องค์ตั้งให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน^{๑๐}

จากการสัมภาษณ์พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์ กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ไว้ว่า ท่านเอาการศึกษาสงฆ์เป็นหัวใจของพระสงฆ์ ต้องศึกษาให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะถ้าบวชมาแล้วต้องได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์คือศึกษา รักษาธรรมเพื่อรักษาธรรมวินัยของพระ จากการที่พระมหาสุวัน จันทราชท่านได้วางรากฐานการศึกษาไว้อย่างดี ในปัจจุบันก็มีการศึกษาในระดับวิทยาลัยและมีหลายสายเรียนในเลือกเรียนมีทั้งการเรียนในสายทางโลกและทางธรรมอยู่แล้ว วิทยาลัยสงฆ์ที่พระอาจารย์เป็นผู้ก่อตั้งและผู้บริหารก็ได้เน้นให้สายพุทธศาสนา เป็นสายเด่นในการศึกษา ธรรม บาลี และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีศูนย์โรงเรียนวันอาทิตย์ และศูนย์อบรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการดำเนินตามแนวทางของพระมหาสุวัน จันทราชมาตลอด การศึกษาสงฆ์และวิทยาลัยสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมา๑๒

จากการสัมภาษณ์พระคำตู่ อินธวงค์ กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ว่าการศึกษาของพระมหาสุวัน จันทราช เน้นการศึกษาปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ^{๑๑}

๑. ปริยัติ เป็นชื่อเรียกคำสอนทั้งปวงที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้

๒. ปฏิบัติ ปฏิบัติตนตามนัยที่พระองค์ทรงสอนไว้

๓. ปฏิเวธ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาเองภายในใจของผู้ปฏิบัติ

หลักสำคัญในพระพุทธศาสนาเป็นสายหลักของวิทยาลัยเพื่อฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการ และปฏิบัติควบคู่กับวิชาการทางโลกควบคู่กันไป

จากการสัมภาษณ์ พระโสภณ ปชโชโตกล่าวถึง พระมหาสุวัน จันทราชว่า การศึกษาของพระมหาสุวัน จันทราช ได้นำเอาแนวทางการศึกษาในพุทธศาสนาศึกษาในภาษาบาลีหรือคำว่า ศึกษาในภาษาสันสกฤตมีความหมายว่าให้รู้ ซึ่งมีอยู่ ๓ ประการ ตามแนวทางแห่งคำสอนในทางพระพุทธศาสนา คือ^{๑๒}

๑. สีสสิกขา คือ ศึกษาหรือให้เรียนรู้เกี่ยวกับศีลเพื่อพัฒนากาย และวาจาเพื่อพัฒนากายกับวาจาให้มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะป้องกันกิเลสอย่างหยาบ อันได้แก่ กายทุจริต และวจีทุจริต ไหลเข้าสู่จิตใจโดยทางกายและวาจา

๒. สมาธิ คือ การพัฒนาใจ โดยการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐาน และวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้ใจมีความเข้มแข็งพอที่จะต่อสู้กับกิเลสอย่างกลางที่ผ่านเข้ามาทางอายตนะ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจรวมถึงกิเลสที่เกิดขึ้นจากใจเองด้วย

๓. ปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจในสรรพสิ่งบรรดามีหรือที่เรียกว่า สังขารตามความเป็นจริงคือมีอย่างไร เป็นอย่างไร รู้เช่นนั้น หรือที่เรียกว่า ยถาภูตัง ยถาทัสสนัง

^{๑๐} พระศักดิ์ดา สิมโนธรรม, รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก หัวหน้ากรรมการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดหลวงเมืองปากเซ สปป.ลาว, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๑} พระคำตู่ อินธวงค์, รองกรรมการบริหารการสาธนาอุปการแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดป่าดงกระโหลง, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๒} พระโสภณ ปชโชโต, รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก หัวหน้าห้องการ อพ.ศ. แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เจ้าอาวาสวัดโซชัย สุวรรณราม เมืองปากเซ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สมศักดิ์ บุตรศรีวงศ์ศักดิ์ กล่าวถึง พระมหาสุวัน จันทราชว่า การศึกษาของพระมหาสุวัน จันทราช ได้นำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ มีสุจริตทั้ง ๓ คือ มีความประพฤติดีชอบ ๓ ประการ^{๑๓}

๑. กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำที่ตึงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย
๒. วาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา
๓. มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

จากการสัมภาษณ์อาจารย์พอน ไชแก้วกรรยา^{๑๔} กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่าท่านเป็นพระที่มุ่งต่อการศึกษาของพระเณร และลูกหลานของชาวบ้านที่เข้ามาบวชเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อเขาพากันมาบวชต้องมีติดออกไปบ้าง ในส่วนของโรงเรียนมัธยมสงฆ์เฉพาะวิชาธรรมบาลีสายสามัญ ท่านจะหาครูพระสงฆ์ที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยมาสอนเป็นประจำไม่เคยขาดและส่งเสริมให้เด็กวัดมีการศึกษาทุกคน ส่งเสริมให้รักการอ่านหนังสือ สวดมนต์เป็นประจำ

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ โพไซ นวนวิไล กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชไว้ว่า นับแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ไม่เคยมีการศึกษาสงฆ์จะเจริญก้าวหน้าเหมือนปัจจุบันภายใต้การนำของพระอาจารย์ได้ร่วมกับรัฐบาลได้เป็นผู้นำในการการปฏิรูป กฎหมายที่ว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ให้บรรยัติเข้าในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติโดยอาศัยท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่คือคณะกรรมการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์พื้นลาวทำให้การศึกษาสงฆ์ลาวมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะพระสงฆ์สามเณรที่เรียนจบมาก็ได้รับใช้กิจของสงฆ์คือทำงานเป็นครูสอนสงฆ์และเป็นเจ้าหน้าที่รัฐมีสวัสดิการ มีเงินเดือน ทำให้พระสงฆ์มีกำลังใจในการทำงานให้กับพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความสงบสุข^{๑๕}

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ คำพุด นามสกุล วิลลิจิต กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชไว้ว่า ท่านเป็นพระที่เคร่งครัดในการศึกษา จะสนับสนุนทุกด้านเพื่อการจรจรของพระพุทธศาสนา มีความสุขุมรอบคอบตัดสินใจแน่วแน่ เมื่อท่านมุ่งมั่นจะทำอะไรแล้วท่านจะต้องทำให้สำเร็จ และงานทุกชิ้นที่จะทำท่านต้องวางแผนไว้ในใจอย่างรอบคอบที่สุด เมื่อผลงานออกมาจึงเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม มั่นคงท่านเป็นผู้มีสายตาอันยาวไกล และมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม^{๑๖}

ในระดับอุดมศึกษาคือระดับปริญญาเมื่อเข้าเรียนต่อได้แล้วก็ส่งเสริมให้จบเพื่อรับใช้พุทธศาสนาและสังคมแบ่งเบาภาระจากภาครัฐบาลช่วยเหลือในยามจำเป็นต่าง ๆ^{๑๗}

จากการสัมภาษณ์พระศรีเมือง วงศ์ทะทองดากล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ในสมัยที่หลวงปู่แก้วทำการศึกษาในวัด การเรียนการศึกษาจะมีไม่มาก แต่ท่านก็สนใจเป็นพิเศษ มุ่งใน

^{๑๓} จากการสัมภาษณ์อาจารย์สมศักดิ์ บุตรศรีวงศ์ศักดิ์ หัวหน้าห้องการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๔} จากการสัมภาษณ์อาจารย์พอนไช แก้วกรรยา, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงจำปาสัก (วัดธรรมรังศรีเมืองปากเซ) อาจารย์สอนมัธยมตอนปลายสงฆ์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๕} จากการสัมภาษณ์อาจารย์ โพไซ นวนวิไล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ อาจารย์สอนประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป.ลาว, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๖} จากการสัมภาษณ์อาจารย์คำพุด วิลลิจิต, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก อาจารย์สอนประจำ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๗} จากการสัมภาษณ์อาจารย์ ศรีอา ผันบันดาน, ประธานกัมมบ้าน รากฐาน อาจารย์สอน หัวหน้าสายภาษาอังกฤษวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป.ลาว, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

การศึกษา ปรับปรุงในการศึกษา แสวงหาสามเณรมาเรียน และสนับสนุนการศึกษาทุกด้านโดยเฉพาะ
 สรรหาที่พักให้กับนักศึกษา ระดมทุนจากเจ้าอาวาสวัดที่อยู่ในเมืองปากเซให้สนับสนุนแก่การศึกษา
 สงฆ์ทุกด้าน

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาทพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อ
 สังคมเนื่องด้วยท่านเป็นพระที่เคร่งครัดในการศึกษา จะสนับสนุนทุกด้านเพื่อการจรรโลง
 พระพุทธศาสนา มีความสุขุมรอบคอบตัดสินใจแน่วแน่ เมื่อท่านมุ่งมั่นจะทำอะไรแล้วท่านจะต้องทำ
 ให้สำเร็จ และงานทุกชิ้นที่จะทำท่านต้องวางแผนไว้ในใจอย่างรอบคอบที่สุด เมื่อผลงานออกมาจึงเป็น
 ระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มั่นคงท่านเป็นผู้มีสายตาอันยาวไกล และมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา
 ธรรม ท่านมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์เป็นหัวใจของพระสงฆ์ ต้องศึกษาให้เข้าใจและ
 นำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะถ้าบวชมาแล้วต้องได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์คือศึกษา รักษาธรรมเพื่อรักษา
 ธรรมวินัยของพระ จากการที่พระมหาสุวัน จันทราช ท่านได้วางรากฐานการศึกษาไว้อย่างดี ในปัจจุบัน
 ก็มีการศึกษาในระดับวิทยาลัยสงฆ์และมีหลายสายเรียนในเลือกเรียนมีทั้งการเรียนในสายทางโลกและ
 ทางธรรมอยู่แล้ว วิทยาลัยสงฆ์ที่พระเป็นผู้ก่อตั้งและผู้บริหารก็ได้เน้นให้สายพุทธศาสนา เป็นสายเด่น
 ในการศึกษา ธรรม บาลี และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษ โรงเรียนวัน
 เสาร์ อาทิตย์ และศูนย์อบรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการดำเนินตามแนวทางของพระมหาสุวัน จันทรา
 ชาติตลอด การศึกษาสงฆ์และวิทยาลัยสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมาทั้งด้านศูนย์พระพุทธศาสนา
 และวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อบริการให้แก่สังคมชาวพุทธ

๓) บทบาทด้านการเผยแผ่ของพระมหาสุวัน จันทราช พระมหาสุวัน จันทราชเป็นพระ
 เณรนักเผยแผ่พุทธธรรมที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลก และทางธรรม เป็นผู้มีความกตัญญู
 กตเวทีเป็นยอด จึงเป็นที่ยอมรับของบรรดาพุทธบริษัท ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอด
 เนื้อหาสาระพุทธธรรมที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับยุคสมัย พุทธธรรมที่นำมาใช้ในการเผยแผ่ก็ทันต่อ
 สถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น โดยใช้การสื่อสาร (Communication) ทางเอกสาร
 วรรณกรรมหนังสือประเภทสิ่งตีพิมพ์ เรื่องสั้น พระธรรมเทศนา ปาฐกถา และ บรรยายธรรม ที่ได้รับ
 การตีพิมพ์เป็นหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ แลกเปลี่ยนเสียง วิดีทัศน์ และอื่น ๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่
 พระพุทธศาสนาในแขวงจำปาสัก และแขวงอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์พระมหานนธัน อควนโณ (พรหมจักร) กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช
 ว่าด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นภูมิ
 ปัญญาสูงสุดของมนุษย์ ประเทศลาวมีพระพุทธศาสนาเป็นสมบัติของชาติ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันทรง
 ค่ายิ่ง เป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากสำหรับวิถีชีวิตของประชาชนชาวลาว การที่ประชาชนชาวลาว
 ทุกคนเฝ้าอยู่ด้วยกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขก็เพราะร่มเงาของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์เป็นบุคลากร
 ที่เสียสละทำงานเพื่อประเทศชาติ ช่วยอบรมสั่งสอนประชาชนให้ละชั่ว ประพฤติดี ตามพระธรรมคำ
 สอนและตามกฎหมาย ระเบียบ กติกาของบ้านเมือง ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม สะดวกต่อ

การปกครองและการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์ มีอุดมคติที่จะนำประชาชนอยู่ ๒ ด้าน ด้วยกัน คือ^{๑๘}

๑) ด้านสติปัญญา ความรู้ พระสงฆ์ที่ดีต้องแนะนำออก บอกทางสว่างออกมาตักเตือน สังคมมนุษย์ถึงภัยอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นดังสัญญาณเตือนภัย ห้ามล้อแก่งสังคม

๒) เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นแรงบันดาลใจ เป็นสัญลักษณ์ประจักษ์พยานแห่งธรรม ความสงบร่มเย็นและสันติภาพ เป็นตัวอย่างแห่งผู้ประพฤติศีลธรรม ความสำรวมระวัง ความมักน้อย สันโดษ ความอดทน ความรักความเมตตา และเป็นผู้แบ่งปันความรักความเมตตากรุณา ความสงบรวมเย็นแก่งสังคมประเทศชาติ

จากการสัมภาษณ์พระคำพัก พรหมมะไซ กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช จัดว่าเป็นเพชรเม็ดงามรูปหนึ่งของชาวแขวงจำปาสัก และคณะสงฆ์ลาวในยุคปัจจุบัน ที่มีอุดมคติในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประชาชนเป็นผู้นำด้านสติปัญญา ความรู้ เป็นผู้นำทางจิตและวิญญาณที่ได้แสดงบทบาทของตนในด้านปัจเจกบุคคลและสังคม ทำหน้าที่ของความเป็นพระสงฆ์ที่ดีในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาด้วยการศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเผยแผ่พุทธธรรม หน้าที่ในการเผยแผ่พุทธธรรมนี้ เป็นบทบาทของพระสงฆ์ที่สำคัญ หากจะเทียบกับบทบาทด้านอื่น ๆ^{๑๙}

จากการสัมภาษณ์พระคำตุ๋ อินธวงศ์กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ท่านได้แสดงบทบาทหน้าที่ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ดั่งงาม ชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้งทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมบาลี อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพและคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ในพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยินหลักคำสอนทางศาสนา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความกตัญญูกตเวทิตา สร้างศรัทธาในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ออกมาแนะนำเสนอบทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้ทางออกบอกทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและคนส่วนรวม เพื่อสนองงานตามพุทธบัญชาและมหาเถรบัญชา โดยเริ่มตั้งแต่บทบาทการปกครอง บทบาทการศึกษาสงฆ์ บทบาทสาธารณูปการ บทบาทสาธารณสงเคราะห์ และบทบาทการเผยแผ่พุทธศาสนา^{๒๐}

จากการสัมภาษณ์พระโสภา ปชฺโชโต กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ท่านอธิบายให้พุทธศาสนิกชนฟังจนเกิดความเลื่อมใสยิ่งขึ้น ชื่นชมและประทับใจในพระอาจารย์ ในเรื่องของ

^{๑๘} จากการสัมภาษณ์ พระมหานนธัน อควนโณ (พรหมจักร), หัวหน้ากรรมาธิการ เผยแผ่ศีลธรรม แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดนันทนธรรมรามบ้านพุ่มวง, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๑๙} จากการสัมภาษณ์ พระคำพัก, พรหมพักดี หัวหน้ากรรมาธิการปกครองสงฆ์แขวง ประธานองค์กร พุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวเมืองชะนะสมบุรณ์เจ้าอาวาสวัดหลวง, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๐} พระคำตุ๋ อินธวงศ์, รองกรรมาธิการสาธารณูปการ แขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดป่าดงกระโหลง, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ศีลธรรมการสอน เพราะจะเห็นได้ว่าท่านได้รับคำชมเชยจากผู้ฟังทั่วไปว่า มีปัญญาเฉียบแหลม สามารถประยุกต์ใช้พุทธธรรมให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน สมกับได้รับสมญานามว่า “ปราชญ์แห่งเมืองจำปาสัก” อย่างแท้จริง มีคำกล่าวยกย่องจากผู้ที่ได้ใกล้ชิดว่าท่านใช้หลัก ศรีธรรมสาธกการแสดงธรรมของพระมหาสุวัน จันทราช ธรรมบรรยายของท่านเข้าใจง่าย มีสาระน่าฟัง และเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังทุกผู้ ทุกวัย^{๒๑}

จากการสัมภาษณ์พระศักดา สิมโนธรรม กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่าเป็นนักเผยแผ่ที่มีคุณภาพ ด้านการบรรยายถวญความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ ก็ดี ก็จะมีจดจำและนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ เคารพนับถือท่านพระมหาสุวัน จันทราชมาก ท่านเปรียบเสมือนตัวพระไตรปิฎกเคลื่อนที่และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก่อนจะมีการเวียนเทียน พระมหาสุวัน จันทราช จะบรรยายธรรม ครั้งละ ๔๐ นาที ก่อนที่จะทำการเวียนเทียน ท่านจะสอนจะเล่าความเป็นมาของวันต่าง ๆ การแสดงธรรมในวัด ก็จะเป็นองค์ผู้บรรยายธรรมทุกครั้ง เมื่อมีการประชุมสัมมนาพระสังฆาธิการ หรือเจ้าหน้าที่มาประชุม ท่านจะเป็นผู้บรรยายธรรมและมีการส่งพระนิเทศพระปริยัติไปสอนธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ ในบริเวณแขวงจำปาสัก^{๒๒}

จากการสัมภาษณ์พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์ กล่าวว่าพระมหาสุวัน จันทราชว่าเป็นการเผยแผ่ด้านการปฏิบัติธรรม ท่านได้สร้างสถานปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่ในด้านปฏิบัติบูชา ไว้ที่วัดจอมเพ็ญ และ วัดเวฬุวรรณพุทธะเหล่าเมืองโพนทอง และสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาปฏิบัติให้ถือหลักของไตรสิกขา ให้รักษาศูบาสกศีล ให้ตั้งมั่นอยู่ในทานศีล ภาวนา ซึ่งเป็นหลักที่ท่านได้ทำมาโดยตลอด^{๒๓}

จากการสัมภาษณ์พระศรีเมืองวงศ์ทองดำกล่าวว่าพระมหาสุวัน จันทราชว่าเป็นปราชญ์อย่างแท้จริง เห็นได้จากข้อคิด ข้อเขียน หรือคำพูด ที่แสดงออกในโอกาสต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในพุทธธรรมอย่างแตกฉาน หลวงพ่อพูดสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย พูดสิ่งที่น่าเบื่อให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ดังนั้น สิ่งที่หลวงพ่พูด จึงล้วนมีสาระควรแก่การนำไปคิดและปฏิบัติ หลวงพ่พูดยึดหลักยึดธรรม มุ่งประโยชน์เป็นหลัก คำพูดบางคำซึ่งอิงหลักการ จึงอาจกระทบกระเทือนใจผู้ใหญ่ว่าโดยไม่ตั้งใจ แม้สิ่งเหล่านี้อาจจะจะเป็นเหตุให้ไม่ได้รับอิทธิพลที่บุญชนทั่วไปไผ่หา แต่หลวงพ่คิดว่าถูกต้อง ชอบธรรม ก็ยังยึดมั่นในสิ่งที่ทำเสมอ ไม่หวั่นไหวไปตามกระแสโลกธรรม ถือตามพระพุทธดำรัสที่ว่า “สุเขน ญญฐา อถวา ทุก เขน น อุจจาวจ ปณจิตา ทสสยนติบัณฑิตทั้งหลาย อันสุขหรือทุกข์กระทบแล้ว ย่อมไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ”^{๒๔}

^{๒๑} พระโสภณ ปชโชโต, รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก หัวหน้าห้องการอพศ. แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เจ้าอาวาสวัดโขชัย สุวรรณราม เมืองปากเซ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๒} พระศักดา สิมโนธรรม, รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสัก หัวหน้ากรรมการธิการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดหลวงเมืองปากเซ สปป.ลาว, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๓} พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก กรรมการธิการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เจ้าอาวาสวัดพุกูน สุวรรณรามเมืองปากเซ, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๔} พระศรีเมือง วงทองดำ, หัวหน้าห้องการพัฒนาคูวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก รองหัวหน้ากรรมการสาธารณูปการแขวงจำปาสัก, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

จากการสัมภาษณ์ นายแก้ว แก้วมะณีวงศ์ กล่าวว่าพระมหาสุวัน จันทราช ได้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรับและเชิงรุก การเผยแผ่เชิง ของท่านจะทำการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การ สอนธรรมทั้งแก่ภิกษุสามเณร และประชาชน ส่วนการเผยแผ่เชิงรุก ท่านจะใช้การสงเคราะห์ใน รูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรมดั่งที่ท่านเป็นผู้อุปการะวิทยาลัยสงฆ์และมีการจัดตั้ง โรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาสงฆ์ เพื่อเป็นการศึกษาของพระสงฆ์ก่อสร้างสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง การศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นวิธีการเผยแผ่เชิงรุก^{๒๕}

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ดั่งงาม ชีวิต ที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้ง ทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมลาสิ อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับ ปริญญาจาก มจร สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็น พระสงฆ์ที่มีคุณภาพและคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ใน พระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่ พระพุทธศาสนา ทำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยึดมั่นในหลักความ ศาสนา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความ กตัญญูกตเวทีตา สร้างศรัทธาในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ออกมานำเสนอ บทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้ทางออก บอกทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธ ศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและคนส่วนรวมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับพระมหาสุวัน จันทราชผู้เป็นเจ้าของอาวาสและเป็นเจ้าคณะแขวง มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ มีการจัดการ เทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็น พลเมืองดีของประเทศชาติ อบรมภิกษุสามเณรที่ท่านได้ปกครอง ให้มีสมณะสัญญา มีจรรยา มารยาท ตลอดถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ มีการสวดมนต์ไหว้พระ ให้ฟังโอวาท คำสั่งสอน ให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และออกพรรษา ตลอดทำให้พุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนและมีความสัทธาจนเป็นที่รับรู้ในทั่วแขวง และต่างประเทศก็ล้วนเป็นผลงานของท่านพระอาจารย์

๔) บทบาทด้านการสาธารณูปการของพระมหาสุวัน จันทราช ด้านการสาธารณูปการ นั้น โดยภายใต้การนำคณะที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะแขวงพระมหาสุวัน จันทราชได้ดำเนินงาน ทุกด้านทุกโครงการอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการไตร่ตรองพิจารณาเหตุและผลเพื่อให้การ ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด งานด้านสาธารณูปการนั้น นอกจาก ท่านจะปฏิบัติในฐานะเจ้าอาวาสวัดแล้ว ท่านยังได้ปฏิบัติในฐานะเจ้าคณะจังหวัด ซึ่งต้องดูแลคณะ สงฆ์ทั่วทั้งแขวงจำปาสัก ยังความเจริญมาสู่คณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชนหน่วยงานราชการและ บุคคลโดยทั่วไป ผลงานด้านการสาธารณูปการของท่านพระอาจารย์ มหาสุวัน จันทราชท่านได้บันทึกไว้ใน สมุดบันทึกของท่านสรุปได้ ดังนี้

^{๒๕} สัมภาษณ์พ่อใหญ่แก้ว แก้วมะณีวงศ์, รองผู้ใหญ่นอนสว่าง เมืองปากเซ, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

พ.ศ. ๒๕๒๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ บูรณปฏิสังขรณ์ วัดบ้านเปื่อย ตาแสงดอนตาลาด เมืองจำปาสักนำสร้างกุฏิวิหาร ฉาลาโรงธรรม พ.ศ. ๒๕๓๐ บูรณปฏิสังขรณ์วัดและสร้างวัดในเขต ตาแสงดอนตาลาดวัดบ้านหลักแวน, บ้านโนนทวยวัดบ้านดอนหวาย วัดบ้านหนองหมากแก้ว วัดบ้านหนองขามแก้ววัดบ้านดอนหมากเอก วัดบ้านหนองผำ วัดบ้านท่าแตง วัดบ้านโนนสว่าง

พ.ศ. ๒๕๓๔ บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองบาเจียงเจริญสุขสร้างศาลาการเปรียญวัดบ้านกวางซี ฉาลาการเปรียญวัดบ้านแก้งยาว ซ้อมดินสร้างวัดบ้านแสนลายนอก สร้างวัดบ้านท่าช้าง สร้างศาลาการเปรียญวัดบ้านอุดมสุขสร้างฉาลาการเปรียญวัดบ้านหลัก ๒๑ สร้างฉาลาการเปรียญวัดบ้าน ๑๙ สร้างฉาลาการเปรียญวัดบ้านหลัก ๑๖ สร้างศาลาการเปรียญวัดบ้านถ้ำลือสลัก ๑๒, บูรณปฏิสังขรณ์ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหลัก ๑๐

พ.ศ. ๒๕๒๔๐ ถึงปัจจุบันได้บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองปากเซผู้นำก่อสร้างอาคารเรียนวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักสูง ๔ ชั้น, อาคารที่พัก ๒ หลัง ที่วัดหลวงปากเซและจะมีแผนขยายไปสร้างในพื้นที่เตรียมสร้างมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่จำนวนที่ดินจัดไว้ ๑๖ เฮกตร้า (๖๔ ไร่) นำพาสร้างอาคารโรงเรียนมัธยมปลายสงฆ์จำปาสักวัดธรรมลังศรีท่าหินสร้างวัดโชคคำบ้านจัดสัน สร้างวัดบ้านหลัก ๖ สร้างวัดบ้านพุกองสร้างวัดบ้านดงหมากจองสร้างวัดบ้านหนองหัวลิงสร้างวัดโชคไซ สร้างวัดหายโศกสร้างวัดบ้านโนนคู่สร้างวัดแก้วสำพันธ์ สร้างวัดบ้านห้วยยางคำเหนือแล้วห้วยยางคำใต้สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมพร้อมพระเจ้าใหญ่องค์แสนและศาลาการเปรียญที่วัดจอมเพ็ดสร้างวัดบ้านโนนศรีวิไล สร้างวัดใหม่เวินปากวางผู้นำสร้างศาลาโรงธรรมวัดห้องขอมผู้นำสร้างศาลาการเปรียญและรูปเหมือนพระอาจารย์ครุณวนพร้อมหอปริสฐานที่วัดพระบาท

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขตเมืองชนะสมบูรณจัดหาที่ดินสร้างวัดบ้านหลัก ๒๔ สร้างศาลาโรงธรรม กุฏิ สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าพุกกระแต สร้างอุโบสถวัดออกเมือง สร้างศาลาโรงธรรมวัดบ้านสุละซึ่งแต่ก่อนเป็นที่โรงเรียนที่ย้ายออกวัดหนองเม้าลาดเสือ สร้างฉาลาโรงธรรมวัดบ้านสกุ สร้างสร้างศาลาโรงธรรม และวัดสีมขึ้นที่เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขตเมืองโพนทองสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดหนองดินจี่(วัดถ้ำคูหาสุวรรณราม) วัดบ้านพุกเค็ง วัดโพนเผ็ง วัดดอนโจด วัดชุมทอง สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดเวฬุวรรณภูเส้า สร้างบันไดขึ้นบนจอมพุกที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่องค์แสนบนหลังภูและวัดบนหลังภูที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของเมืองปากเซ และเมืองโพนทอง

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองประทุมพรสร้างวัดบ้านหลัก ๔๘ สร้างวัดบ้านหลัก๔๐ สร้างวัดบ้านท่าฮู้ สร้างสิมวัดบ้านพะโพ สร้างสิมสร้างฉาลาโรงธรรมวัดบ้านแกแล สร้างวัดหลัก ๑๖ เหล่าหญ้า สร้างวัดโสนด สร้างวัดอุดมสุข สร้างวัดกาละ สร้างสิมวัดสมิง สิมวัดพรหมลือ สร้างวัดหลัก ๓๔ สร้างวัดหลัก ๓๖ สร้างศาลาโรงธรรมวัดปากตวย สร้างศาลาโรงธรรมวัดบ้านบังชายดอนแดงศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าพระธาตุโพนเสม็ก

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองสุขมาสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าโนนแดง สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าอุทุม, สร้างวัดหนองบัวขาว, สร้างวัดทางโง สร้างวัดบ้านเหียง

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองมูลบ่ิมกสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดวัดป่าเมืองใหม่เวินแคน สร้างวัดบ้านสี่แยก สร้างสิมวัดบ้านหนองงา วัดเขมาโพนจำปา

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองโขงสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดวัดป่าทางดอนคอนพะเพ็งสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดวัดป่าบ้านเพียงดีสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพุทธรังษีวัดพระอาจารย์ปู่ศรีสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดป่าสามแยกบ้านท่าโพ วัดพุโนนชาตา วัดป่าบ้านแก้ง วัดป่านางแวง

บูรณปฏิสังขรณ์และสร้างวัดในเขต เมืองปากช่องสร้างศาลาโรงธรรมวัดหลักกิโล ๒๘ สร้างศาลาโรงธรรมวัด ๓๘ นำพาส่งสร้างวัดหลักกิโลเมตร ๔๒ นำพาส่งสร้างวัดหัวเมืองสุวรรณราม นำพาส่งสร้างวัดทุ่งกระต่าย นำพาส่งสร้างวัดหนองอี้อย นำนพาส่งสร้างวัดห้วยกอง นำนพาส่งสร้างวัดน้ำตาง นำพาส่งสร้างวัดทุ่งกาหลง นำพาส่งสร้างวัดหลักเจียง นำนพาส่งสร้างวัดน้ำปด นำนพาส่งสร้างวัดหลักกิโล ๑๕ นำพาส่งกุติวัดห้วยหมากจัน นำนพาส่งสร้างวัดหลักกิโล ๑๑ นำนพาส่งสร้างสมิวัดบ้านทุ่งเส็ด นำนพาส่งสร้างวัดบงกตา

จากการสัมภาษณ์พระคำตู้ อินทวงศ์กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชเกี่ยวกับการสาธารณูปการไว้ว่า วาทานจะเน้นการก่อสร้าง สร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนของพระเณร และจัดสร้างสถานที่ให้มีการประชุมพระสังฆาธิการในระดับจังหวัด เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย^{๒๗} นอกจากนี้พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พระมหาสุวัน จันทราชไว้ว่า ท่านได้สร้างสิ่งสาธารณูปการทุกอย่างไว้แก่วัด ดังเช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศาลาโบสถานบำเพ็ญกุศล เป็นต้น เพื่อสงเคราะห์ประชาชนให้ได้มีสถานที่ในการบำเพ็ญความดี^{๒๘} ซึ่งสอดคล้องกับอดีตพันตำรวจโท สมไช กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราชว่าการสร้างวัดวาอารามของท่านพระอาจารย์ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและรักษารัตประเพณีอันดีงามของชาติเป็นที่สักการบูชาของประชาชนลาวทุกเผ่าชน เป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนของลูกหลานชาวบ้านให้รู้ถึงบาปบุญคุณโทษ^{๒๙}

จากการสัมภาษณ์ อาจารย์โพไซ นวนวิไล กล่าวถึงพระอาจารย์ มหาสุวัน จันทราช ไว้ว่า สมัยก่อนที่บ้านไม่มีวัดประชาชนลำบากในการไปทำบุญเวลาหน้าฝนถนนก็ไม่ดีประชาชนได้รับความลำบากเพราะอยู่ห่างไกลวัดวาอารามไม่มีโอกาสจะได้ทำบุญเวลากลางพรรษาแต่ด้วยการนำพาของพระอาจารย์ก็มีวัดได้เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจเวลาว่างงานบุญก็มีโอกาสได้ทำอยู่กับบ้านทำให้เกิดความสามัคคี มีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ ลูกหลานก็ได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือทางธรรมและทางโลกและเกิดมั่งคั่งศิทธิตามความเชื่อของคนโบราณซึ่งเป็นการอบรมทางใจที่ดีที่สุด^{๓๐}

จากการสัมภาษณ์อาจารย์พอนไซ แก้วกันละยา กล่าวถึงพระมหาสุวัน จันทราช ไว้ว่า แหวงจำปาสักเป็นใบหน้าใหม่ทางด้านการศึกษาสงฆ์ก็เพราะมีอาคารเรียนที่สวยงามและมีที่พักอาศัยได้หลายแห่งไม่เฉพาะแต่ในเทศบาลแต่ยังได้ขยายพื้นที่ไปในเขตห่างไกลความเจริญก็มีวัดวาอาราม

^{๒๖} พระมหาสุวัน จันทราช, (วัน อุดมโม) ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวง เจ้าคณะแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๗} พระคำตู้ อินทวงศ์, รองกรรมการธิการสาธารณูปการแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดปางกระโลง, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๘} พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก กรรมการการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เจ้าอาวาสวัดพุกูน สุวรรณรามเมืองปากเซ, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๒๙} พันตำรวจโท สมไช, รองผู้ใหญ่บ้านโนนสะหว่าง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๐} จากการสัมภาษณ์อาจารย์ โพไซ นวนวิไล, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ อาจารย์สอนประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก สปป.ลาว, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

และอาคารโรงเรียนสงฆ์ไว้เพียงพอับความต้องการซึ่งตามจากสมัยก่อนมากล้วนแต่เป็นผลงานการนำพาของพระอาจารย์ใหญ่^{๓๑} และพระศรีเมือง วงศ์ทองคำ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พระมหาสุวัน จันทราชไว้ว่างานสาธนาญประกอบการเป็นงาน ที่สำคัญระดับต้น ๆ นับได้รู้จักพระอาจารย์ก็ได้เห็นผลงานอันโดดเด่นหลายด้านเช่น ศาสนสถาน วัดวาอารามที่เป็นสถานที่ทางศาสนาแล้วพระอาจารย์ยังสร้างถนน นำไฟฟ้า น้ำประปาเขาหมู่บ้านและชุมชน สร้างสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประจำแขวงจำปาสัก และยังสร้างอนุสรสถาน ที่เป็นบรรพบุรุษไว้ให้คนรุ่นหลังได้สักการบูชา^{๓๒}

พระมหาสุวัน จันทราช ได้ทำประโยชน์ต่อการสาธารณูปการอย่างใหญ่หลวงคือส่วนที่เป็นประโยชน์ในส่วนของทรัพย์สินสมบัติส่วนตนพร้อมกันไป โดยส่วนที่เป็นสมบัติของท่านเป็นพระที่ยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัย จริยาวัตรอันงดงามไปตามลำดับเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนทั่วไป โดยส่วนปริหิตตะปฏิบัติ คือ ท่านที่บำเพ็ญประโยชน์ในส่วนที่เป็นสาธารณะมีเป็นอันมากทั้งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเล่าเรียนพร้อมได้ปฏิบัติบำเพ็ญธรรม ท่านได้อุทิศชีวิตให้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทั้งที่เป็นวัดและธรณีสงฆ์เป็นจำนวนมากและได้อุทิศตนเพื่อการสงเคราะห์แก่ญาติธรรมทุกรูปทุกนามโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะแม่เมตตาธรรมโดยไม่เลือกหน้าแก่สรรพสัตว์ทุกชนิด ที่เข้ามาพึ่งพาอาศัยบุญ เป็นที่เคารพสักการะของศิษยานุศิษย์ทั้งคนลาวและต่างประเทศ ท่านมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองดูบุคคลทั้งหลายด้วยความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ดังนั้น ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาทพระมหาสุวัน จันทราชได้ปรากฏบทบาททุกด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านการปกครอง, การศึกษาสงฆ์, การเผยแผ่ และด้านสาธนาญประกอบการอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการไตร่ตรองพิจารณา เหตุ ผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วย

ความเรียบร้อย ใดประโยชน์อย่างสูงสุด งานด้านสาธนาญการนั้นนอกจากท่านจะปฏิบัติในฐานะเจ้าอาวาสวัดแล้ว ท่านยังได้ปฏิบัติในฐานะเจ้าคณะแขวง ดูแลคณะสงฆ์ทั่วทั้งจำปาสัก ยังความเจริญมาสู่คณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชน หน่วยงานราชการ และบุคคลโดยทั่วไป

๓.๓ สรุป

จากการศึกษาประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาท พระมหาสุวัน จันทราช (วัน อุดมธมโม) เป็นพระเถระที่มีความรับผิดชอบสูง ท่านจะคิดไตร่ตรองการกระทำอย่างรอบคอบ ไม่หลงเชื่อ ไม่มกมาย และต่อสู้กับเหตุการณ์ที่จะต้องเผชิญหน้าทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยของคณะสงฆ์ ที่ท่านได้วางรากฐานการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระบรมศาสดา ทำให้คณะสงฆ์อยู่ภายใต้การปกครองอยู่ในระเบียบวินัย เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนตามกิจของสงฆ์ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตแบบสมณะ เรียบง่าย ไม่หลง ไม่ยึดติด และเสียสละเพื่อส่วนรวม ใช้หลักความยุติธรรมที่นำมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ นับว่าท่านเป็น

^{๓๑} จากการสัมภาษณ์อาจารย์พอนไซ แก้วกรรยา รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงจำปาสัก (วัดธรรมรังศรีเมืองปากเซ) อาจารย์สอนมัธยมตอนปลายสงฆ์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

^{๓๒} พระอาจารย์ ศรีเมือง, วงศ์ทองคำ หัวหน้าห้องการพัฒนาครูวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก รองหัวหน้ากรรมการสาธารณูปการแขวงจำปาสัก, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

แบบอย่างที่ดี ยึดถือคุณธรรม เคร่งครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมดเช่นการวางระเบียบแบบแผน ในการปกครองสงฆ์และกติกากของการบวชไว้อย่างเคร่งครัดให้คณะสงฆ์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตามระเบียบกติกาสงฆ์อย่างจริงจังเมื่อลูกศิษย์ทำอะไรผิดพลาดท่านก็เรียกมาว่ากล่าวตักเตือนชี้แจงสิ่งที่ผิดถูกให้เข้าใจและในบางโอกาสก็ลงโทษบ้างพอสมควรแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบ ท่านมองศิษย์ของท่านทุกคนเหมือนลูกในไส้เสมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกันคุณความดีอันนี้ย่อมปรากฏชัดแก่สายตาต่อคณะศิษย์และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกท่านอย่างดีในการปกครอง และพระสงฆ์ทั่วแขวงจำปาสัก

ด้านบทบาทการศึกษา จะสนับสนุนทุกด้านเพื่อการจรโลงพระพุทธศาสนา มีความสุขุมรอบคอบตัดสินใจแน่วแน่ เมื่อท่านมุ่งมั่นจะทำอะไรแล้วท่านจะต้องทำให้สำเร็จ และงานทุกชิ้นที่จะทำท่านต้องวางแผนไว้ในใจอย่างรอบคอบที่สุด เมื่อผลงานออกมาจึงเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มั่นคงท่านเป็นผู้มีสายตายาวไกล และมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม ท่านเอาการศึกษาสงฆ์เป็นหัวใจของพระสงฆ์ ศึกษาให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะถ้าบวชมาแล้วต้องได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์คือศึกษาธรรมวินัยของพระ จากการที่พระมหาสุวัน จันทราช (วัน อุดคมโม) ท่านได้วางรากฐานการศึกษาไว้อย่างดี ในปัจจุบันก็มีการศึกษาในระดับวิทยาลัยสงฆ์และการเรียนที่หลากหลายมีทั้งการเรียนในสายอาชีพและทางธรรมอยู่ วิทยาลัยสงฆ์ที่พระอาจารย์เป็นผู้ก่อตั้งและผู้บริหารก็ได้เน้นให้สายพุทธศาสนา เป็นสายเด่นในการศึกษา ธรรม บาลี และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษ โรงเรียนวันเสาร์อาทิตย์ และศูนย์อบรมคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นการดำเนินตามแนวทาง การศึกษาสงฆ์และวิทยาลัยสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมาทั้งด้านศูนย์พระพุทธศาสนาและวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อบริการให้แก่สังคมชาวพุทธ

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ดีงาม ชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้งทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมบาลี อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับปริญญาจาก มจร สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพและคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ในพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา นำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยึดหลักคำสอนทางศาสนา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความกตัญญูตเวทิตา สร้างศรัทธาในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ออกมานำเสนอบทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้ทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและคนส่วนรวมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับพระมหาสุวัน จันทราช ผู้เป็นเจ้าอาวาสและเป็นเจ้าคณะแขวง มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ มีการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ อบรมภิกษุสามเณรที่ท่านได้ปกครอง ให้มีสมณะสัญญา มีจรรยา มารยาทตลอดถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ มีการสวดมนต์ไหว้พระ ให้ฟังโอวาท คำสั่งสอนให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา

และออกพรรษา ตลอดทำให้พุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนและมีความสัทธาจนเป็นที่รับรู้ในทั่วแขวง และต่างประเทศก็ล้วนเป็นผลงานของท่าน

ด้านสาธารณูปการ พระมหาสุวัน จันทราชได้มีการการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประโยชน์อย่างสูงสุด งานด้านสาธารณูปการนั้นนอกจากท่านจะปฏิบัติในฐานะเจ้าอาวาสวัดแล้วท่านยังได้ปฏิบัติในฐานะเจ้าคณะแขวง ซึ่งต้องดูแลคณะสงฆ์ทั่วทั้งจำปาสัก ยิ่งความเจริญมาสู่คณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชน หน่วยงานราชการ และบุคคลโดยทั่วไปผนวกงานอันโดดเด่นและใหญ่หลวงของพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระที่บำเพ็ญคุณประโยชน์ อันถือได้ว่าสมบูรณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ส่วนที่เป็นประโยชน์ในส่วนของอัตสมบัติพร้อมกันไป โดยส่วนที่เป็นอัตสมบัติท่านเป็นพระที่ยึดมั่น ในหลักพระธรรมวินัย จริยาวัตรอันงดงามไปตามลำดับเป็นที่เคารพเลื่อมใส ศรัทธา ของประชาชนทั่วไป โดยส่วนปริหิตปฏิบัติ คือท่านบำเพ็ญประโยชน์ในส่วนที่เป็นสาธารณะเป็นอันมากทั้งที่ปรากฏเป็นรูปธรรม และนามธรรม เช่น ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเล่าเรียนพร้อมได้ปฏิบัติบำเพ็ญธรรม พระอาจารย์ได้อุทิศชีวิตให้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทั้งที่เป็นวัดและธรณีสงฆ์เป็นจำนวนมากและได้อุทิศตนเพื่อการสงเคราะห์แก่ญาติธรรมทุกรูปทุกนามโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะแม่เมตตาธรรมโดยไม่เลือกหน้าแก่สรรพสัตว์ทุกชนิด ที่เข้าพึ่งพาอาศัยบุญ เป็นที่เคารพสักการของศิษยานุศิษย์ทั้งคนลาวและต่างประเทศ วิสัยทัศน์ของพระมหาสุวัน จันทราช มองดูบุคคลทั้งหลายด้วยความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ดังนั้นทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากพระมหาสุวัน จันทราช เช่นเดียวกัน

บทที่ ๔

ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์หลักภาวนา ๔ กับบทบาทของ พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป. ลาว ที่มีต่อสังคม

ในบทนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทสำคัญของพระมหาสุวัน จันทราชที่มีผลต่อสังคมใน
แขวงจำปาสักหลักวิเคราะห์บทบาททางด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระมหาสุวัน จันทราช ได้
นำมาใช้ในทางด้านสังคม และด้านประเทศชาติเพราะมีความเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๔.๑ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักภาวนา

พระมหาสุวัน จันทราช ได้สอนการปฏิบัติต่อประชาชนพัฒนาทางกาย ให้รู้จักติดต่อ
เกี่ยวกับสิ่งทั้งหลายที่อยู่ภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ
ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมเกิดความงอกงาม นอกจากนี้การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ ให้ตั้งอยู่
ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่กับผู้อื่นได้ด้วยความดีนอกรี
การเจริญปัญญาหรือพัฒนาปัญญา คือ ให้รู้และเข้าใจแก่สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เท่าทันเห็น
โลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และแก้ไขด้วยปัญญา
ดังนั้นจึงควรที่จะนำมาเป็นหลักในการพัฒนสังคมในทุกด้าน และท่านได้สอนธรรมในการพิจารณา
กายให้เห็นกาย ทั้งที่เป็นภายใน ทั้งที่เป็นภายนอก เป็นภายนอก วิเคราะห์บทบาทด้านสังคมทางด้าน
กายภาพ

บทบาทมาเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าพระมหาสุวัน จันทราช ใช้หลักความยุติธรรม และยึดหลัก
แห่งความสามัคคี ที่นำมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ นับว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดี และยึดถือ
คุณธรรม เคร่งครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมดเช่นการวางระเบียบแบบแผนในการปกครองสงฆ์
และกติกากฎของการบวชไว้อย่างเคร่งครัดให้คณะสงฆ์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตาม
ระเบียบกติกากฎอย่างจริงจังเมื่อลูกศิษย์ทำอะไรผิดพลาดท่านก็เรียกมาว่ากล่าวตักเตือนชี้แจงสิ่ง
ที่ผิดถูกให้เข้าใจ

บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ด้านการเมืองพระอาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณผู้คน
ในสังคมแขวงจำปาสักและทั่วทั้งประเทศรู้จักและมีความศรัทธาไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไปจนกระทั่ง
ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ และท่านมีบทบาทหน้าที่หลักทั้งสองอย่าง คือ ดูแลพุทธศาสนาตามหน้าที่หลักของ
พระสงฆ์ และยังพัฒนาประเทศชาติโดยการอนุรักษ์จารีตประเพณี โดยการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน
ให้เข้าถึงจิตใจของผู้คนทางเมืองตั้งแต่ผู้นำทางการเมืองระดับนำขึ้นท้องถิ่นถึงผู้นำแขวงและ
ระดับชาติ นอกจากนี้ยังได้ทำหน้าที่เป็นประธานให้คำปรึกษาของหลายฝ่าย นอกจากทางสงฆ์แล้วยังได้ให้
คำปรึกษาให้กับญาติโยมทุกภาคส่วนของสังคม โดยท่านพระอาจารย์ได้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา
ไปเทศนาเผยแผ่ซึ่งสอดคล้องกับหลักสำคัญทางพุทธศาสนาซึ่งพระพุทธเจ้ามองว่าบทบาทหลักของ

พระสงฆ์หลังจากการศึกษาธรรม และการปฏิบัติธรรม คือ การนำธรรมที่ได้จากการปฏิบัติธรรม หรือการนำธรรมที่ได้จากการศึกษา และปฏิบัติไปสู่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

อีกประการหนึ่งผลงานด้านกายภาพของพระมหาสุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักทางด้านเศรษฐกิจมีการเทศนาส่งเสริมชักชวนประชาชนให้ร่วมพลังความสามัคคีกันเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นรองลงมาพร้อมแนะนำให้ประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ มีการเทศนาเกี่ยวกับการริเริ่มจัดทำโครงการใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพ มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ฝึกสอนอาชีพแก่ประชาชนให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนไปดูงานที่องค์กรอื่นมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนเช่นมูลนิธิกองทุนศูนย์และเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของชุมชนการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพแก่ประชาชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก ทำให้ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว การเผยแผ่แนวทางดำรงชีพในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ประชาชนนำไปปฏิบัติและนำหลักธรรมเรื่อง สัมมาอาชีวะ ไปเผยแผ่ให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพอย่างสุจริต

สรุป จากการวิเคราะห์หัตถบาทด้านกายภาพที่ท่านกล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าหัตถบาท พระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคมโม) เป็นพระเถระที่มีความรับผิดชอบสูง ท่านจะคิดไตร่ตรองการกระทำอย่างรอบคอบ ไม่หลงเชื่อ ไม่มกมาย และต่อสู้กับเหตุการณ์ที่จะต้องเผชิญหน้าทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยของคณะสงฆ์ ที่ท่านได้วางรากฐานการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระบรมศาสดา ทำให้คณะสงฆ์อยู่ภายใต้การปกครองอยู่ในระเบียบวินัย เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนตามกิจของสงฆ์ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่สมณะ เรียบง่าย ไม่หลง ไม่ยึดติด และเสียสละเพื่อส่วนรวม ใช้หลักความยุติธรรมที่นำมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ นับว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดถือคุณธรรม เคร่งครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมดเช่นการวางระเบียบแบบแผนในการปกครองสงฆ์และกติกากของการบวชไว้อย่างเคร่งครัดให้คณะสงฆ์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตามระเบียบกฏกติกาสงฆ์อย่างจริงจัง

หัตถบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ด้านการเมืองพระอาจารย์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณผู้คนในสังคมแขวงจำปาสักและทั่วทั้งประเทศกระทั่งเจ้าหน้าที่รัฐ และท่านมีบทบาทหน้าที่หลักทั้งสองอย่างคือ ดูแลพุทธศาสนาตามหน้าที่หลักของพระสงฆ์ และยังพัฒนาประเทศชาติโดยการอนุรักษจารีตประเพณีร่วมกับภาครัฐ โดยการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนให้เข้าถึงจิตใจของผู้นำทางการเมืองตั้งแต่ผู้นำทางการเมืองระดับนำขึ้นท้องถิ่นถึงผู้นำแขวงและระดับชาติ นอกนี้ยังได้ทำหน้าที่เป็นประธานให้คำปรึกษาของหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายสงฆ์ และ ฝ่ายรัฐ ให้คำปรึกษาให้กับญาติโยมทุกฝ่ายของสังคม

หัตถบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสัก ในการพัฒนาทางร่างกายของประชาชนให้มีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายแล้ว และสามารถพัฒนาประชาชนให้ประกอบคุณงามความดี บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนสังคม เช่น การให้ทาน การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว พระอาจารย์ได้เตือนสติให้แนวคิดควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้และการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่

ประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะและการสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพุดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นมีความประพุดตีเสมอต้นเสมอปลาย

๔.๒ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักศีลภาวนา

หากวิเคราะห์บทบาทด้านศีลภาวนาของพระมหาสุวัน จันทราช ในบทบาทต่อการพัฒนา สังคมในแขวงจำปาสักด้านการศาสนาสงเคราะห์ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นประโยชน์หรือ สถานที่ที่เป็นซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชนทั่วไป แต่ถ้าชาวบ้านไม่พร้อมที่จะช่วยตนเองพระ อาจารย์ ก็จะเสนอแนะโดยเฉพาะผู้นำในท้องถิ่นให้มีความคิดริเริ่มว่าในชุมชนมีอะไรที่จะทำให้เกิด ประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยการรวมแรงรวมใจระหว่างวัดกับชุมชนสังคมหรือจัดตั้งคณะกรรมการรับ สิ่งของหรือบริการที่จะได้รับจากผู้อื่น มาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์แก่กลางขวางออกไปจนเป็นที่รู้จัก เชิดชูขององค์กรทั้งภาครัฐและผู้นำที่ได้มอบผลงานที่เห็นได้ชัดเจน

วิเคราะห์ผลงานของพระมหา สุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักด้านท่าน เป็นผู้นำสูงสุดทางด้านการปกครอง การบริหาร การศึกษา สาธารณสงเคราะห์และ สาธัญูปการ ตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาวโดยหลักแล้วผลงานแต่ละอย่างของท่านล้วนแล้วมีความสำคัญที่เกี่ยว กับประเทศชาติไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อมเพราะว่าพระสงฆ์ซึ่งมีบทบาทหลักของ พระพุทธศาสนา เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นศูนย์รวมทางด้านความสามัคคีซึ่งประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว บทบาท และหน้าที่ชัดเจนในการส่งเสริมความสามัคคี ของ พุทธศาสนิกชนทุกชนชาติชนเผ่า โดยยึดถือเอาพระธรรมวินัยและระเบียบกฎหมาย และจารีต ประเพณีผสมผสานเข้าด้วยกันกับวิถีในการดำรงชีวิตจำวัน เพื่อเป็นเอกภาพในการเชื่อถือการปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับกาลโอกาสและความเป็นจริงของ สปป. ลาว ซึ่งในส่วนนี้ก็มีผลต่อการปฏิบัติตน ชีวิตประจำวัน ความเชื่อมั่นและแรงศรัทธาของประชาชนไม่เฉพาะแต่ภายในแขวงจำปาสักที่เป็นเขต การปกครองของพระอาจารย์แต่ก็ยังมีส่วนร่วมในระดับประเทศ เพราะพระมหาสุวัน จันทราช เป็น พระเถระรูปสำคัญเป็นตัวแทนให้พระสงฆ์ในแขวงจำปาสัก เป็นคณะกรรมการธิการของการปกครอง และ บริหารคณะสงฆ์ทั่วประเทศ

พระมหาสุวัน จันทราช มีส่วนสำคัญในการร่วมร่างกฎหมายสำคัญทุกฉบับที่เกี่ยวกับการ ศึกษาสงฆ์ เป็นที่ปรึกษาของนักการเมืองระดับชาติ และเป็นที่เคารพศรัทธา แก่ผู้นำทางสังคม และประชาชนทั่วไปการเข้าใจสภาพปัญหาของสังคมชาวพุทธบริษัทในแขวงจำปาสักทำให้การพัฒนา จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมากด้วยการมีคุณธรรมในการพัฒนาประเทศชาติ และปลูกฝัง จิตสำนึกให้ประชาชนได้ดำเนินชีวิตตามหลักของไตรสิกขา คือศีลสมาธิ ปัญญาเพื่อเป็นคุณธรรมในการ ทำงานเพื่อพัฒนาสังคมและการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาสังคมด้วยความพอใจมีความเพียรมีการตรี ติตรองและมีการทดลองเป็นรากฐานแห่งความสำเร็จผล แก่การพัฒนาประเทศชาติโดยการที่พระมหาสุ วัน จันทราช เป็นบุคคลสำคัญในพัฒนาประเทศชาติหลายด้าน ดังนั้นจึงทำให้หลายภาคที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ พระมหาสุวัน จันทราช ได้รับเกียรติคุณจากหัวหน้าห้องการศึกษาประจำ เมืองปากเซจากเจ้าแขวง จำปาสักจากคณะกรรมการแนวลาสร้างชาติประธานศูนย์กลางองค์การพุทธ ศาสนาสัมพันธ์ลาว จากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา นอกจากนี้เกียรติคุณแล้ว ท่านยังได้รับ เหรียญเกียรติยศจากหลายฝ่ายทางภาคส่วนเช่น เหรียญเกียรติยศจากสหพันธ์นักรบเก่าแห่งชาติ ประธานศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติเหรียญระลึกครบรอบ ๖๐ ปี ประธานคณะกรรมการศูนย์กลาง

แนวลาสร้างชาติ และอื่นอีกหลายอย่าง แต่สิ่งสำคัญที่สุดท่านยังได้รับชัยชนะงานชิ้น ๑ จากประธานประเทศ แห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งเป็นเหรียญชัยสูงสุดสำหรับผู้ที่มีผลงานดีเด่นรอบด้านในการประกอบส่วนช่วยเหลือสังคมและพัฒนาประเทศชาติเป็นการยืนยันได้ว่าพระอาจารย์มีบทบาทสำคัญและปฏิบัติหน้าที่สำเร็จผลโดยแท้

ผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวพระมหาสุวัน จันทราช เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ของพระสงฆ์และประชาชนพุทธในแขวงจำปาสักไม่ว่าจะเป็นทางด้านพิธีกรรมทางพุทธศาสนาผสมผสานกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติลาวในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมวัด วาอาราม สถาปัตยกรรม อันเก่าแก่และเป็นผู้ดำเนินการปฏิสังขรวัด อบรมสั่งสอนปลูกจิตสำนึกให้พุทธศาสนิกชนให้รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ มีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจเอื้ออารีจริงใจให้ความต้อนรับด้วยไมตรีจิตอันดีงามโดยอาศัยหลักคุณธรรม ได้แก่ มีเมตตา กรุณา มุทิตาต่อนักท่องเที่ยว มีศรัทธา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น มีสามารถภาพจิตดี คือมีความพร้อมในการทำงาน อันได้แก่ขันติคือความอดทน สามานีคือความมีใจตั้งมั่น อธิฐาน คือ ความเด็ดเดี่ยว วิริยะคือความเพียร สติคือความระลึกเท่าทันนอกจากการนำหลักธรรมมาใช้พระอาจารย์ยังได้สร้างสถานที่ท่องเที่ยวที่ประสมประสานโดยเอาวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจเข้ากับวรรณกรรมที่เป็นตำนานนิทานพื้นบ้านเพื่อให้เยาวชนได้รู้จักความเป็นชาติรู้จักประวัติศาสตร์ของชาติรักษาภาษาลาวเพื่อรักษาจารีตประเพณีอันดีงามไว้ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากทั่วทุกมุมโลได้เรียนรู้ นอกจากนี้แล้ว ท่านยังให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ แนะนำภาครัฐให้จัดทำแผนผังการท่องเที่ยวพระธาตุและวัดสำคัญในประเทศลาว รวมทั้งแหล่งมรดกโลกและการท่องเที่ยวธรรมชาติ

บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสัก ในการพัฒนาทางร่างกายของประชาชนให้มีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายแล้ว และสามารถพัฒนาประชาชนให้ประกอบคุณงามความดี บำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนสังคม เช่น การให้ทาน การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว พระอาจารย์ได้เตือนสติให้แนวคิดควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้และการหลุดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับกาลเทศะและการสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพาสในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเลสร้างคุณงามความดีแก่คนในสังคม และประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาพฤติกรรมในเชิงกุศลกรรมทางกายกรรม คือ การพัฒนากรรมดีทางกายไปด้วยในพัฒนาร่างกายนั้นท่านได้นำหลักธรรม ด้วยกายานุปัสสนาสติปัฏฐานในชุมชน คือ ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้มีการจัดปฏิบัติธรรมประจำปีและทุกวันพระ เพื่อให้พระสงฆ์ได้นำพาประชาชนนั่งสมาธิเจริญภาวนาเพื่อให้ประชาชน รู้จักการพิจารณาในกายอันเป็นที่ตั้งให้เกิดสติ พิจารณาตั้งแต่ ลมหายใจเข้า และลมหายใจออก เพื่อเป็นอุบายในการพิจารณาอย่างประณีต เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้พัฒนาจิต และเป็นการยกระดับจิตใจ ของคนในสังคมให้สูงขึ้น แนะนำพระสงฆ์ในชุมชนได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำความรู้และหลักธรรมนำพาประชาชนประพฤติ ปฏิบัติ รู้จักพิจารณา รู้เท่าทัน ทุกเหตุการณ์

ทุกขณะจิต เพื่อให้ประชาชนมีจิตที่ดี มีอารมณ์ดี และมีความสุขซึ่งเป็นกระบวนการ ทางร่างกายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการพัฒนาสุขภาวะทางกายพระอาจารย์ได้พูดเสมอว่าต้องไม่ขาดแคลนทั้งด้านวัตถุและปัจจัย ๔ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ไม่เป็นโรค มีร่างกายแข็งแรง พลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อมอยู่ในชุมชนที่เหมาะสม กินอยู่ดี ร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง มีสุขภาพดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการสันจรรคนาคมนไปมา สะดวกสบาย มีที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ มีน้ำสะอาดเพียงพอ รวมทั้งได้รับการศึกษาในระบบและมีโอกาสเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะทางสุขภาพอย่างถูกต้องตลอดจนมีการประกอบอาชีพ มีรายได้ มีการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและอวัยวะทุกส่วนทำงานเป็นปกติและมีประสิทธิภาพ ความเจริญเติบโตของร่างกายเป็นไปในอัตราปกติ และมีความสัมพันธ์กับการเจริญด้านอื่นๆ ผลงานด้านกานพัฒนาสังคมของท่านจึงทำให้มีผลต่อสังคมด้วยกายภาพ ที่มีผลดีทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นผลทำให้คนในสังคมมีจิตใจดีงามมีคุณภาพจิตดีและมีประสิทธิภาพทางจิตรวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาดีทั้งทางโลกและปัญหาทางธรรม

สรุป วิเคราะห์บทบาทด้านศีลภาวนาพระอาจารย์ทำหน้าที่สังเคราะห์จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและกาลเทศะด้วยการทำหน้าที่ของท่านให้เหมาะกับบทบาทของท่าน ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยความวิริยะอุตสาหะและเพียรพยายามโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนโดยทั่วไปท่านได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานทุกประเภทและมีความรอบคอบรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดี เป็นตัวอย่างให้แก่อนุชนรุ่นหลังไปปฏิบัติตนตามแบบอย่างท่านในการไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคนานาประการ ที่เกิดขึ้นและให้มีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคงเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตลอดไปในการสร้างคุณให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปจนเป็นที่รู้จักเชิดชูของขององค์กรทั้งภาครัฐ และประชาชนทั่วไปที่เคารพศรัทธา

บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสักโดยท่านพระอาจารย์ นอกจากจะเป็นผู้นำสูงสุดทางด้านการปกครอง การบริหารการศึกษา สาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการ ตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาวโดยหลักแล้วบทบาทแต่ละอย่างของท่านล้วนแล้วมีความสำคัญที่เกี่ยวกับประเทศชาติไม่ว่าจะเป็นทางตรงและทางอ้อมเพราะว่าพระสงฆ์ซึ่งมีบาทหน้าหลักของพระพุทธศาสนา เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นศูนย์รวมทางด้านความสามัคคีซึ่งประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว บทบาท และหน้าที่ชัดเจนในการส่งเสริมความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนทุกชนชาติชนเผ่า โดยยึดถือเอาพระธรรมวินัยและระเบียบกฎหมาย และจารีตประเพณีผสมผสานเข้าด้วยกันกับวิถีในการดำรงชีวิตจำวัน

บทบาทของพระอาจารย์ในส่งเสริมการท่องเที่ยวท่านเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของประชาชนพุทธในแขวงจำปาสักไม่ว่าจะเป็นทางด้านพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ผสมผสาน กับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติลาวในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่นักท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศที่มาเยี่ยมชมวัดวาอาราม สถาปัตยกรรม อันเก่าแก่และเป็นผู้ดำเนินการปฏิสังขรวัด อบรมสั่งสอนปลูกจิตสำนึกให้พุทธศาสนิกชนให้รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ มีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจเอื้ออารีจริงใจให้ความต้องการรับด้วยไมตรีจิตอันดีงามโดยอาศัยหลักคุณธรรม ได้แก่ มีเมตตา กรุณา มุทิตาต่อนักท่องเที่ยว มีศรัทธา และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น มีสมรรถภาพจิตดี คือมีความพร้อมในการทำงาน อันได้แก่ขันติคือความอดทน สมาธิคือความมีใจตั้งมั่น

อิฐฐานคือความเด็ดเดี่ยว วิริยะคือความเพียร สติคือความระลึกเท่าทันนอกจากการนำหลักธรรมมาใช้ พระอาจารย์ยังได้สร้างสถานที่เกี่ยวข้องที่ประสมประสานโดยเอาวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ แนะนำภาครัฐ ให้จัดทำแผนผังการท่องเที่ยวพระธาตุและวัดสำคัญในประเทศลาว รวมทั้งแหล่งมรดกโลกและการท่องเที่ยวธรรมชาติ

บทบาทพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมโดยหลักคือการนำพาจิตใจประชาชนให้สูงขึ้น แนะนำพระสงฆ์ในชุมชนได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำความรู้และหลักธรรมนำพาประชาชนประพาส ปฏิบัติ รู้จักพิจารณา รู้เท่าทัน ทุกเหตุการณ์ ทุกขณะจิต เพื่อให้ประชาชนมีจิตที่ดี มีอารมณ์ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นกระบวนการ ทางร่างกายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการพัฒนาสุขภาพทางกายพระอาจารย์ได้พูดเสมอว่าต้อง ไม่ขาดแคลนทั้งด้านวัตถุและปัจจัย ๔ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ไม่เป็นโรค มีร่างกายแข็งแรง ปลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อมอยู่ในชุมชนที่เหมาะสม กินดีอยู่ดี ร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง มีสุขภาพดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการสัจจรคมนาคนไปมาสะดวกสบาย มีที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ มีน้ำสะอาดเพียงพอ รวมทั้งได้รับการศึกษาในระบบและมีโอกาสเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะทางสุขภาพอย่างถูกต้องตลอดจนมีการประกอบอาชีพ มีรายได้ มีการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๔.๓ วิเคราะห์บทบาทพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักจิตภาวนา

พระมหาสุวัน จันทราช ได้ส่งเสริมการพัฒนาจิต คือ การพิจารณาเห็นจิต ทั้งที่เป็นภายใน ทั้งที่เป็นภายนอก เช่น จิตเศร้าหมองเพราะประสบกับอนิฏฐารมณ์อารมณ์ที่ไม่น่าชอบใจ เรารู้ หรือ จิตเป็นสุขเพราะได้อารมณ์ที่ชอบใจ อันเกิดจากรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ ที่เป็นอนิฏฐารมณ์ เกิดความสุขใจขึ้นมาเรารู้ หรือบางครั้ง จิตเฉย ๆ ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เรารู้ การรู้ความเปลี่ยนแปลงไปของจิต ในด้านปริยัติ หรือว่าเห็นด้วยความรู้อันเป็นขั้นสุดมยปัญญาอย่างนี้ เรียกว่าเห็นจิตที่เป็นภายนอกสำหรับเห็นจิตที่เป็นภายในนั้น เป็นการพิจารณาเห็นจิตด้วยอำนาจของจินตามยปัญญาเพื่อพิจารณาเห็นจิต เรียกว่าเห็นจิตที่เป็นภายในท่าน จนเกิดปัญญาความรอบรู้ ทั้งที่เป็นภายใน เมื่อละอุปาทานได้แล้ว จิตของเราก็มืดสุทธี สะอาด สว่าง สงบเย็น สามารถดับกิเลสต้นหาอันเป็นตัวยุทธ เหตุให้เกิดทุกข์เสียได้ อันนี้เรียกว่าพิจารณาเห็นจิตในจิตโดยท่านส่งเสริมการพัฒนาจิตด้วยฐานอบรมธรรม สร้างฐานที่ปฏิบัติธรรม ค่ายคุณธรรมนำผู้ป่วยทางจิตมารักษา และสามารถช่วยเหลือสังคมได้ดังนี้

๑. ป้องกันและแก้ไขปัญหาเครียด ถ้าจิตได้รับการอบรม การพัฒนาให้มีความฉลาดมีเหตุ มีผล

๒. มีสุขภาพจิตดี ปัจจุบันการพัฒนาจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านวัตถุมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพัฒนาการด้านวัตถุอย่างเดียวก่อให้เกิดปัญหามากมายด้วยความเครียดและความเห็นแก่ตัวของบุคคลในสังคม

๓. พัฒนาประสิทธิภาพของทางด้านจิต การฝึกให้เกิดสติอย่างต่อเนื่อง หรือการฝึกระลึกถึงการเคลื่อนไหวของกายและจิตในปัจจุบัน แต่ละขณะ ๆ ด้วยความต่อเนื่อง

หากวิเคราะห์บทบาทด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาท่านก็จะเห็นได้ทั้งเชิงรับและเชิงรุกการเผยแผ่เชิงรับของท่านจะทำการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมทั้งแก่ภิกษุสามเณรและประชาชน ส่วนการเผยแผ่เชิงรุกท่านจะใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรมดั่งที่ท่านเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักและมีการจัดตั้งโรงเรียนสามัญศึกษาสงฆ์ แห่งต่าง ๆ ในระยะท่านเป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสักในปัจจุบันเพื่อเป็นการศึกษาของพระสงฆ์ก่อสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมทั้งการศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์พระมหาสุวัน จันทราชเป็นพระเถระนักเผยแผ่พุทธธรรมที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นยอด จึงเป็นที่ยอมรับของบรรดาพุทธบริษัท ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของธรรมะที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับยุคสมัย ธรรมะที่นำมาใช้ในการเผยแผ่ก็ทันต่อสถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้น โดยการใช้การสื่อสาร (Communication) ทางเอกสาร วรรณกรรมหนังสือประเภทสิ่งตีพิมพ์ เรื่องสั้น พระธรรมเทศนา และปาฐกถา บรรยายธรรมที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ แถบบันทึกเสียง วิดีทัศน์ และอื่น ๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแขวงจำปาสัก และแขวงอื่นด้วยนอกนี้พระอาจารย์ยังได้ทำโครงการหลายอย่างเช่นการปล่อยพันธุ์ปลาสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ การมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามลำแม่น้ำโขงและแม่น้ำเซโดน โดยกำหนดเขตทำเรือวัดหลวงเมืองปากเซเป็นเขตอภัยทานส่งเสริมอนุรักษ์ให้ประชาชนชาวบ้านปลูกป่าโดยมีส่วนร่วมกับการศึกษาของรัฐและเอกชนในการณรงค์ให้ทุกส่วนหันมาเอาใจใส่ปลูกต้นไม้โดยเฉพาวันเด็กน้อยแห่งชาติก็คือวันปลูกต้นไม้แห่งชาติคือวันที่ ๑ มิถุนายน ของทุก ๆ ปี การสงเคราะห์ช่วยเหลืออื่น ๆ พระอาจารย์นอกจากจะเป็นผู้นำการศึกษาทางพระสงฆ์แล้วยังได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือยี่สิบมากที่สุกกับภาคส่วนของรัฐ เช่นการให้ศึกษาอบรมทางด้านจิตใจด้วยการส่งเสริมการอบรมเยาวชนเช่นการสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำแขวงจำปาสักคือวัดป่าเวสุวรรณพุทธเสลา วัดจอมเพ็ญ และขยายไปเกือบทุกเมืองในทั่วแขวงจำปาสัก นอกนี้ยังท่านยังได้แต่งตั้งคณะกรรมการพระฝ่ายสงฆ์สมทบกับองค์กรทางสังคมส่วนท้องถิ่น นำเอาเครื่องบริจาของศัทธาประชาชนช่วยเหลือคนยากจนที่อยู่เขตที่ยังไม่เจริญเช่นเขตพุดอยเป็นต้นซึ่งผลที่ท่านได้ปฏิบัติดังกล่าวนี้ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่จากภาครัฐได้เป็นอย่างมากและยังความเมตตาธรรมสู่ชนทุกแห่งทุกหนและนำมาความสามัคคีธรรมของประชาชนลาวทุกชนชาติชนเผ่าในทั่วแขวงจำปาสักและทั่วประเทศ

บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสัก พัฒนาสุขภาวะทางจิตส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักทำความสะอาดที่อยู่อาศัยบริเวณที่อยู่อาศัย ฯลฯ แนะนำหรือจัดหาน้ำสะอาดสำหรับหมู่บ้านวัดของท่านเป็นศูนย์กลางในการรักษาโรคจากโรงพยาบาลส่งเสริมให้ชุมชนปลูกยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรค บริจาคปัจจัยในการจัดซื้อยาสามัญประจำบ้าน ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน มีการรักษาโรคทางจิตโดยใช้หลักธรรม มีการรวบรวมการรักษาโรคแบบพื้นบ้านและนำไปเผยแผ่ให้กับชุมชนให้ความรู้ในด้านสุขอนามัยแก่ชุมชนและให้ความสำคัญต่อการบำบัดและรักษาผู้ที่ติดยาเสพติดที่ศูนย์บำบัดยาเสพติดของแขวงจำปาสักในการดูแลสุขภาพร่างกายของคนในชุมชนได้มีการดูแลเอาใจใส่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน พระมหาสุวัน จันทราช ได้มีการไปตรวจเยี่ยมดูแลผู้ป่วยให้กำลังใจในวันสำคัญของชาติโดยการประสานกับภาครัฐ สอนธรรม และ

แนะนำหลักธรรมในการดูแลจิตใจให้ประชาชน และ พระสงฆ์ที่ทำงานสงเคราะห์ชุมชนด้วยการให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือชาวบ้านด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มีการส่งเสริมการแพทย์พื้นบ้าน ให้คำแนะนำด้านสุขอนามัย รวมทั้งการส่งเสริมชาวบ้านในเรื่องเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง

สรุป การวิเคราะห์บทบาทด้านจิตภาวนาในการเผยแผ่พุทธศาสนาพระมหาสุวัน จันทราข่านได้แสดงบทบาทหน้าที่ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ดีงาม ชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้งทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมบาลี อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับปริญญาจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพ และคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ในพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยึดถือตามหลักคำสอนทางศาสนา ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความกตัญญูกตเวทีตา สร้างศรัทธา ในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ออกมาแนะนำเสนอบทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้หนทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและส่วนรวม

บทบาทพระมหาสุวัน จันทราข่านการพัฒนาสังคมที่ก่อให้เกิดสันติสุขต้องเป็นการพัฒนาที่ถือนุญชัยเป็นสาระโดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่ประกอบกันเป็นสังคม พัฒนาการของบุคคลนี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา คือการทำให้เจริญ ของสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือการทำให้สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคลมีชีวิตที่ดีงามส่งเสริมให้ทุกคนพัฒนาจิตด้วยการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานเป็นการพัฒนาจิตให้รู้เท่าทันโลก รู้จักชีวิตตามความเป็นจริง เพื่อลดละความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน อันจะเป็นผลให้จิตบริสุทธิ์และเกิดปัญญา การฝึกพัฒนาจิตใจของตนเองในด้านสติ ด้วยการศึกษาร่องสติและฝึกเจริญสติเป็นประจำจะทำให้มีสติตั้งมั่น จึงทำให้มีการคิด พิจารณาทำความเข้าใจ จดจำ และเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของประชาชนชาวพุทธในแขวงจำปาสัก ในบทบาทการพัฒนาทางจิตภาวนาท่านได้สอนการพัฒนาโดยการปฏิบัติต่อการหลักภาวนา ๔ มาใช้ก็เพื่อที่จะให้ประชาชนได้พัฒนาทางกาย ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายที่อยู่ภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง ๕ ด้วยดี และปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ ไม่ให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมเกิดความงอกงาม นอกนี้การเจริญศีล การพัฒนาความประพฤติ ให้ตั้งอยู่ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่กับผู้อื่นได้ด้วยความดีนอกนี้การเจริญปัญญาหรือพัฒนาปัญญาคือให้รู้และเข้าใจแก่สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และแก้ไขด้วยปัญญาดังนั้นจึงควรที่จะนำมาเป็นหลักในการพัฒนสังคมในทุกด้าน และท่านได้สอนธรรมในการพิจารณาภายในให้เห็นกาย ทั้งที่เป็นภายใน ทั้งที่เป็นภายนอก เป็นภายนอก ไม่ขาดแคลนทั้งด้านวัตถุและปัจจัย ๔ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ไม่เป็นโรค มีร่างกายแข็งแรง ปลอดภัย ในชีวิตทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อมอยู่ในชุมชนที่เหมาะสม กินดีอยู่ดี ร่างกายมีความสมบูรณ์และแข็งแรง มีสุขภาพดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งการสัจจรคมนาคนไป

มาสะดวกสบาย มีที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ มีน้ำสะอาดเพียงพอ รวมทั้งได้รับการศึกษาในระบบและมีโอกาสเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

๔.๔ วิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ตามหลักปัญญาภวณา

พระมหาสุวัน จันทราช ได้สอนขบวนการพัฒนาทางด้านปัญญาหลายด้านเช่น เมื่อจิตของผู้บำเพ็ญตั้งมั่นในสมาธิจนมีกำลังดีแล้ว เช่นอยู่ในระดับฌานต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นฌานในระดับใดก็ตาม แม้แต่จะอยู่แค่เพียงอุปปาสมาธิ จิตของผู้บำเพ็ญเพียรก็ย่อมมีกำลังและอยู่ในสภาพที่นุ่มนวล ควรแก่การเจริญวิปัสสนาต่อไปได้ อารมณ์ของวิปัสสนานั้น แตกต่างไปจากอารมณ์ของสมาธิ เพราะว่าสมาธินั้นมุ่งแต่ให้จิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งแต่อารมณ์เดียวโดยแนบนิ่งอยู่เช่นนั้น ไม่นึกคิดอะไร ๆ แต่วิปัสสนาไม่ใช่ให้จิตตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวนิ่งอยู่เช่นนั้น แต่เป็นจิตที่คิดและใคร่ครวญหาเหตุและผลในสภาวะธรรมทั้งหลายและสิ่งที่เป็นอารมณ์ของวิปัสสนานั้น มีแต่เพียงอย่างเดียว คือ ชันธ์ ๕ ซึ่งนิยมเรียกกันว่า รูป นาม โดย รูป มี ๑ ส่วน นาม นั้นมี ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ชันธ์ ๕ ดังกล่าวเป็นเพียงอุปาทานชันธ์ เพราะแท้จริงแล้วเป็นแต่เพียงสังขารธรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปรุงแต่ง แต่เพราะอวิชชา คือความไม่รู้เท่าสภาวะธรรม จึงทำให้เกิดความยึดมั่นด้วยอำนาจอุปาทานเป็นตัวตนและของตน การเจริญวิปัสสนาก็โดยมีจิตพิจารณาจนรู้แจ้งเห็นจริงว่า อันสภาวะธรรมทั้งหลายอันได้แก่ชันธ์ ๕ นั้นล้วนแต่มีอาการเป็น พระไตรลักษณ์ คือ เป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา โดยท่านส่งเสริมทั้งปัญญาทางโลก เช่น การส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนนักศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบสัมมาอาชีพ ความรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันและความรู้เพื่อการพัฒนาเป็นต้นส่วนความรู้ทางธรรมประกอบด้วยการส่งเสริมปัญญา ๓ ระดับ คือ สุตมยปัญญา คือการศึกษาจากการได้ยินได้ฟังการอบรมสั่งสอนแล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผล จินตมยปัญญา นำความรู้ที่ได้มาพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยงเพื่อจะได้มีความไม่ประมาทในชีวิต ภาวณมยปัญญา พัฒนาทางด้านจิตใจเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสันติสุข

บทบาทด้านการศึกษาของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีสังคมในแขวงจำปาสักด้านการศึกษา สังคมเป็นที่ยึดเหนี่ยวขององค์กรทั้งภาครัฐและผู้นำระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ที่ได้มอบผลงานที่เห็นได้ชัดเจนนั่น คือ ใบเกียรติคุณจากคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ใบเกียรติคุณจากประธานคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ เหรียญการระลึกครอบรอบ ๖๐ ปี ประธานคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ^๑นับแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ไม่เคยมีการศึกษาสงฆ์จะเจริญก้าวหน้าเหมือนปัจจุบันภายใต้บทบาทของพระอาจารย์ได้ร่วมกับรัฐบาลได้เป็นผู้นำในการปฏิรูป กฎหมายที่ว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ให้บัญญัติเข้าในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติโดยอาศัยท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่คือคณะกรรมการศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวทำให้การศึกษาสงฆ์ลาวมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะพระสงฆ์สามเณรที่เรียนจบมาก็ได้รับใช้กิจของสงฆ์คือทำงานเป็นครูสอนสงฆ์และเป็นเจ้าหน้าที่รัฐมีสวัสดิการ มีเงินเดือน ทำให้พระสงฆ์มีกำลังใจในการทำงานให้กับพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความสงบสุขบทบาทการศึกษาด้านศาสนานั้นท่าน

^๑ พระคำไส จันทราช, ผลงานรอบ ๓๐ พรรษา พระมหา สุวัน จันทราช พระนักพัฒนา พิมพ์ครั้งที่ ๑ (จำปาสัก : โคราการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๕๙), หน้า ๑๘.

พระอาจารย์ได้เอาใจใส่ให้พระสงฆ์ ได้ศึกษาด้านพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาให้แก่พรพชิต และคฤหัสถ์ซึ่งเป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่สำคัญและประยุกต์เข้ากับวิชาการศาสตร์สมัยใหม่ที่ใช้ในทางโลกเพื่อให้พระภิกษุที่สำเร็จการศึกษาแล้วได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะอยู่ในเพศบรรพชิตหรือลาสิกขาออกไปแล้วก็ล้วนแต่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะมาวิเคราะห์ดังนี้

วิเคราะห์บทบาท พระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระนักพัฒนาโดยเฉพาะบทบาททางด้านการศึกษาหลัง ค.ศ. ๒๐๐ อาคารบาลีชั้นสูงถูกทำลายและสร้างใหม่ที่วัดธรรมรังษี (วัดท่าหิน) เมืองปากเซ โดยมีพระมหาสุวัน จันทราช เป็นประธานในการก่อตั้ง ต่อมาท่านได้เป็นเจ้าคณะแขวงจำปาสัก ค.ศ. ๒๐๐๕ และท่านก็ได้ก่อตั้งวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นโดยใช้อาคารเดิมซึ่งเคยเป็นโรงเรียนปริยัติธรรมและสถาบันการศึกษาพระพุทธศาสนาส่วนอาคารวิทยาลัยสงฆ์แห่งใหม่กำลังดำเนินการก่อสร้าง ต่อมาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาสถาบันสงฆ์ เป็นการขยายพื้นที่การศึกษาไปยังชุมชนห่างไกล และอำนวยความสะดวกด้านการศึกษาตามแนวทางนโยบายของพรรครัฐ ศูนย์การศึกษาอีกแห่งที่ ๒ ของประเทศทั้งภาคกลางและภาคใต้ของลาว คณะกรรมาธิการได้ประสานงานกับคณะพรรครัฐ อำนาจการปกครองวางแผนการศึกษาแขวง คณะวิทยาลัยครูปากเซ มหาวิทยาลัยจำปาสัก คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง วิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อ และกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก และวิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันผลงานอันโดดเด่นด้านการศึกษาของพระสงฆ์คือปฏิรูปการศึกษาสงฆ์ในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยท่านพระอาจารย์เป็นตัวแทนคณะสงฆ์ได้เข้าร่วมร่างกฎหมายการศึกษาของพระสงฆ์และการผลักดันนโยบายด้านการศึกษาระเบียบกฎหมายด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์สามารถมาตรอดระยะเวลา ๓๐ ปี จึงเป็นที่ประจักษ์ตาของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและมีความเกี่ยวเนื่องกับบาทที่จะมาวิเคราะห์

ผลงานของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราชใน การพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีโดยรวมแล้วภายในวัดจัดให้ด้านปัญญาที่เก็บหนังสือโบราณและโบราณวัตถุหรือศิลปะวัตถุและการเทศนาในวันสำคัญ ๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาและวันออกพรรษาเป็นต้นและมีการส่งเสริมการจัดงานประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลบุญเข้าพรรษา งานประเพณีบุญแข่งเรือยาวในบุญออกพรรษา และงานประเพณีขบวนแห่นางสงกาลประจำปี จัดการอนุรักษ์โบราณสถานในทั่วแขวงจำปาสักโบราณวัตถุในชุมชนมีการจัดกิจกรรมเมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาส่งเสริมให้มีการทำบุญในเทศกาลของทุกเดือนมีการบริจาคปัจจัยในการบูรณะโบราณสถานโบราณวัตถุมีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมภายในวัด จัดให้มีที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปะวัตถุและวัดหลวงที่ท่านอยู่ก็เป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรมและมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมตามลำดับ

๔.๕ สรุป

จากการวิเคราะห์บทบาทที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) ท่านได้นำเอาบทบาทด้านปัญญาภาวนา การศึกษาสงฆ์เป็นหัวใจของพระสงฆ์ ต้องศึกษาให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะถ้าบวชมาแล้วต้องได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์คือศึกษา เพื่อรักษาธรรมวินัยของพระ จากการที่พระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) ท่านได้วางบทบาทรากฐานการศึกษาไว้

อย่างดี ในปัจจุบันก็มีการศึกษาในระดับวิทยาลัยและมีหลายสายเรียนในเลือกเรียนมีทั้งการเรียนในสายทางโลกและทางธรรมอยู่แล้ว วิทยาลัยสงฆ์พระอาจารย์เป็นผู้ก่อตั้งและในบทบาทที่ท่านเป็นผู้บริหารก็ได้เน้นให้สายพุทธศาสนา เป็นสายเด่นในการศึกษา ธรรม บาลี และมีศูนย์การศึกษาภาษาภาษาอังกฤษ โรงเรียน วันเสาร์ อาทิตย์ และศูนย์อบรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการดำเนินตามแนวทางของพระมหาสุวณ จันทราขมาตลอด การศึกษาสงฆ์และวิทยาลัยสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมาทั้งด้านศูนย์พระพุทธศาสนาและวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อบริการให้แก่สังคมชาวพุทธ

บทบาทการส่งเสริมทางด้านปัญญาท่านได้ส่งเสริมวัดป่าเพื่อเป็นการเจริญวิปัสสนาก็โดยมีจิตพิจารณาจนรู้แจ้งเห็นจริงว่า อันสภาวะธรรมทั้งหลายอันได้แก่ขันธ ๕ นั้น ล้วนแต่มีอาการเป็นพระไตรลักษณ์ คือ เป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา โดยท่านส่งเสริมทั้งปัญญาทางโลก เช่น การส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนนักศึกษาส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบสัมมาอาชีพ ความรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันและความรู้เพื่อการพัฒนาเป็นต้นส่วนความรู้ทางธรรมประกอบด้วยการส่งเสริมปัญญา ๓ ระดับคือ สุตมยปัญญาคือการศึกษาจากการได้ยินได้ฟังการอบรมสั่งสอนแล้วนำไปปฏิบัติให้เกิดผล จินตมยปัญญา นำความรู้ที่ได้มาพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยงเพื่อจะได้มีความไม่ประมาทในชีวิต ภาวนามยปัญญา พัฒนาทางด้านจิตใจเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสันติสุข

บทบาทของพระมหาสุวณ จันทราขในการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีโดยรวมแล้วส่งเสริมภายในวัดจัดให้มีที่เก็บหนังสือโบราณและโบราณวัตถุหรือศิลปะวัตถุและการเทศนาในวันสำคัญ ๆ จัดการอนุรักษ์โบราณสถานในทั่วแขวงจำปาสักโบราณวัตถุในชุมชนมีการจัดกิจกรรมเมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนาส่งเสริมให้มีการทำบุญในเทศกาลของทุกเดือนมีการบริจาคปัจจัยในการบูรณะโบราณสถานโบราณวัตถุมีการรวบรวมเอกสารตำราทางวัฒนธรรมภายในวัด จัดให้มีที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปะวัตถุและวัดหลวงที่ท่านอยู่ก็เป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานทางศิลปวัฒนธรรมและมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมตามลำดับ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สปป.ลาว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อดังต่อไปนี้

- ๑) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา
- ๒) เพื่อศึกษาบทบาทของมหาสุวัน จันทราชที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สปป.ลาว
- ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราชที่มีต่อสังคมแขวงจำปาสัก สปป.ลาว ตามหลักภวนา ๔

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเชิงคุณภาพ (Documentary Research)เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) เอกสารประณามฎีได้แก่ พระไตรปิฎก เอกสารทางวิชาการต่างๆและหนังสือที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับบทบาทของข้อมูลภาคสนาม (Field Research) การสัมภาษณ์เชิงลึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่วิจัยเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และครบถ้วน นำมาศึกษาเพื่อความเข้าใจในปัญหาที่ถูกต้อง ได้สมเหตุผลผลทำให้องค์ความรู้ในบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑) บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว แขวงจำปาสัก จากการได้วิจัยพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมลาว ทำให้ทราบว่าบทบาทของพระสงฆ์เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงก็คือการให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่างๆ สามารถเป็นที่พึ่งทางจิตใจด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่างส่วนการสงเคราะห์สังคมที่กำลังพัฒนาในแง่ของด้านการปกครองในเชิงของธรรมาภิบาลคือดูแลกันโดยธรรมปกครอง โดยอาศัยธรรมานุปกครองสงฆ์หลักในการปกครอง มีการบัญญัติระเบียบกฎหมายสงฆ์ออกมาเป็นมาตรา โดยผ่านมติของกองประชุมคณะผู้แทนสงฆ์ทั่วประเทศที่นำเสนอต่อคณะ อพช. ศูนย์กลางและแบ่งการปกครองสงฆ์ ออกเป็น ๔ ชั้นคือ ชั้น อ พ ศ ศูนย์กลางชั้นสูงสุดซึ่ง อพช. แขวงชั้น อพช. เมือง และวัดและมีการเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติของบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดให้อยู่ด้วยความผาสุกให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควรช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่บรรพชิตคฤหัสถ์ด้วยพรหมวิหารธรรมตามสมควรแก่เหตุผล เมื่ออยู่ในบริบทของหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมด้วยการบำรุงรักษาวัดให้เป็นไปด้วยดีทั้งการก่อสร้างการบูรณปฏิสังขรณ์การปรับปรุงตกแต่งการกำหนดแบบแปลนแผนผังซึ่งล้วนแต่เป็นงานที่ต้องทำด้วยแรงเงินแรงงานและแรงความคิดอันเป็นส่วนสร้างสรรค์และเสริมสร้างส่วนที่เป็นวัตถุให้ปรากฏเป็นรูปธรรมและการจัดกิจกรรมของวัดก็ให้เป็นไปด้วยดีมีการจัดการศาสนสมบัติให้เป็นไปด้วยดีดูแลและรักษาการใช้จ่ายการจัดหาทรัพย์สินของวัดตลอดจนการบัญชีทั้งส่วนที่เป็นศาสนวัตถุศาสนสถานและศาสนาสมบัติของวัด

บทบาทด้านศึกษาหากจะมองบทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาสงฆ์ ได้มีการจัดระบบ แต่ขั้นประถมศึกษาสงฆ์จนถึงขั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้นและตอนปลาย โดยมี ๒หลักสูตรเคียงคู่กันไป คือหลักสูตรสามัญและสายปริยัติธรรมซึ่งสายสามัญได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สำหรับสายพระปริยัติธรรมได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการเรียนตามที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางกำหนด ในขณะเดียวกันคณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางยังได้กำหนดให้วัดที่มีความพร้อมทั้งทางทุนทรัพย์และครูอาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยแยกการเรียนการสอนจากสายสามัญ ซึ่งมีหลักสูตรการเรียน ๓ ชั้นคือ นักระชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ ในขั้นแรกของระบบการศึกษาสงฆ์ได้กำหนดให้พระสงฆ์เรียนสวด เทศน์หนังสือลาวและหนังสือธรรมให้ได้ก่อน หลังจากนั้นจึงอนุญาตให้เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลายตามพื้นฐานของแต่ละรูปที่เรียนจบมาก่อนบวช นอกจากนี้ยังการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับวิทยาลัยสงฆ์โดยการดูแลของคณะ อพส. ศูนย์กลาง และกรมสร้างครู กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ลาวในแขวงจำปาสักนั้นเป็นการเผยแผ่ด้วยการทำให้พระพุทธศาสนาได้กว้างออกไป โดยการนำเอาหลักธรรมคำสอนเพื่อให้ประชาชนได้นำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนานี้เป็นความจริงตามธรรมชาติดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าจึงมีบทบาทหน้าที่โดยตรงและการเผยแผ่พระพุทธศาสนานี้มีทั้งเชิงรับและเชิงรุกหมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นซึ่งเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากล่อมเกล่าจิตใจประชาชนให้ดำรงชีวิตในหลักศีลธรรม มีความสามัคคี มีน้ำใจเสียสละ รู้จักบาป บุญคุณโทษ เคารพให้อภัยกันเพื่อเผยแผ่ภายในแขวงจำปาสักด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงจิตใจของประชาชน ส่วนการเผยแผ่เชิงรุกหมายถึงการใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เช่นด้านการศึกษาสงเคราะห์ด้วยการให้การช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เยาวชน นำมาในการบูรณวัตถุอารามสร้างถนนหนทางสร้างสิ่งถาวรวัตถุอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา

บทบาทด้านสาธารณูปการ คือว่าเพื่อปกป้องรักษาพื้นฐานวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมจารีตประเพณีกรรมมาธิการสาธารณูปการและคณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้สมทบกับองค์การจัดตั้งพรรครัฐบาลบูรณปฏิสังขรณ์สร้างวัดวาอารามขึ้น เช่น โบสถ์ศาลาโรงธรรม พระพุทธรูป ประติมากรรม กำแพงวัดพระธาตุเจดีย์กู่วิหารโรงเรียน สุขศาลาประจำ หมู่บ้าน สำนักงานห้องการปกครองบ้าน ถนนหนทาง ให้มีความสวยงามเป็นที่น่าชื่นชม ซึ่งงานดังกล่าวนี้พระสงฆ์ได้เอาใจใส่ร่วมกับญาติโยมร่วมกันทำ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยดีตลอดมา

๒) บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสักประเทศลาว จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคธมฺโม) เป็นพระเถระที่มีความรับผิดชอบสูง ท่านจะคิดไตร่ตรองการกระทำอย่างรอบคอบ ไม่หลงเชื่อ ไม่มกมาย และต่อสู้กับเหตุการณ์ที่จะต้องเผชิญหน้าทุกด้าน โดยเฉพาะเรื่องระเบียบวินัยของคณะสงฆ์ ที่ท่านได้วางรากฐานการปฏิบัติตนตามแนวทางของพระบรมศาสดา ทำให้คณะสงฆ์อยู่ภายใต้การปกครองอยู่ในระเบียบวินัย เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตนตามกิจของสงฆ์ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่สมณะ เรียบง่าย ไม่หลง ไม่ยึดติด และเสียสละเพื่อส่วนรวม ใช้หลักความ

ยุติธรรมที่นำมาใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ นับว่าท่านเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดถือคุณธรรม เคร่งครัดระเบียบวินัยเหนือสิ่งใดทั้งหมดเช่นการวางระเบียบแบบแผนในการปกครองสงฆ์และกติกากฎของการบวชไว้อย่างเคร่งครัดให้คณะสงฆ์หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของท่านให้ปฏิบัติตามระเบียบกติกาสงฆ์อย่างจริงจังเมื่อลูกศิษย์ทำอะไรผิดพลาดท่านก็เรียกมาว่ากล่าวตักเตือนชี้แจงสิ่งที่ผิดถูกให้เข้าใจและในบางโอกาสก็ลงโทษบ้างพอสมควรแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบท่านมองศิษย์ของท่านทุกคนเหมือนลูกในไส้เสมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกันคุณความดีอันนี้ย่อมปรากฏชัดแก่สายตาต่อคณะศิษย์และผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกท่านอย่างตออยู่แล้วในการปกครองสงฆ์ในองค์ และพระสงฆ์ทั่วแขวงจำปาสัก

ท่านเป็นพระที่เคร่งครัดในการศึกษา จะสนับสนุนทุกด้านเพื่อการจรจรพระพุทธศาสนา มีความสุขุมรอบคอบตัดสินใจแน่วแน่ เมื่อท่านมุ่งมั่นจะทำอะไรแล้วท่านจะต้องทำให้สำเร็จ และงานทุกชิ้นที่จะทำท่านต้องวางแผนไว้ในใจอย่างรอบคอบที่สุด เมื่อผลงานออกมาจึงเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม มั่นคงท่านเป็นผู้มีสายตาวินิจฉัยไกล และมีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม ท่านเอาการศึกษาสงฆ์เป็นหัวใจของพระสงฆ์ ต้องศึกษาให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะถ้าบวชมาแล้วต้องได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์คือศึกษา รักษาธรรมเพื่อรักษาธรรมวินัยของพระ จากการที่พระอาจารย์ มหาสุวัน จันทราช (วัน อคฺคมโม) ท่านได้วางรากฐานการศึกษาไว้อย่างดี ในปัจจุบันก็มีการศึกษาในระดับวิทยาลัยและมีหลายสายเรียนในเลือกเรียนมีทั้งการเรียนในสายทางโลกและทางธรรมอยู่แล้ว วิทยาลัยสงฆ์ที่พระอาจารย์เป็นผู้ก่อตั้งและผู้บริหารก็ได้เน้นให้สายพุทธศาสนา เป็นสายเด่นในการศึกษา ธรรม บาลี และมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน มีศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษ โรงเรียนวันเสาร์ อาทิตย และศูนย์อบรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นการดำเนินตามแนวทางของพระมหาสุวัน จันทราชมาตลอด การศึกษาสงฆ์และวิทยาลัยสงฆ์มีความเจริญก้าวหน้าเรื่อยมาทั้งด้านศูนย์พระพุทธศาสนาและวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เพื่อบริการให้แก่สังคมชาวพุทธ

พระมหาสุวัน จันทราช ท่านได้แสดงบทบาทหน้าที่ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ดีงาม ชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้งทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมลาลี อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับปริญญาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็นพระสงฆ์ดีมีคุณภาพและคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ในพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยึดหลักคำสอนทางศาสนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ท่าน ศีล ภาวนา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความกตัญญูตเวทีตา สร้างศรัทธาในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ออกมา นำเสนอบทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้ทางออก บอกทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและคนส่วนรวมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับพระมหาสุวัน จันทราช ผู้เป็นเจ้าของอาวาสและเป็นเจ้าคณะแขวง มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ มีการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ อบรมภิกษุสามเณรที่ท่านได้ปกครอง ให้มีสมณะสัญญา มีจรรยา มารยาท

ตลอดถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ มีการสวดมนต์ไหว้พระ ให้ฟังโอวาท คำสั่งสอน ให้เข้าใจในศาสนพิธีและการปฏิบัติ ในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และออกพรรษา ตลอดทำให้พุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนและมีความสัทธิฐานเป็นที่รับรู้ในทั่วแขวงและต่างประเทศก็ล้วนเป็นผลงานของท่าน

พระมหาสุวณ จันทราชได้เอาใจในทุกบทบาทไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านการปกครอง, บทบาทการศึกษาสงฆ์, บทบาทการเผยแผ่ และบทบาทด้านสาธารณูปการ ย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการไตร่ตรองพิจารณา เหตุ และผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด งานด้านสาธารณูปการนั้นนอกจากท่านจะปฏิบัติในฐานะเจ้าอาวาสวัดแล้ว ท่านยังได้ปฏิบัติในฐานะเจ้าคณะแขวง ซึ่งต้องดูแลคณะสงฆ์ทั่วทั้งจำปาสัก ยังความเจริญมาสู่คณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชน หน่วยงานราชการ และบุคคลโดยทั่วไป ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเล่าเรียนพร้อมได้ปฏิบัติบำเพ็ญธรรม พระอาจารย์ได้อุทิศชีวิตให้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทั้งที่เป็นวัดและธรรมสังฆเป็นจำนวนมากและได้อุทิศตนเพื่อการสงเคราะห์แก่ญาติธรรมทุกรูปทุกนามโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะแม่เมตตาธรรมโดยไม่เลือกหน้าแก่สรรพสัตว์ทุกชนิด ที่เข้ามาพึ่งพาอาศัยใบบุญ เป็นที่เคารพสักการะของศิษยานุศิษย์ทั้งคนลาวและต่างประเทศ ท่านพระอาจารย์สายตาที่กว้างไกลมองดูบุคคลทั้งหลายด้วยความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ดังนั้นทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากพระอาจารย์เช่นเดียวกัน

จากผลการวิเคราะห์บทบาทด้านการเผยแผ่พบว่าท่านพระอาจารย์ได้ทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรับและเชิงรุกการเผยแผ่เชิงรับของท่านจะทำการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมทั้งแก่ภิกษุสามเณรและประชาชนส่วนการเผยแผ่เชิงรุกท่านจะใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรมดังที่ท่านเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักและมีการจัดตั้งโรงเรียนสามัญศึกษาสงฆ์แห่งต่าง ๆ ในระยะท่านเป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสักในปัจจุบันเพื่อเป็นการศึกษาของพระสงฆ์ก่อสร้างสถานปฏิบัติธรรมทั้งการศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์พระมหาสุวณ จันทราชเป็นพระเถระนักเผยแผ่พุทธธรรมที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นยอด จึงเป็นที่ยอมรับของบรรดาพุทธบริษัท ท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของธรรมะที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับยุคสมัย ธรรมะที่นำมาใช้ในการเผยแผ่ก็ทันต่อสถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้นโดยใช้การสื่อสาร (Communication) ทางเอกสาร วรรณกรรมหนังสือประเภทสิ่งตีพิมพ์ เรื่องสั้น พระธรรมเทศนา และปาฐกถา บรรยายธรรม ที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ แถบบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ และอื่นๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแขวงจำปาสัก

จากผลการวิเคราะห์บทบาทด้านการสาธารณูปการคือการสร้างคุณให้เป็นประโยชน์ กว้างขวางออกไปจนเป็นที่รู้จักเชิดชูของขององค์กรทั้งภาครัฐ โดยจะเห็นได้จากการริเริ่มจากการก่อสร้าง การปฏิสังขรณ์ วางแผนเพื่ออำนวยความสะดวกในโครงการต่างๆ ท่านได้เอาใจใส่ควบคุมการด้านการสาธารณูปการให้เป็นไปตามระเบียบวินัยของสงฆ์ และกฎหมายบ้านเมือง ช่วยเหลือให้เป็นสาธารณกุศล ให้เป็นบ่อเกิดแห่งการทำบุญมากทางหนึ่ง และเป็นผู้ชักนำประชาชน ให้มาช่วยทำงานเหล่านี้ยังเป็นการเพิ่มบุญกุศล และนำมาซึ่งความมีชื่อเสียง จากความเคารพยกย่องจากผู้อื่นทั้งประชาชน ก็มีความมั่นใจในความเป็นผู้นำและบริสุทธิ์ไว้วางใจเคารพในตัวของพระอาจารย์อยู่แล้ว งาน

ด้านการสาธารณูปการนั้น พระมหาสุวัน จันทราชได้ดำเนินงานทุกด้านทุกโครงการอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีการไต่ตรองพิจารณาเหตุและผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้ประโยชน์อย่างสูงสุด งานด้านสาธารณูปการนั้น นอกจากท่านจะปฏิบัติในฐานะเจ้าอาวาสวัดแล้วท่านยังได้ปฏิบัติในฐานะเจ้าคณะแขวง ซึ่งต้องดูแลคณะสงฆ์ทั่วทั้งแขวงจำปาสัก ยิ่งความเจริญมาสู่คณะสงฆ์ เหล่าพุทธศาสนิกชนหน่วยงานราชการและบุคคลโดยทั่วไป ผลงานด้านการสาธารณูปการของท่านพระมหาสุวัน จันทราชสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อใช้เป็นสถานที่เรียนของพระเณร และจัดสร้างสถานที่ให้มีการประชุมพระสังฆาธิการในระดับแขวง เพื่อความเปนระเบียบเรียบร้อยพระมหาสุวัน จันทราชไว้ว่า ท่านได้สร้างสิ่งสาธารณูปการทุกอย่างไว้แก่วัด ดังเช่นโรงเรียนพระปริยัติธรรมฉะลาโรงธรรม เป็นต้น เพื่อสงเคราะห์ประชาชนให้ได้มีสถานที่ในการบำเพ็ญความดี

๓) ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมแขวงจำปาสัก

สปป. ลาว พระมหาสุวัน จันทราช ทำหน้าที่สงเคราะห์จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและกาลเทศะด้วยการทำหน้าที่ของท่านให้สมกับบทบาทของท่านได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยความวิริยะอุตสาหะและเพียรพยายามโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่สาธุชนโดยทั่วไปได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานทุกประเภทและมีความรอบคอบรอบรู้ในงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างดี ซึ่งสมควรเป็นตัวอย่างให้แก่อนุชนรุ่นหลังไปปฏิบัติตนตามแบบอย่างท่านในการไม่ย่ออ้อต่ออุปสรรคนานาประการที่เกิดขึ้นและให้มีจิตใจที่แน่วแน่มั่นคงเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตลอดไป

ผลงานอันโดดเด่นและใหญ่หลวงของพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระที่บำเพ็ญคุณประโยชน์ อันถือได้ว่าสมบูรณ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือส่วนที่เป็นประโยชน์ในส่วนของอัตตะสมบัติพร้อมกันไป โดยส่วนที่เป็นอัตตะสมบัติต่านเป็นพระที่ยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัย จริยวัตรอันงดงามไปตามลำดับเป็นที่เคารพเลื่อมใส ศรัทธา ของประชาชนทั่วไป โดยส่วนปริยัติะปฏิบัติ คือท่านที่บำเพ็ญประโยชน์ในส่วนที่เป็นสาธุชนมีเป็นอันมากทั้งที่ปรากฏเป็นรูปธรรม และนามธรรม เช่น ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเล่าเรียนพร้อมได้ปฏิบัติบำเพ็ญธรรม พระอาจารย์ได้อุทิศชีวิตให้กับพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทั้งที่เป็นวัดและธรณีสงฆ์เป็นจำนวนมากและได้อุทิศตนเพื่อการสงเคราะห์แก่ญาติธรรมทุกรูปทุกนามโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะเผ่าเผดตารธรรมโดยไม่เลือกหน้าแก่สรรพสัตว์ทุกชนิด ที่เข้ามาพึ่งพาอาศัยบุญญ เป็นที่เคารพสักการะของศิษยานุศิษย์ทั้งคนลาวและต่างประเทศ ท่านพระอาจารย์สายตาที่กว้างไกลมองดูบุคคลทั้งหลายด้วยความเท่าเทียมกันในความเป้นมนุษย์ผู้ประเสริฐ ดังนั้น ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากพระอาจารย์เช่นเดียวกัน

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการแนะนำสั่งสอนการเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในการดำรงชีวิตที่ติงาม ชีวิตที่ประเสริฐตามหลักการทางพระพุทธศาสนา ด้วยศักยภาพที่ท่านผ่านการศึกษาให้มีความรู้ลึกซึ้งทางด้าน (ปริยัติ) จนจบนักธรรมบาลี อันเป็นการศึกษาด้านภาษาบาลี ในคณะสงฆ์ลาว และได้รับปริญญาจาก มจร. สาขาบริหารการศึกษา การลงมือทำ (ปฏิบัติ) วิปัสสนากรรมฐานฝึกหัดตนให้เป็นพระสงฆ์ที่มีคุณภาพและคุณธรรม และรู้แจ้งเห็นจริง (ปฏิเวธ) ในผลงานที่ท่านได้ทำไว้ในพระพุทธศาสนา ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่

เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำคนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม แนะนำหลักศีลธรรม ให้ประชาชนได้ยึดหลักคำสอนทางศาสนา ตามหลักภาวนา คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา และสอนให้ยึดมั่นในหลักความกตัญญูกตเวทิตา สร้างศรัทธาในหลักปฏิบัติ สือพุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ออกมานำเสนอบทบาทที่คณะสงฆ์มอบหมาย เพื่อชี้ทางออกบอกทางสว่างให้แก่ประชาชน เป็นการประยุกต์พุทธศาสนาที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตนและคนส่วนรวม

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) รัฐบาลผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการเมืองไปปรับเป็นนโยบายปกครองชาติ
- ๒) พระสงฆ์นำบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ไปเป็นนโยบายเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในประเทศ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว
- ๓) นำบทบาทด้านสาธารณูปการของท่านไปปรับใช้กับการเสริมสร้างสาธารณูปการแก่ประชาชนทั่วไป

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะปฏิบัติการ

- ๑) นำบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ไปปรับเป็นแนวทางปฏิบัติของพระสงฆ์
- ๒) พระสงฆ์ควรปรับบทบาทให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการพัฒนาทางสังคม
- ๓) ควรมีการนำผลการศึกษาไปใช้กับพระสังฆาธิการทั่วประเทศเพื่อปรับปรุงการบริหารงานคณะสงฆ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

- ๑) ควรทำการศึกษาเรื่องบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อการเมือง
- ๒) ควรทำการศึกษาเรื่องบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อเศรษฐกิจ
- ๓) ควรทำวิจัยเรื่องบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อการศึกษา
- ๔) ควรทำวิจัยเรื่องบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อการสาธารณูปการ
- ๕) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราชที่มีต่อสังคมแขวงจำปาสัก ประเทศลาว

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ:

แกรนท์ อีแวนส์. ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินใหญ่เอเชียอาคเนย์. อุษณีเฮย์มอนด์ แปลเป็นไทย. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม, ๒๕๔๙.

คณินันต์ จันทบุตร. สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๓๒.

จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

_____. แนวคิดเชิงพุทธเกี่ยวกับการพัฒนาประชากร : สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมการศาสนา, ๒๕๓๐.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรพัฒนาพานิชย์, ๒๕๔๗.

ลือชา ธรรมวินัยสถิต. มนุษย์กับสังคม. เพชรบุรี : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๓๙.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๙.

บุญมี เทบสีเมือง. ความเป็นมาของชนลาว และสถาปนาอาณาจักร. ไฟท ภูธา (แปล). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๓.

ประเวศวะสี. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอบ้าน, ๒๕๔๐.

ปราชญา กล้าผจญ. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต). การพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกลคิมทอง, ๒๕๓๐.

_____. สถาบันและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกลคิมทอง, ๒๕๒๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พระพุทธศาสนาในเอเชีย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๐.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ ๙**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **การเผยแผ่เชิงรุก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ. **พระพุทธศาสนาในลาว**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหา บุญทะวี วิไลจักร ดร. **พระมหาสุวัน จันทราช เส้นทางพระนักพัฒนา**. วัดหลวงปากเซ, ๒๕๕๙.

พุทธทาสภิกขุ. **พุทธศาสนากับความสำเร็จของสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๑๗.

ไพบูลย์ ชางเรียน. **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : แพรพิทยาการพิมพ์, ๒๕๑๖.

วศินอินทสระ. **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๕.

วิจิตร เกิดวิไลชัย. **หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๓.

อรุณรักธรรม. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, ๒๕๒๖.

ดร.คำพา สีดาวงค์. **พจนานุกรมฉบับสมุหหีบฉบับจิต พ.ศ. ๒๕๔๔ ค.ศ. ๒๐๐๕**.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอักษรเจริญทัศน์จำกัด, ๒๕๒๕.

_____. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนามิบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖).

หนังสือรวบรวมผลงานถวายมูจิตาจิต พระมหา สุวัน จันทราช. เรียบเรียงโดย พระอาจารย์ นนทนน อคควรรณ. หัวหน้ากรรมธิการ เผยแผ่ศีลธรรมแขวงจำปาสัก. พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์ โคราการพิมพ์. จัดพิมพ์, ๒๕๕๒.

หนังสือรวบรวมผลงานรอบ ๓๐ พรรษา พระอาจารย์มหา สุวัน จันทราชพระนักพัฒนา เรียบเรียง พระ คำไส จันทราช. รองหัวหน้าห้องการพัฒนาคูจำปาสัก. พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์ โคราการพิมพ์. จัดพิมพ์, ๒๕๕๒.

หนังสือบทบันทึก รวบรวมของพระมหาสุวัน จันทราช ประธาน องค์การพุทธศาสนาสมัธลาว แขวง จำปาสัก. เรียบเรียงโดย พระอาจารย์หงวิไล โพธิสัตว์. จัดพิมพ์, ๒๕๕๒.

๒) บทความ:

พระศรีธาตุ สิงห์ประทุม. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาสมัยสังคมนิยมในลาว.

วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๓.

วารสาร ธรรมวาทิ. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. แขวงไชยะบูลี : วารสารความสุข, ๒๐๑๕.

๓) วิทยานิพนธ์:

สมคิด เพ็งอุดม. “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาตามธรรมชาติของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา

บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๕.

แก้ว สุวณณโชโต”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ทวี สุทธธรรมณลักษณ์. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามโครงการอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖.

ประกอบ มีโคตรทอง. “บทบาทของพระสงฆ์เกี่ยวกับเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑.

พูนทรัพย์ สิทธิพรหม. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการเข้าร่วมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองของชาวนาน้อย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.

พระอธิการวิน ทิพย์โม. “อัมมิจาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (การพัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระโสภณวิหารการ. “บทบาทของพระครูหลวงโพนสะเม็กกับพระพุทธศาสนาในประเทศลาวและภาคอีสาน”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระณัฐพงษ์ศิริวิโส (ต้นศิริ). “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร”. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระวุฒิกัทร อาทโร (สระทองแพ). “บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอำเภอดอนตูมจังหวัดนครปฐม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาสุภา อุทโท. “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”. **วิทยานิพนธ์พัฒนา**

ชุมชนมหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

พระสมศักดิ์ ปิยธมโม (อินทะเสน). “อิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนามหาบัณฑิต**. (บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระพลาที ขนติโก (คำวงสา). “บทบาทพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองปากเซแขวง จำปาสัก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

๔) เอกสาร:

การประชุมประจำปี ๒๐๑๓ ครบคณะกรรมธิการ ๑๐ เมือง วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ระเบียบ การบทบาท สิทธิและหน้าที่ของ ๑ กรรมธิการ ๑ นำนักรององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ ลาว, ๒๕๔๘.

พระดําลง ธรรมิกมณี. **พระพุทธศาสนาในลาว** : กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๐.

มหาคำตัน เทพบัวลี **พุทธศาสนากับสังคมลาว** นครหลวงเวียงจันทน์ : ช้างคู่การพิมพ์, ๒๕๔๗.

พระอาจารย์ โสมสี แก้วเขียว หนังสือเพื่อประกาศเกียรติคุณ อดีตประธาน อ.พ.ศ. แขวงจำปาสัก องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, **ธรรมญญูปครองสงฆ์** : เวียงจันทน์, ๒๕๔๗.

๕) วารสาร

วารสารจดหมายข่าวชาวพุทธ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๔, ๒๕๔๒.

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว. **ธรรมญญูปครองสงฆ์** : เวียงจันทน์, ๒๕๔๗.

วารสารความสุข. กองทุนส่งเสริมพระสงฆ์สามเณร. วัดศรีชมชื่น. แขวงไชยะบูลี, ๒๕๕๘.

บทรายงานการเคลื่อนไหวงานรอบด้านขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงจำปาสักระยะ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึง ๒๕๕๕.

บทรายงานความเป็นมาของสถาบันการศึกษาอนุปริญาของพระสงฆ์ลาว ในพิธีมอบปริญญาบัตรแก่นักศึกษาวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก รุ่นที่ ๑ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐.

พระมหานนทนนท์. คู่มือการเผยแผ่ธรรมทักษะชีวิต. พิมพ์ที่ จำปาการพิมพ์, ๒๕๕๖.

พระดาวเสด็จ เลิตมะณี (Dip, BAR, MA, MPA) วารสารเสียงวิทยาลัยสงฆ์ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

Khamsao civilize, A study of the present Laotian Buddhist Sangha's status and Roles in Educational Administration, p. 69-70 ๒๐๐๘

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๓๙/๒๓๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลฯ จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บุษย์ชญาณนท์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายอุณหล้า นามสกุล บุปผางค์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมีพระครูศรีปริยัตยาภิวณฺณ,ผศ.ดร. และพระครูสิริสุตาภรณ์
,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุมัติคราะห์ผู้เกี่ยวข้องตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออุทิศนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร
ขอเจริญพร (พระครูกิตติคุณเณส)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน
ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา
Mobile Phone : ๐๘ ๑๙๒๙ ๙๙๑๖
E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

โทร./แฟกซ์ : ๐-๔๕๔๒-๒๑๕๓

ที่ ศธ ๖๑๓๙/๑๙๓

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูพุทธนิมิตมณีนิจิต, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย นายอุ้นหล้า นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๓๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมีพระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์, ผศ.ดร. และพระครูสิริสุตาภรณ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ตามแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด ที่แนบมาพร้อมบันทึกนี้แล้ว หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

(พระครูกิตติคุณเณร)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ได้ตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว
สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

(พระครูพุทธนิมิตมณีนิจิต, ผศ.ดร.)
๒๑ ม.ค. ๒๕๖๑

ที่ ศร ๖๑๓๙/๒๓๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลฯ จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายอุ้นหล้า นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวงจำปาสัก
สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมีพระครูศรีปริยัตยาภินันท์,ผศ.ดร. และพระครูสิริสุตาภรณ์
,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุมัติ
เคราะห้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณภาส)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน
ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา
Mobile Phone : ๐๘ ๑๙๒๙ ๙๙๑๖
E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

- ๑๒๙
- ๑๒๙๒๖/๑๕๕๕๕
/๑๒๙๒๖/๑๕๕๕๕
๒๒ มค ๖๑.

ภาคผนวก ข.
หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๓๙/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร ท่านพอนไซ แก้วกันละยา รองผู้อำนวยการโรงเรียน มัธยมตอนปลายสงฆ์จำปาสัก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายอุ้นหล้า นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง
จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์, ผศ.ดร. และพระครู
สิริสุตาภรณ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาต
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออัญมณา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณเณร)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา

Mobile Phone : ๐๘ ๑๔๒๙ ๔๔๑๖

E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

๒. กุมภาพันธ์ ๒๐๑๘

ที่ ศธ ๖๑๓๙/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลฯ จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระอาจารย์นันทนันทน์ พรหมจักร หัวหน้ากรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมแขวงจำปา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายอุ้นหล้า นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง
จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์, ผศ.ดร. และพระครู
สิริสุตาภรณ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาต
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณภาส)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา

Mobile Phone : ๐๘ ๑๙๒๙ ๙๙๑๖

E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

พระครูกิตติคุณภาส
14/2/2561
14/2/2561

ที่ กอ ๖๑๑๔/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระอาจารย์ บุปผา ทิบัวลวย เลขา พระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

เนื่องด้วย นายอุ้นห้ำ นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๘ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง
จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีวิชัยกิตฺติวัฒน์,ผศ.ดร. และพระครู
สิริสุภาภรณ์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่ นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาต
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

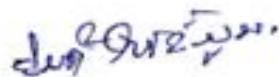
จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณเมธาภรณ์)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน
ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา
Mobile Phone : ๐๘ ๔๐๗๙๐๗ ๔๓๖๖
E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

พระครูกิตติคุณเมธาภรณ์
2.2.2018.

ที่ ศธ ๖๑๓๙/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๔ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี
๓๕๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

เนื่องด้วย นายอุณห้า นามสกุล บุปผาวงค์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๔ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง
จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีปริยัติยาภิวัฒน์,นศ.ดร. และพระครู
สิริสุตตมรณ,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาต
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณเมธา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน
ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา
Mobile Phone : ๐๘ ๖๖๙๙๙ ๖๖๙๖
E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

ปณิธานวิเทศ.
1.2.2๐18.

ที่ ศธ ๖๑๓๔/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๔ ถนนสมเด็จฯ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลฯ จังหวัดอุบลราชธานี
๓๔๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

เนื่องด้วย นายอุ้นหล้า นามสกุล บุปผาวงศ์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๔ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง
จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีปริยัติยาภิวัฒน์,ผศ.ดร. และพระครู
สิริสุตถาภรณ์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาต
เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนา
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณเมธา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน
ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา
Mobile Phone : ๐๘ ๔๐๙๐๙ ๐๙๖๖
E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

รับทราบ 4/2/2018.

นางสาว, ๑๐/๑๖/๒๕๖๑

ที่ ศธ ๖๑๓๑๘/ว ๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี
กิโลเมตรที่ ๘ ถนนสมเด็จ ตำบลกระโสม
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
๓๕๐๐๐

๓๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน พระอาจารย์ คำตู้ อินทวงค์ ผอ. โรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์จำปาสัก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายอุณหิลา นามสกุล บุปผาวงค์ รหัส ๕๗๐๕๔๐๕๓๖๔ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา รุ่นที่ ๔ สังกัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษา บทบาทของพระอาจารย์มหาสุวัน จันทราช แขวง จำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว” โดยมี พระครูศรีปริยัติยาภิวัฒน์,ผศ.ดร. และพระครูสิริสุคามรณ์,ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ในการนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่ นิสิตในการทำงานวิจัย จึงขออนุญาตเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย หวังว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูกิตติคุณเมธา)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุบลราชธานี

ติดต่อประสานงาน

ผู้ประสานงานบัณฑิตศึกษา

Mobile Phone : ๐๘ ๔๔๗๔๗ ๔๗๔๖

E-Mail : sewee_wat@hotmail.com

๑.๒.
น.อ.อ. อินทวงค์
น.อ.อ. อ.อ.อ.

ภาคผนวก ค.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราชเจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

คำชี้แจง งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม บทบาทของพระมหาสุวรรณ จันทราช ที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก และวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสัก

ขอให้ท่านให้ข้อมูลตามความเห็นของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ท่านให้จะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะในงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยจะไม่มีผลกระทบต่อนานในทุกกรณี แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระมหาสุวรรณ จันทราช ที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีผลต่อสังคมในแขวงจำปาสัก

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... นามสกุล.....อายุ.....ปี
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางโลก.....
 ระดับการศึกษาสูงสุดทางธรรม.....
 ตำแหน่ง.....
 ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่ที่.....บ้าน.....เมือง.....
 แขวง.....โทรศัพท์.....รหัสไปรษณีย์.....
 ประเทศ.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมลาวในแขวงจำปาสัก

สปป. ลาว

๑. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช เป็นพระสงฆ์มีความโดดเด่นเฉพาะตัวอย่างไร?

.....

๒. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช มีบทบาทด้านการปกครองสงฆ์อย่างไร?

.....

๓. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช มีบทบาทด้านการศึกษาอย่างไร?

.....

๔. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช มีบทบาทด้านการสงเคราะห์อย่างไร?

.....

.....

๕. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช มีบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไร?

.....

.....

๖. ท่านคิดว่าพระมหาสุวัน จันทราช มีบทบาทด้านสาธารณูปการอย่างไร?

.....

.....

**ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมใน
แขวงจำปาสัก สปป. ลาว**

๑. การปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์ของพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมลาวโดยเฉพาะ แขวงจำปาสักมากน้อยอย่างไร?

.....

.....

๒. การปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์ด้านการปกครองของท่านพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักอย่างไร?

.....

.....

๓. การปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาของท่านพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักอย่างไร?

.....

.....

๔. การปฏิบัติตามตามบทบาทของพระสงฆ์ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ของท่านพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมในแขวงจำปาสักอย่างไร?

.....

.....

๕. การปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์ด้านวิปัสสนากรรมฐาน และเผยแผ่ศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนาของพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมแขวงจำปาสักอย่างไร?

.....

.....

๖. การปฏิบัติตามบทบาทของพระสงฆ์ด้านด้านสาธารณูปการของพระมหาสุวัน จันทราช มีผลต่อการพัฒนาสังคมแขวงจำปาสักอย่างไร?

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

สัมภาษณ์ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขอขอบคุณที่ท่านให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

.....

(นายอุ่นล้ำ บุปผางค์)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
พุทธศักราช ๒๕๖๐

ภาคผนวก ง.
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - นามสกุล - สัมภาษณ์ ตำแหน่ง/หน้าที่/ที่อยู่ วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์

(๑) พระสงฆ์ ๘ รูป

๑. สัมภาษณ์พระสักดา สิมโณธรรม, หัวหน้ากรรมการศึกษาสงฆ์แขวง อายุ ๔๗ ปี เจ้าอาวาสวัดหลวงปากเซ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิการศึกษา อนุปริญญา พุทธศาสตร์, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๒. สัมภาษณ์พระโสภา ปัสโซโต, หัวหน้าห้องการ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวง จำปาสัก อายุ ๔๕ ปี เจ้าอาวาสวัดโชคชัยสุวรรณรามเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิการศึกษา อนุปริญญาพุทธศาสตร์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๓. สัมภาษณ์พระอุดมศักดิ์ แก้วพันธวงศ์, รองหัวหน้ากรรมการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เจ้าอาวาสวัดอุดมชัยสุวรรณราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิการศึกษา ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๔. สัมภาษณ์พระคำตู้ อินธวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์แขวง รองกรรมการบริหารการเผยแผ่ เจ้าอาวาสวัดดงกระโหลง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก อายุ ๔๖ วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี นิติศาสตร์การเมืองการปกครอง, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๕. สัมภาษณ์พระคำพัก พรหมชัย, หัวหน้ากรรมการปกครองสงฆ์แขวง เจ้าอาวาสวัดซอนปากเจ้าอาวาสวัดซอนปาก เมืองชะนะสมบูรณ์ แขวงจำปาสัก อายุ ๕๓ ปี วุฒิการศึกษา อนุปริญญาพุทธศาสตร์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๖. สัมภาษณ์พระมหานันทน์ อคฺควโน, (พรหมจักร) หัวหน้ากรรมการเผยแผ่ ศิลธรรมแขวงสงฆ์แขวง เจ้าอาวาสวัดหายโศก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก อายุ ๓๙ ปี วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม ๓ ประโยค ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๗. สัมภาษณ์พระมหาสุวัน จันทราช, เจ้าคณะแขวงจำปาสัก อายุ ๕๔ ปี วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม ๓ ประโยค ปริญญาตรี สาขาพุทธศาสตร์ ปริญญาโทกิตติมศักดิ์, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๘. สัมภาษณ์พระศรีเมือง วงศ์ทองคำ, หัวหน้าห้องการพัฒนาศรีวิทยาลัยสงฆ์ อาจารย์สอนวิทยาลัยสงฆ์ รองเจ้าอาวาสวัดพระบาท เมืองปาก แขวงจำปาสัก อายุ ๓๑ ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขา วิทยาศาสตร์การเมือง, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

(๒) ข้าราชการ

๑. สัมภาษณ์ท่านศรีอา ผันบันดาน, หัวหน้ากรมบานลาว อาจารย์สอนภาษา อังกฤษ อายุ ๓๓ ปี หัวหน้าหน่วยงานภาษาอังกฤษ วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก บ้านหัวแข เมืองบาเจียงเจริญสุข วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขา ภาษาอังกฤษ, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

๒. สัมภาษณ์ท่านสมศักดิ์ บุตรศรีวงศ์ศักดิ์, หัวหน้าห้องการศึกษาสงฆ์แขวงจำปาสัก อายุ ๔๕ ปี บ้านท่าหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาพุทธศาสตร์ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๓. สัมภาษณ์ท่านพอนไซ แก้วกันละยา, รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์ แขวงจำปาสักอายุ ๕๖ ปี บ้านคั่นเก็ง เมืองปากเซ วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาภาษาลาว วรรณคดี, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๔. สัมภาษณ์นางสาวไทเล็ง คำภาพงผ่าน, หัวหน้าสหพันธ์หญิงวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก อายุ ๓๓ ปี. บ้านพัฒนา เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิมการศีกษา ปริญญาตรี สาขาอังกฤษ, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๕. สัมภาษณ์ท่านกิแก้ว แก้วมะณี, รองผู้ใหญ่บ้าน บ้านพัฒนาโนนสะหวาง เมืองปากเซ แขวงจำปาสักอายุ ๖๑ ปี วุฒิมการศีกษา ปริญญาตรี นิติศาสตรการเมืองการปกครอง, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๖. สัมภาษณ์ ท่านสมไซ แก้วภาสิท, รองผู้ใหญ่บ้าน บ้านพัฒนาโนนสะหวาง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก อายุ ๖๐ ปี วุฒิมการศีกษา ปริญญาตรี นิติศาสตรการเมืองการปกครอง, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

๗. สัมภาษณ์ ท่านโพไซ นวนวิไล, รองผู้อำนวยการฝายกิจกรรมนักศึกษาวิทยาลัยสงฆ์ อายุ ๕๕ ปี บ้านพัฒนาสนามชัย เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก วุฒิมการศีกษา ปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐.

ภาคผนวก จ.
ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย

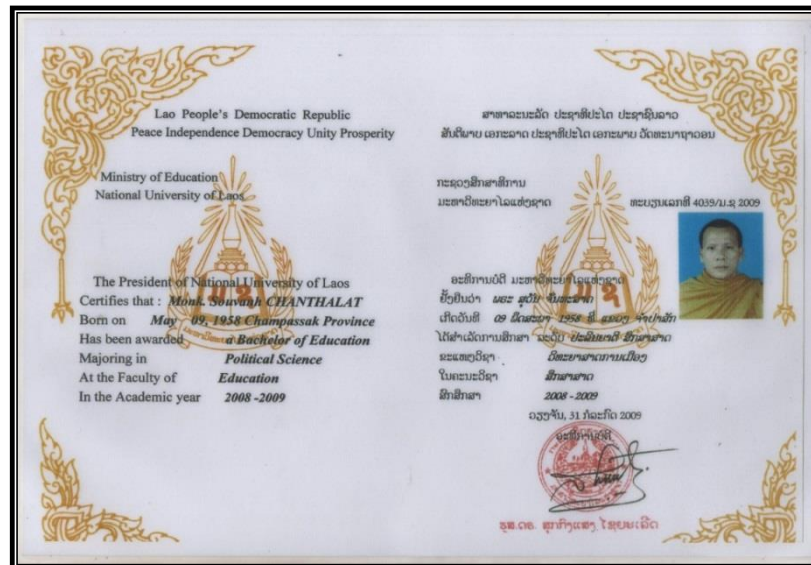
ได้รับปริญญาศาตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชา บริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
๑๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ได้รับปริญญาบัณฑิต
สาขา วิทยาศาสตร์การเมืองการปกครอง จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติ
สปป.ลาว ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๙

ได้รับอนุปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์
วิทยาลัยสงฆ์องค์เจ้า นครหลวงเวียงจันทน์
สปป.ลาว ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐

เครื่องหมายผลงานบุคคลดีเด่นสูงสุดได้รับจาก
ประธานประเทศแห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว

หลวงปู่สอ พนฺธฺโล นำคณะศิษย์ทอดผ้าป่าบำรุงการศึกษา
วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก
สปป.ลาว ๓ ธันวาคม ๒๕๔๙

หนังสือประกาศแต่งตั้งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวงจำปาสัก จาก
พระมหาพอง สมเล็ก ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว สปป. ลาว
๑๐ กันยายน ๒๕๕๔

ใบเกียรติคุณสูงสุดที่ท่านได้รับจาก
ประธานคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ สปป. ลาว

สัมภาษณ์

พระมหาสุวันจันทราช, เจ้าคณะแขวงจำปาสัก ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก, วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

พระคำภัก พรหมชัย, หัวหน้ากรมการปกครองสงฆ์แขวงจำปาสัก
เจ้าอาวาส วัดชอกภาค เมืองชะนะสมบุรณ์ แขวงจำปาสัก

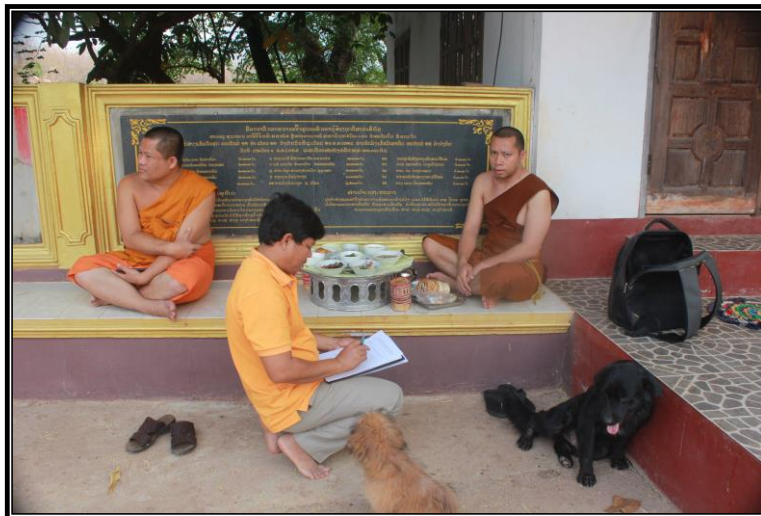
สัมภาษณ์

พระอุดมศักดิ์ แก้วพันทะวงศ์, รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เจ้าอาวาสวัดพุทธคุณสุวรรณราม เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก.

สัมภาษณ์

พระสีเมือง วงศ์ทองคำ, หัวหน้าห้องการพัฒนาคุณ
อาจารย์สองวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

สัมภาษณ์

พระมหานนทนน พรหมจักร, หัวหน้ากรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรม
แขวงจำปาสัก เจ้าอาวาสวัดพุม่วง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

พระบุดเพ ทิบัวลอย, เลขา เจ้าคณะแขวงจำปาสัก อาจารย์สอนวิทยาลัยสงฆ์
จำปาสัก วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

อาจารย์ไพไซ นวนวิสัย, คณะอำนวยการวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก
บ้านพัฒนาสนามชัย เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

อาจารย์ คำพุด วิมนจิต, คณะอำนวยการ
วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก บ้านสวนสะหวั่น เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

นางสาวไทเลิง คำภาพผ่าน, หัวหน้าสหพันธ์ผู้หญิง
อาจารย์สอน วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก บ้านพัฒนา เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์

อาจารย์พอนชัย แก้วกันละยา, ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมตอนปลายสงฆ์
จำปาสัก บ้านคัญเกิง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์
อดีตพันตำรวจตรีกิแก้ว แก้วมณี, พนักงานเกษียณบำนาญ
บ้านโนนสว่าง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

สัมภาษณ์
อาจารย์ศรีอา ผันบันดาน, อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก
ประธานกรรมบาน บ้านหัวแซ เมืองบาเจียงเจริญสุข แขวงจำปาสัก

การตรวจตราระเบียบก่อนเข้าสอบเสีงทุกครั้ง
ตามระเบียบของวิทยาลัยสงฆ์

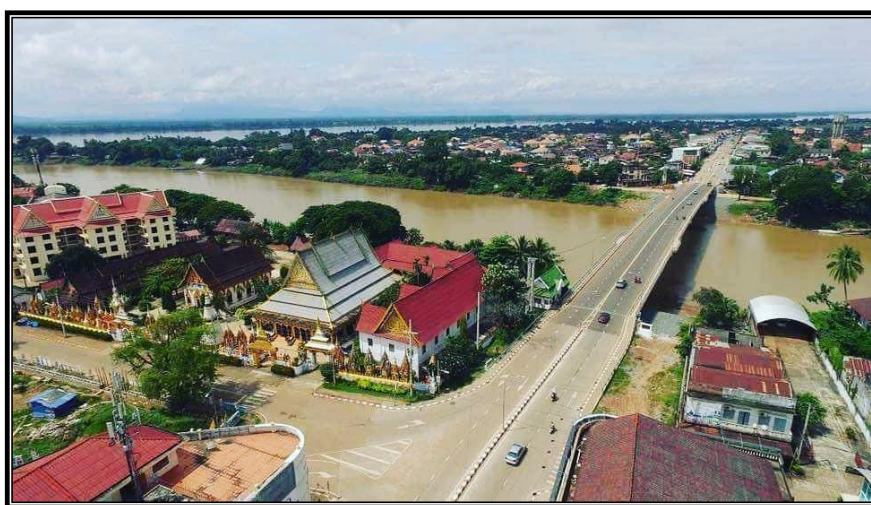
วัดหลวงปากเซ

วิทยาลัยสงฆ์ แห่งที่ ๒ ของประเทศลาว

งานสาธารณูปการของพระมหาสุวัน จันทราช

กิจกรรมช่วยเหลือสังคมงานสู่ขวัญให้นักศึกษา

กิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

ศูนย์ปฏิบัติธรรมแขวงจำปาสัก วัดเวฬุวันกุเสลา

ภาพผู้บริหาร คณาจารย์
ประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

ภาพผู้บริหาร คณาจารย์ ฝ่ายฆราวาส
ประจำวิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	: นายอุ้นหล้า บุปผางค์
เกิด	: วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๑
สถานที่เกิด	: เกิดที่บ้านหัวดอนฮีธาตุ เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
วุฒิการศึกษา	: พ.ศ. ๒๕๔๕ จบนักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดทุ่งซุ่นใหญ่ ตำบลหนองซอน จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๔๗ จบนักธรรมโท สำนักเรียนวัดวณิฆาราม (วัดป่าน้อย) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๔๘ นักธรรมเอก สำนักเรียนวัดวณิฆาราม (วัดป่าน้อย) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๔๔ จบ ม.๖ โรงเรียนมัธยมสงฆ์ วัดหลวง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว พ.ศ. ๒๕๔๙ จบพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) คณะสังคมศาสตร์ เอกการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๕๗ เข้าศึกษาต่อปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี
ประสบการณ์ทำงาน	: หัวหน้าห้องการฝึกการนักศึกษา วิทยาลัยสงฆ์จำปาสัก เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ที่อยู่	: บ้านโนนสว่าง เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก ๑๖๐๐
ติดต่อ	: Facebook: Bouphavongfc@hotmail.com Telephone Number: 03096132906 Activities office of Champasak Sangha College 031410029 Mobile: 02056307279 Office: 031410029 Pakse city Champasak Province Laos